

Оле Халлесбі

ПРО МОЛИТВУ

УДК 821.113.5'06-97=161.2
X17

Халлесбі О.

X17 Про молитву ; пер. з рос. Д. Мусієнко. — К. :
Світло на Сході, 2018. — 176 с.
ISBN 978-617-7554-11-9

Проф. д-р О. Халлесбі (1879 – 1961) пише про сутність молитви, про труднощі, пов'язані з молитвою, про боротьбу та неправильне ставлення до молитви, про форми та секрети молитви й у такий спосіб спрямовує читача до глибшого розуміння його спілкування з Богом.

Цю книгу написано інтелектуалом, який здобув віру в Бога і забажав відверто та щиро розповісти про найпотаємнішу сферу християнської віри – молитву.

УДК 821.113.5'06-97=161.2

© Credo Forlag A/S,
Norges Kristelige Student-og Skoleungdomslag,
Postboks 6707 St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway
Назва оригіналу: Ole Hallesby. Vom Beten.

Вид. № 02.433
ISBN 978-617-7554-11-9

© 1996 «Світло на Сході»
© 2018 «Світло на Сході»,
укр. переклад

ВСТУП

*П*ереконаний, жодна книга не породжувала в мені такого бажання її написати, як оця. Проте й до жодної зі своїх книг не підходив із таким острахом. Дуже непросто говорити чи писати про молитву.

Ця книга – не що інше, як лише проста порада втомленому подвижнику молитви. Вона аж ніяк не претендує, щоб її розглядали як вичерпне дослідження в цій галузі.

Моє бажання та моя молитва тільки про одне: сповістити Євангелію молитви, не випустивши з уваги й тих аспектів, які належать до законів молитовного життя.

О. Халлесбі

СУТНІСТЬ МОЛИТВИ

Ось Я стою під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду, і буду вечеряти з ним, а він зо Мною.

Об. 3:20

Увсьому Святому Письмі я не знаю іншого слова, яке влучніше б висвітлило молитву. Саме в ньому я бачу ключ, який відчиняє двері до святого світу молитви.

Молитися – означає впустити Ісуса. Тут ми, насамперед, чуємо, що не наша молитва спонукає Ісуса до дії, а Ісус спонукає нас до молитви. Він стукає. У такий спосіб Христос повідомляє, що хоче до нас увійти. Наша молитва завжди є наслідком того, що Ісус до нас постукав.

Тож ми в новому світлі бачимо давнє пророче слово: «Поки покличуть, то Я відповім, – вони будуть іще говорити, а Я вже почую!» (Іс. 65:24). Так, це істина: перш ніж ми починаємо кликати, Бог спрямовує нашу свідомість на той дар, який Він передбачив для нас. Він стукає, щоб заохотити нас через молитву приготуватися прийняти призначений нам дар.

Нерідко молитва називається диханням душі. Чудове порівняння! Повітря, якого потребує наше тіло, оточує нас звідусіль і намагається

поринути в нас. Усім відомо, що важче затримати повітря, ніж його вдихнути. Нам варто лише відкрити дихальні шляхи, й повітря саме потрапить до наших легень, здійснюючи свою живильну дію в усьому тілі.

Повітря, якого потребує наша душа, оточує нас постійно та скрізь. Бог у Христі звідусіль оточує нас Своєю різноманітною та цілком достатньою благодаттю. І для цього нам потрібно лише відкрити нашу душу.

Молитва – це орган, яким приймаємо Христа в нашу зів'ялу й суху душу. Ісус каже: «Коли хто двері відчинить, Я увійду». Зверни увагу на це слово: не молитва наша привертає Ісуса до нашої душі, не вона спонукає Його ввійти до нас.

Бог шукає лише відчинені двері – по суті, Він давно бажає ввійти до нас; Він входить усюди, де Йому не відмовляють. Як повітря тихо входить у нас, коли ми дихаємо, і здійснює свої дії в нашому тілі, так Ісус тихо входить у наше серце, щоб там здійснити Свою сприятливу дію.

Господь називає це «вечеряти з нами».

У біблійному слововживанні спільна вечеря означає довірливу та святкову форму спілкування. Тому сутність молитви висвітлюється по-новому – це встановлене Богом найдовірливіше та святкове спілкування між Ним і людиною.

Поглянь, наскільки це величезна милість – щира молитва!

Вона означає не що інше, як залучення Ісуса до нашої потреби. Вона означає впустити Ісуса, щоб Він зміг використати Свою силу для задоволення нашої потреби. Вона означає надати Ісусу можливість прославити Своє ім'я в наших обставинах.

Ось тому успіх молитви й не залежить від сили того, хто молиться: ні сильна воля, ні палке почуття, ні добре продумані потреби не є умовою того, щоб молитва була почутою. Дякувати Богу, успіх молитви зовсім не залежить від цих чинників.

Молитися – це значить надати Ісусу можливість увійти, щоб Він міг наблизитися до нашої потреби, й дозволити Йому розділити нашу потребу й задовольнити її тоді, коли для цього настане час.

Бог, Який дарував нам молитву, дуже добре нас знає. Він знає, з чого нас створено, й пам'ятає, що ми – порох.

Тому Він так задумав молитву, щоб і найслабший міг молитися. Адже молитися – це не що інше, як відкритися Ісусу. Для цього не потрібна сила. Це справа волі. Чи хочемо ми допустити Ісуса до нашої потреби – ось єдине та водночас основоположне питання.

Коли в пустелі ізраїльтяни згрішили проти Господа, Він наслав на них отруйних змій. У такій скруті народ упокорився та звернувся до Бога по милість. І Господь зглянувся над цим

бунтівним народом. Однак Він не забрав від них змії, але наказав Мойсею посеред стану звести мідяного змія – аби всі могли його бачити. Своєю милістю Він установив: тим, кого вкусили плазуни, потрібно лише поглянути на мідяного змія, щоб відразу ж отримати силу для зцілення від смертельної отрути.

Це був милостивий закон. Так могли врятуватися всі бажаючі.

Якби Господь установив, що вкушені повинні доповзти до мідяного змія, щоб його торкнутися, то більшість не отримала б допомоги; адже отрута діяла настільки швидко, що люди не могли ступити й кількох кроків. Але цього й не вимагалося – для зцілення варто було лише повернути голову й поглянути на мідяного змія.

І Господь так само через Свою милість у Новому Заповіті для вкушених зміями людей передбачив допомогу: «І, як Мойсей підніс змія в пустині, так мусить піднесений бути й Син Людський, щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя» (Ів. 3:14-15).

Яку потребу ми б не мали – душевну чи тілесну, – варто лише звести очі на Христа, й Він одразу Своєю цілющою силою знешкодить смертельну отруту гріхів та їхні небезпечні наслідки для душі й тіла.

Молитися – означає не що інше, як молитовно звести очі до Викупителя, Який стоїть напоготові

та стукає, стукає саме через нашу потребу, щоб увійти в неї, вечеряти з нами та прославити Своє ім'я.

Уявімо хворих. Лікарі призначили їм перебування на сонці та свіжому повітрі як узимку, так і влітку. І хворі так вчиняють, допоки постійний вплив повітря й сонячних променів не дарує їм одужання.

Зцілення хворих полягає не в їхньому розумінні того, яким чином діють сонячні промені та свіже повітря. Воно також не залежить від їхніх почуттів під час проходження ними курсу лікування або в їхньому прагненні одужати.

Ні, лікування якнайкраще діє саме тоді, коли хворі поводяться цілком спокійно й навіть пасивно, не напружуючи ні думки, ні волю. Зцілення здійснює сонце. Хворі потребують лише того, щоб якомога частіше перебувати на повітрі й на сонці.

Такою простою є і молитва.

Ми всі підпадаємо під вплив гріха, ми всі – приречені на смерть пацієнти, проте «зійшло Сонце Правди та лікування в проміннях Його». Для отримання вічного зцілення від нас більше нічого не вимагається, крім зустрічі із Сонцем Правди й перебування в цій сонячній ванні.

Молитися – означає не що інше, як лежати під променями сонця благодаті, підставивши потреби своєї душі й тіла цим цілющим променям, які своєю життєдайною силою знешкоджують усі бактерії гріха. Бути молитвеником – це значить

перебувати у світлолікарні й дозволити чудодійній силі Ісуса вдень і вночі впливати на всі наші потреби. Бути християнином, по суті, означає посісти біля цього Сонця благодаті!

Хочу показати на прикладі, наскільки просто Господь дивиться на молитву:

У розслабленого, про якого розповідається у другому розділі Євангелії від Марка, були хороші друзі. Вони знали, що Ісус може допомогти хворому. І вони принесли немічного до будинку, де перебував Христос. Однак у приміщенні було так багато людей, що друзі не могли ввійти. І тоді вони рішуче підіймають немічного на покрівлю, розкривають її та спускають розслабленого просто до ніг Ісуса.

Ці друзі спокійно стояли там і чекали на вирішальне слово Христа, що могло відразу зцілити їхнього хворого товариша. Але, це звучить дивно, жадане слово не було вимовлено, і друзі почули інше вирішальне слово: «Відпускаються, сину, гріхи тобі!»

Отже, тут було інше прохання, яке Ісус вважав більш пекучим. Це було прохання хворого про прощення гріхів. Однак цей чоловік не сказав Ісусу жодного слова. Він тихо лежав на своїй постелі.

Мені легко собі уявити, як розслаблений лежав посеред людей і тільки дивився на Христа.

Однак Ісус почув цю німу молитву, що виривалася із серця хворого, молитву про прощення

гріхів. І Христос насамперед відповів на це прохання. Потім Він відповів також і на іншу молитву, позбавивши хворого його тілесної недуги.

Це допомагає нам глибше зануритися в таємницю молитви.

Молитва проникає глибше за будь-які наші слова. Вона живе в душі, перш ніж ми зможемо втілити її у слова. І вона залишається в душі тоді, коли останнє слово молитви вже вийшло з наших вуст.

Молитва виражає стан нашого серця, нашого духа. Молитва – це цілком визначене сердечне прагнення до Творця, яке Він, на небесах, сприймає як спрямований до Нього поклик. Втілено це прагнення у слова чи ні – Богу неважливо, це лише для нас має значення.

Якими ж мають бути стан і прагнення серця, що Бог сприймає як молитву? Я хочу назвати дві ознаки.

1. Безпорадність

Цей стан, безсумнівно, є першою і найвірогіднішою ознакою молитовного серця. Наскільки я розумію, молитва створена саме для безпорадних. Для них це останній вихід. Так, саме останній вихід. Ми намагаємося зробити все, перш ніж, нарешті, вибираємо шлях молитви.

Так відбувається не тільки перед наверненням. У всьому нашому християнському житті молитва

є нашим останнім виходом. Звісно, я знаю, що ми часто промовляємо прекрасні молитви, наодинці чи в оточенні, не заохочені до того безвихіддю нашого стану. Але я не впевнений, що це справді молитви.

Молитва та безпорадність щільно пов'язані. Лише ті, хто відчуває свою безпорадність, можуть молитися.

Послухай, ти, хто часто відчуваєшся настільки безпорадним, що просто не знаєш, що робити. Деколи ти навіть не можеш молитися. Твоє серце сповнене гріха й нечистоти; усі твої інтереси обертаються навколо того, що Біблія називає світом. Бог, передвічний і святий, видається таким далеким і чужим, що тобі здається подвійним гріхом у такому стані наближатися до Нього. Знову і знову ти себе запитуєш: «Чи справді я хочу відірватися від цього світського життя? Чи не є байдужість і половинчатість мого християнського життя наслідком того, що у глибині свого серця я, по щирості, не хочу нічого іншого?»

Так чесна душа бореться зі своєю вродженою нечесністю й відчувається настільки безпорадною, що молитва так і завмирає на вустах.

Послухай, мій друже! Ось ця безпорадність насправді є твоєю найкращою молитвою. Вона волає із твого серця до серця Бога значно гучніше, ніж усі твої слова і сформульовані молитви. Господь чує відразу, щойно тебе охоплює почуття

безпорадності. І Бог відразу ж готовий допомогти тобі, як і тоді, коли Він почув безпорадну й безмовну молитву розслабленого.

Матері краще розуміють цей бік молитви. Мале дитячко неспроможне висловити навіть одне-єдине прохання, а втім воно просить, наскільки може, за допомогою свого крику. І матір розуміє його прохання. Навіть більше, дитині для цього й не потрібно кричати. Варто матусі лише побачити дитину в усій безпорадній від неї залежності, і прохання досягає материнського серця, прохання, яке звучить переконливіше за найголосніший крик.

Бог як Батько всіх матерів і дітей бере участь у наших потребах. Наша безпорадність – це єдине прохання, що кличе до Його батьківського серця. А Він чує це прохання і повсякчас готовий нам допомогти. Удень і вночі Він ладен це робити, хоча ми часто не зважаємо на Його невсипущу готовність, не кажучи вже про те, щоб просто Йому дякувати.

Матерям це легше збагнути. Матір удень і вночі дбає про дитя, хоча воно і не усвідомлює, що мати для нього робить, чим жертвує і як страждає. Воно також не дякує, часто буває незадоволеним, а деколи й опирається. Однак матір це не бентежить. Вона постійно чує всі прохання, які безпорадність немовляти направляє до її материнського серця.

Так само і Бог. Лише з тією різницею, що Його дії досконалі, тоді як людська любов залишається недосконалою. Як любляча мати присвячує своє життя піклуванню за дитиною, так і вічний Бог через Свою неосяжну благодать присвячує Своє вічне життя піклуванню про Своїх грішних людських дітей.

Таке Боже ставлення до всіх. І до нехристиян також. Ти, вочевидь, думаєш, що Бог тебе не любить. Іноді вважаєш, що Господь узагалі тобою не цікавиться. А часом може здатися, що Бог переслідує тебе Своєю помстою, руйнуючи всі твої плани і твоє щастя.

Ні, мій друже, Господь не такий. Ти просто Його не знаєш. Послухай, який Бог: «Він наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мт. 5:45). Христос використав Свої останні сили й останню мить Свого життя для молитви за Своїх ворогів: «Отче, відпусти їм, – бо не знають, що чинять вони!» (Лк. 23:34). І коли Ісус востаннє прийшов до Єрусалима, і не було вже жодного способу врятувати це безбожне й норовливе місто, Він стояв на Оливній горі та плакав, адже пророчим поглядом бачив той неминучий жакливий суд, що невдовзі спіткає це місто.

Такий Бог. Він любить Своїх ворогів. Коли Він бачить потреби безбожних людей, їхні марні радощі й турботи, їхні розчарування, страждання

і страхи, бачить, як вони в невблаганнім потоці часу прямують назустріч вічним мукам у пеклі, тоді їхні потреби та їхня безпорадність волають до Його Божественного серця. Він чує цей крик і схиляється до Своєї безпорадної людської дитини, щоб їй допомогти. І нехристиянин приймає цю допомогу, якщо вона стосується тимчасових речей. Та коли Бог пропонує допомогу її душі, тоді безпорадна людина у страху відвертається й біжить від свого Бога: вона не хоче повернутися!

Молитва – для безпорадних. Для безпорадного грішника, який уже не тікає від свого Бога, проте залишається стояти, освітлений небесним сяйвом. Він починає усвідомлювати свої колишні гріхи, нечистоту свого серця, свою нерозкаяність, свою бездушність і байдужість, своє обурення на Бога, Біблію та молитву, свою безвольність перед гріхом.

Що ж тепер йому робити?

Як і всі інші, грішник із цією потребою звертається до Бога. Більш-менш часто, більш-менш регулярно. Не отримуючи від Господа жодної відповіді, грішник почувається покинутим, як та людина, човен якої вітер жене у відкрите море. Бідолаха щосили кличе до Бога. Він не припиняє волати, хоча ніде не видно жодної людини, яка могла б його почути.

І грішник у розпачі каже: «Якщо Бог не відповідає мені, значить, причина в тому, що я неправильно молюся. Чи може мій поклик називатися

молитвою? Чи це просто слова, пусті слова? Може, вони долітають лише до стелі? Якщо в моїй молитві немає потрібної серйозності й рішучої волі, то це не молитва, яку Бог може почути».

Мій безпорадний друже, твоя безпорадність є сильною молитвою, що здіймається до батьківського Божого серця. Бог почув її відразу, щойно ти приніс до Нього свою потребу. Удень і вночі Він прихилиє Своє вухо до землі, щоб чути, чи не звертаються до Нього Його безпорадні людські сини та доньки.

Слухай далі: не твоя молитва спонукає Бога тебе звільнити. Ні, твоя молитва є результатом того, що Ісус стукав у твоє серце і повідомив, що Він хоче ввійти й допомогти у твоїй потребі. Але ти думаєш, для тебе все закрито, бо ти не можеш молитися. Мій друже, саме твоя безпорадність є вирішальним фактором у твоїй молитві.

Молитися – значить відкрити своє серце Ісусу та впустити Його. Моя безпорадність – це те, що навстіж відчиняє двері перед Ісусом і дає Йому доступ до всіх моїх потреб.

«Але чому Господь мені не відповідає?» – запитуєш ти у своїй розгубленості.

Бог відповів на твою молитву. Він увійшов через двері, які ти відчинив Йому своєю безпорадністю. Він уже живе у твоєму серці та здійснює в ньому Свою добру справу. Ти просто ще не зрозумів правильно Його відповідь. Ми молимося

і отримуємо відповідь, але розуміємо не відразу, а часто лише через довгий час.

Ти сам уже окреслив собі певну відповідь від Бога: мир, упевненість, радість у душі. І коли ти це не отримуєш, то вважаєш, ніби Бог залишив тебе без відповіді. Ісус багато говорить нам і здійснює в нас те, чого ми ще не розуміємо. Ми нетерплячі й хочемо, щоб Він говорив або робив щось інше, точно як Петро під час обмивання ніг (Ів. 13:1–10). Але Ісуса зовсім не бентежить наше нерозуміння. Він спокійно відповідає: «Що Я роблю, ти не знаєш тепер, але опісля зрозумієш» (Ів. 13:7).

Не жахайся власної безпорадності. У жодному разі вона не заважає твоїй молитві. По суті, безпорадність є таємницею і рушійною силою молитви. Тобі варто подякувати Господу за дар безпорадності. Це один із найбільших дарів, які тільки Бог може дарувати. Лише через нашу безпорадність ми відкриваємо себе, й Ісус входить у нашу потребу зі всією Своєю благодаттю і зі всіма Своїми дарами.

Із небес багато речей мають не такий вигляд, як із землі. Тож і наші молитви звідти мають інший вигляд.

Візьмімо, наприклад, молитовне спілкування, час молитви. Діти Божі моляться одне за одним. Спочатку моляться ті, хто звик голосно молитися в присутності інших. Вони моляться добре й повчально, і коли кажуть «амінь», то всі одностайні

в тому, що це була дійсно хороша молитва. На цьому молитовному зібранні присутній і той, хто також хотів би піднести свій голос у молитві. Він знає, що, можливо, має більшу потребу в молитві, ніж будь-хто. Але йому так важко молитися, і так погано це виходить! Думки незв'язні, мова кваплива. До кінця молитви він настільки збентежений, що забуває сказати «амінь». Він настільки розчарований і своєю молитвою, і собою, що після зібрання ледве наважується поглянути в очі іншим.

Однак я вважаю, що тієї миті на небесах залунала нова хвалебна пісня від радості почути людину, яка по-справжньому молилася Богу, бо вона у своїй безпорадності не бачила виходу. Так, саме такі молитви справляють враження на небесах.

Безпорадність під час молитви переживається по-різному. У царині наших почуттів вона може виконувати різні дії. Як правило, безпорадність на початку християнського життя найсильніше впливає на наші почуття. Тоді Господь упокорює наш дух і ламає наше серце (Іс. 57:15), виводячи нас зі стану самовпевненості й самонадійності. Усе це здається не тільки новим і незвичним, а й незрозумілим.

До сутності Бога належить і те, що Він неосяжний. Він такий великий, що жодне створіння неспроможне повністю осягнути Господа. Тому жодна людина не може зустрітися з Богом, не

зіткнувшись із Його неосяжністю. Минає зовсім трохи часу, і пробуджений грішник боязко запитує: «Чому я не отримую ні миру, ні впевненості, ні радості? Чому Бог не допомагає мені в потребі, яку я вже ледве витримую? Чому Він, бачачи моє прагнення бути спасеним, допускає, щоб я навіки загинув? Чому Він не відповідає на всі мої заклики про допомогу?»

Ми можемо багато страждати, намагаючись збагнути причину наших страждань і їхню мету. Але найбільше нас турбує неосяжність, яка нам починає здаватися абсурдною. Тому найбільше нас бентежить саме ця неосяжність Бога. Жодна інша сторона сутності Бога не приголомшує так швидко нашу самонадійність і нашу самовпевненість як неосяжність.

Це спонукало Ісуса сказати: «Блаженний, хто через Мене спокуси не матиме!» (Мт. 11:6).

Ми вперше підходимо до такого моменту, коли не знаємо, що робити. Ми неспроможні повернутися до колишнього життя і водночас не можемо знайти шлях до Бога. Ми ще не вміємо повністю довіритися незбагненному Богу. Тому вся наша людська сутність збентежена. Те, що для нас неосяжне, постійно наповнює страхом і паралізує.

Людина, яка витримує все це, не тікаючи від Бога та власної совісті, переживе диво: Бог зламає її самонадійність і самовпевненість. Сам не розуміючи як, безпорадний грішник розпочинає

спілкування з неосяжним Богом. Бог Сам через Христа приводить грішника до такого стану, що він схиляється перед незбагненим Богом, покладаючись на Нього і віднаходячи у Ньому спокій. Таким способом життя грішника має разючі звершення. Людина примиряється не лише з Божественною неосяжністю, а й із власною безпорадністю. Раніше безпорадність кидала у хвилювання та страх усю її сутність, одначе зараз переживає її як природний стан грішника перед Богом. Віднині людина з власного досвіду знає: мале дитя щодо своєї матері безпорадне не більше, ніж вона щодо Бога. Людина залишається безпорадною у всіх сферах свого життя, чи йдеться про прощення гріхів і перемогу над ними, чи про нове життя душі та зростання в благодаті, чи про вірність у повсякденному ходінні перед Богом і світом.

Відтепер безпорадність по-новому входить у молитовне життя. Раніше вона або кликала по допомогу, або приводила душу у стан мовчання. Однак зараз зламане серце знає, що воно не потребує нічого так, як усвідомлення своєї безпорадності та повністю довіритися Божому піклуванню, – як мале дитя довіряється піклуванню своєї матері.

Сутність молитви в тому, щоб говорити Богу, якими безпорадними ми відчуваємося. Молитва стає інтенсивнішою, коли Дух Божий вказує на

нашу безпорадність, і пізнаємо, що наша природа не здатна вірити, любити, надіятися, служити, жертвувати, страждати, читати, молитися й боротися з потягом до гріха.

Нерідко трапляється, що ми виходимо із цього блаженного стану безпорадності щодо Бога. Колишня самонадійність і самовпевненість знову підводять голову. Унаслідок цього ми знову починаємо боротися зі своєю безпорадністю. Вона знову наповнює нас страхом і збентеженням. Усе стає незрозумілим. Ми не впевнені у прощенні гріхів. Із серця зникає мир. Зникають духовні інтереси, а лінь і байдужість наповнюють душу. Гріх починає перемагати нас у повсякденному житті, і дух роздратування потрапляє в наше служіння.

Це триває доти, поки Бог знову не зламає наше серце, і знову не пізнаємо, що ми – безпорадні грішники, ні на що інше не здатні, як тільки повністю віддатися милості, любові та дбайливому піклуванню незбагненого Бога. І тоді безпорадність знову налагодить наше ставлення до Бога й до людей. Але передусім вона відновить наше правильне ставлення до молитви.

Безпорадність у молитві схожа на той стан, у якому перебував розслаблений. Спочатку чоловіку було дуже болісно, майже нестерпно почуватися таким безпорадним – бути неспроможним піднести ложку до рота чи зігнати муху з обличчя. Неважко уявити, що хворий терпів усе

це, всередині протестуючи і щосили намагаючись, як і раніше, рухати своїми кінцівками. Нарешті, чоловік змушений змиритися зі своєю хворобою і скоритися своїй безпорадності. Він так само безпорадний, як і раніше. Але цей стан немічного вже не лякає і не мучить. Він є частиною життя розслабленого, тому кладе свій відбиток на всю його сутність. Насамперед, він потребує допомоги. Це змиряє його. Але зверни увагу, як це смирення змінило чоловіка. Його прохання про допомогу – тихі й невибагливі – це мало не прохання про прощення за безпорадність. Немічний дуже вдячний за щонайменшу допомогу. Усі його думки і плани визначаються власною безпорадністю. Чоловік повністю залежить від свого доглядальника. І ми бачимо, як ця залежність виробляє особливі стосунки між ним і тим, хто його доглядає.

Більш міцного зв'язку між людьми і бути не може. Так само й наша безпорадність повинна об'єднувати нас із Богом, до того ж неможливо переоцінити нашу залежність від Нього. Подумай про такі слова Ісуса: «Без Мене нічого чинити не можете ви» (Ів. 15:5). Тут Христос одним реченням виражає те, чого ми вчимося все своє життя. І навіть наблизившись до воріт смерті, ми ще не будемо досконало навченими.

Не можу не підкреслити значення безпорадності – вона є вирішальним фактором не тільки в нашому молитовному житті, а й у нашому

ставленні до Бога загалом. Допоки усвідомлюємо власну безпорадність, нас не вразить жодна трудність, не засмутить потреба, не злякає перешкода. Ми нічого не очікуємо від себе самих, адже всі труднощі й перешкоди в молитві покладаємо на Бога. Так ми відчиняємо Богу двері й надаємо Йому можливість проявляти Свою дивовижну силу в нашій безпорадності.

2. Віра

Зараз я переходжу до іншого аспекту, що Бог приймає за молитву, яка здійснюється до Нього від землі, втілену у слова або без слів. Тільки якщо наявний і цей аспект, наше серце приходиться у такий стан, який Бог визнає як молитву, що підноситься до Нього від землі, незалежно від того, втілена вона у слова чи ні. Написано: «Догодити ж без віри не можна» (Євр. 11:6). Так, без віри немає молитви, якою б великою не була наша безпорадність. Лише безпорадність і віра разом утворюють молитву. Без віри безпорадність – це марний нічний крик по допомогу.

Варто лише згадати про віру, і всі, хто молиться, підтвердять, що тут ми торкаємося найчуттєвішого пункту молитовного життя.

Знову і знову Біблія стверджує: якщо хочемо бути почутими, то повинні молитися з вірою.

«Коли б мали ви віру, і не мали сумніву, то вчинили б не тільки як із фіговим деревом,

а якби й цій горі ви сказали "Порушся та кинся до моря", – то й станеться те! І все, чого ви в молитві попросите з вірою, – то одержите» (Мт. 21:21,22).

«Чи тобі не казав Я, що як будеш ти вірувати, – славу Божу побачиш?» (Ів. 11:40).

Ісус каже: «Як повірив ти, нехай так тобі й станеться!» (Мт. 8:13).

«Але нехай просить із вірою, без жадного сумніву. Бо хто має сумнів, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидає вітер. Нехай-бо така людина не гадає, що дістане що від Господа. Двоєдушна людина непостійна на всіх дорогах своїх» (Як. 1:6–8).

Ці слова засмучують декого з молитвеників і роблять їх такими безпорадними, що вони взагалі не наважуються молитися. Адже це так очевидно: хто хоче молитися Богу, той повинен вірити. Адже це було би просто глузуванням із Бога, якби до Нього зверталися з молитвою без віри, що молитва буде почутою.

Але якщо той, хто щиро молиться, випробує себе у світлі слів Святого Письма, то швидко переконається, що його молитві недостатньо віри. Адже написано, що молитися потрібно з вірою, без жодного сумніву. Проте він чинить навпаки. Він сумнівається перед молитвою, сумнівається під час молитви, сумнівається після молитви. Він уподібнюється морським хвилям, вітри сумнівів кидають його у різні боки. Хіба не його стосуються

слова з Біблії: «Двоєдушна людина непостійна на всіх дорогах своїх»? Він у потребі, він безпорадний – і він молиться. Але він не отримує того, про що молиться, хоча молиться часто й палко, просто волає до Бога за себе самого й за своїх ближніх. Після такої молитви в його душі запалюється надія: «Може, хоч цього разу Бог мене почує?» І напружено чекає на відповідь. Але знову жодних змін! І тоді своїй молитві ухвалює вирок: Бог не може почути його, бо молиться без віри. Він молиться із сумнівом. О, як тільки не намагається сумнів потрапити до кожної молитви! Він починає відчувати страх перед молитвою. Він боїться згрішити своєю молитвою. Мій непевний друже! Твій стан не такий уже й поганий. Насправді маєш більше віри, ніж думаєш. У тебе вдосталь віри для молитви, вдосталь віри, щоб бути почутим. Віра – дивна річ: часто ховається так, що не можемо її ні побачити, ні знайти. Проте вона тут, і проявляється цілком визначеними, зрозумілими ознаками. Про це ми хочемо поговорити детальніше.

Сутність віри – прийти до Христа. Це перша і найбільш надійна ознака того, що віра ще жива. Грішник немає нічого, крім гріхів і пекучої потреби. Це засвідчує йому Дух Божий. Віра проявляється дуже просто: грішник, замість утечі від Бога і від відповідальності, як це він зробив би раніше, тепер з усіма своїми гріхами й зі всією

своєю потребою йде на світло Христове. Грішник, який таке вчиняє, має віру.

Бо написано: «Того, хто до Мене приходить, Я не вижену геть» (Ів. 6:37). «Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ів. 1:9).

Саме так вчиняли люди, які приходили до Ісуса та яким Він казав: «Твоя віра спасла тебе». Уся річ у тому, що вони прийшли до Ісуса та відкрили Йому свою потребу – тілесну чи духовну, або, можливо, й обидві.

Запам'ятай прості та зрозумілі ознаки живої віри: людина бачить свою потребу, погоджується зі своєю безпорадністю, йде до Ісуса, говорить Йому про свої погані справи, і передає всі свої справи в руки Христа. І тепер ми можемо самі собі сказати, скільки нам потрібно мати віри для молитви. Якщо ми у своїй безпорадності звертаємося до Ісуса, тоді нашої віри вдосталь.

Тут ми чітко бачимо, що справжня молитва є плодом безпорадності й віри. Безпорадність стає молитвою тоді, коли йдеш до Ісуса й відверто, з цілковитою довірою, говориш із Ним про свою потребу. Це й називається вірити.

Сама сутність молитви полягає в тому, що цієї віри удосталь для молитви. Ми вже бачили, що для молитви потрібно лише відчинити Ісусу двері, щоб у нашій потребі й безпорадності Він

міг проявити Свою дивовижну силу. Наша віра не допомагає Ісусу виконати наше прохання. Ісус не потребує нашої допомоги, Йому потрібен лише доступ до нас. Наша віра не вводить Ісуса в нашу потребу й не пробуджує Його інтерес. Його очі вже давно обернені до нас! Він давно вже хоче ввійти в нашу потребу, щоб допомогти. Але Христос не може ввійти, допоки ми не «відчинимо двері», тобто поки через молитву не дозволимо Йому нам допомогти.

Стан сумніву та внутрішньої невпевненості, який так часто охоплював тебе як перед молитвою, так і після неї, ти назвав невір'ям. Тут відбувається певне плутання понять, яке, на жаль, дуже поширене і яке дуже шкодить молитовному життю. Невір'я – це дещо зовсім відмінне від сумніву. Невір'я – це стан волі, який проявляється в тому, що людина не хоче вірити, тобто не хоче побачити свою потребу й усвідомити свою безпорадність, не хоче йти до Ісуса, щоб чесно і з цілковитою довірою говорити з Ним про свої гріхи та свою потребу. А сумнів – це страждання, це біль, це слабкість, яка інколи охоплює віру. Можна охарактеризувати його як захворювання віри. Ця хвороба, як і будь-яка інша, може протікати більш-менш важко й бути більш-менш затяжною. Коли ж ми сприймаємо її як страждання, як біль, що нас спіткав, вона втрачає своє лякливе та страхітливе жало.

Усі страждання, що нас спіткають, повинні служити на краще. І страждання віри так само. Отже, це не так небезпечно, як ми думали. Це не небезпечно ні для нашої віри, ні для нашої молитви. Це служить тому, щоб зробити нас безпорадними. Як ми вже бачили, саме безпорадність є рушійною силою молитви. Ніщо так не сприяє нашому молитовному життю, як відчуття власної безпорадності.

Такі думки, на перший погляд, суперечать наведеним вище місцям зі Священного Писання, де чітко сказано, що той, хто сумнівається, не може сподіватися, що його молитву буде почуто. Однак ці слова не можна виривати з контексту. Нам необхідно порівняти їх з іншими місцями Біблії, що висловлюють подібні думки. Ось що ми знаходимо в Євангелії від Марка (9:14–30):

Тоді як Ісус і три Його учні були на горі, де відбувалося преображення Господа, один чоловік привів до інших учнів Христа свого біснуватого сина, проте вони не могли вигнати з нього злого духа. Коли Ісус повернувся, батько поспішив звернутися до Нього. У відповідь на запитання Ісуса чоловік розповів, як довго хлопчик страждає і які жахливі його муки. І у своєму горі чоловік просить: «Коли можеш що Ти, то змилуйсь над нами, і нам допоможи!» На це Ісус відповів: «Щодо того твого "коли можеш", – то тому, хто вірує, все можливе!» Батько зрозумів усю серйозність

слів Ісуса й вигукнув: «Вірую, Господи, – поможи недовірству моєму!»

Це типовий приклад віри із сумнівом. Сумнів тут, як це зазвичай і трапляється, розвивається у двох напрямках: дещо він стосується Бога, дещо – нашої віри. Бідолашний батько каже саме те, що відчуває: «Коли можеш що Ти, то змилуйсь над нами, і нам допоможи!» Отже, чоловік не зовсім упевнений в допомозі Христа. Однак на це Ісус відповів: «Тому, хто вірує, все можливе!» Батько усвідомив істинність слів Ісуса і водночас слабкість своєї віри. Цієї миті для чоловіка все було поставлено на карту. І він не бачить іншого виходу, як лише зізнатися, що в його серці триває боротьба між вірою і сумнівом: «Вірую, Господи, поможи недовірству моєму!» Це вельми характерно, що чоловік використовує слово «недовірство». Він сам розглядає свій сумнів як невір'я. Так часто і трапляється, коли людина зі щирою вірою суворо й немилосердно сама себе судить. Проте Ісус інакше дивиться на цю непевну віру, що сумнівається і хитається. В очах Ісуса це все одно віра. Це видно хоча б з того, що Він зцілив хлопчика. Якби сумнів батька насправді був недовірством, Ісус Христос нізащо не здійснив би зцілення (вірш 23). Яскравіше цю думку ілюструють слова з Євангелія від Марка: «І Він тут учинити не міг чуда жадного... І Він дивувався їх невірству» (6:5,6).

Бачиш, наскільки невпевненою, слабкою та повною сумнівів може бути віра! Також зваж на те, що під час молитви віра судить сама про себе як про невірство. Одначе віра тут була. Її виявилося цілком удосталь, щоб Ісус зміг здійснити одне зі Своїх найдивовижніших зцілень, тоді як учні нічого не могли вдіяти із цим одержимим хлопчиком.

Як же пояснити той факт, що чоловіка із такою слабкою, невпевненою та повною сумнівів вірою не лише було почуто, а він отримав допомогу? Він знайшов правильний шлях. Батько підійшов до Ісуса та висловив Йому своє страждання. Чоловік також виказав Христу свою потребу у вірі та свої сумніви.

Зрозумівши сутність молитви та віри, наше молитовне життя, безсумнівно, стане значно простішим і легшим.

Насамперед, нам стало зрозуміло, що почуті молитви не залежать від наших почуттів або думок до, впродовж або ж після молитви. Приклад нещасного батька з Євангелія від Марка (розділ 9) чітко про це свідчить.

Відчуття чоловіка до, під час і після молитви, звісно, були безрадісними. Стан здавався безнадійним. Учні намагалися зцілити хлопчика, проте їм не вдалося. Потім прийшов Ісус. І Він сказав серйозне слово про віру. Хіба цей бідолашний чоловік не вважав, що все втрачено, коли у своїй

пекуцій потреби закричав: «Вірую, Господи, – поможи недовірству моему»? Його думки не були піднесенішими за почуття. Можемо трохи судити про ці думки за словами: «Коли можеш що Ти» – отже він зовсім не був упевнений, що Ісусу вдасться досягнути більше за Його учнів. Коли ж батько зі слів Христа зрозумів, що це залежить і від нього самого, його віри, то ще більше зневірився. Чоловік достеменно знав, що всередині хитається між вірою і невірством.

Так, тут є дещо і для нас – під час молитви з нами відбувається те ж саме. Ми також вагаємося між сумнівом і вірою. Ми не зовсім упевнені, чи правильно молимося і чи відповідає наша молитва Божій волі. І навіть коли впевнені, що молимося за волею Божою, у нашій молитві часто так мало серйозності та благоговіння, що вже через це сумніваємося, чи буде її почуто. Молитися з таким настроєм сприймається майже як глузування з Бога.

Тієї миті добре знати, що нашої віри вдосталь, якщо ми з нашою потребою йдемо до Ісуса, щоб принести її Йому. І коли в нашому серці багато сумнівів і мало віри, можемо зробити те, що зробив батько одержимого сина, а саме: сказати Ісусу про сумнів і слабку віру. І нам стає легше, і ми молимося вже впевненіше. Мені не потрібно намагатися форсувати мою віру або виганяти сумнів зі свого серця – і те, й інше марне.

Імовірноше, мені стало зрозуміло, що здатний з будь-якою потребою, якою б вона не була, прийти до Ісуса, – мої сумніви та слабкість моєї віри не повинні утримувати мене від цього. Я лише кажу Йому, наскільки слабка моя віра. У такий спосіб я своє серце відкриваю Ісусу, і Він починає чути мою молитву.

ТРУДНОЩІ, ПОВ'ЯЗАНІ З МОЛИТВОЮ

Не маєте, бо не прохаєте.

Молитися – значить відкрити своє серце Ісусу. Ісус – це все, чого ми потребуємо і в земному житті, й у вічності. Він «став нам мудрістю від Бога, – праведністю ж, і освяченням, і відкупленням» (1 Кор. 1:30). Ось біблійний погляд на мету, місце та призначення молитви в Божественному плані викуплення. Одного разу Ісус сказав: «Без Мене нічого чинити не можете ви» (Ів. 15:5). Він знав, наскільки це слово істинне й наскільки ми без Нього безпорадні. Та водночас Христос заявив: «Просіть і буде вам дано» все, чого ви потребуєте, і ще більше. І Він не втомиться запрошувати, спонукати, заохочувати, закликати нас до молитви. Численні заклики Біблії до молитви у своїй сукупності по-особливому висвітлюють молитву. Вони показують, що молитва є пульсом життя викуплених.

Тут мені хотілося б навести заклики до молитви, які Бог направляє до нас: «Просіть – і буде вам дано, шукайте – і знайдете, стукайте – і відчинять вам; бо кожен, хто просить – одержує, хто шукає – знаходить, а хто стукає – відчинять йому.

Чи ж то серед вас є людина, що подасть своєму синові каменя, коли хліба проситиме він? Або коли риби проситиме, то подасть йому гадину? Тож як ви, будвши злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, – скільки ж більше Отець ваш Небесний подасть добра тим, хто проситиме в Нього!» (Мт. 7:7–11).

«Коли ж у Мені перебувати ви будете, а слова Мої позостануться в вас, то просіть, чого хочете, – і станеться вам!» (Ів. 15:7).

«Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою» (Флп. 4:6).

Цих трьох місць Святого Письма, здається, удосталь, аби стало зрозуміло, як Ісус дивиться на молитву. Якби мені потрібно було висловити це своїми словами, то сказав би так: Ісус іде до грішника, пробуджує його від гріховного сну, навертає його, прощає всі гріхи й робить його Своєю дитиною. Христос бере його у Свою сильну, пробиту руку й каже: «Тепер Я хочу йти з тобою весь твій шлях і привести тебе на небо. Щойно трапляться труднощі, відразу Мені про це повідом. Я хочу без докору давати тобі все потрібне, і навіть більше, щодня та щоночі, поки ти живеш».

Мій друже, чи не вважаєш, що саме це мав на увазі Ісус, даруючи нам молитву? Саме так її потрібно використовувати. І Він хоче милостиво відповідати на наші молитви. Молитва повинна

бути засобом, завдяки якому я отримую все те, чого потребую; вона повинна бути моїм щоденним прихистком, моєю щоденною втіхою, моєю щоденною радістю та невичерпним джерелом щастя мого життя.

Тому зрозуміло, що дитя Боже завдає Ісусу дедалі більших клопотів, коли воно починає нехтувати молитвою. Адже через це нехтування переривається зв'язок із Викупителем, і внутрішнє життя Божої дитини починає поступово в'янути, як це й відбувається у більшості з нас. Багато хто нехтує молитвою настільки, що їхнє духовне життя повільно завмирає. Тому гостро розумію особливу стурбованість Господа, коли Він каже: «Прохаєте – та не одержуєте» (Як. 4:3). Він має все, чого потребуємо, і для Нього немає нічого приємнішого, ніж наділяти нас Своїми дарами. Але ми не просимо. За нашим зізнанням, ми не маємо на це часу. Або ж ми забуваємо це робити. У підсумку, як удома, так і в церкві ми ходимо немов ті інваліди, настільки духовно голодні та немічні, що сили вистачає лише на те, аби встояти на власних ногах, не кажучи вже про боротьбу з гріхом і служіння Господу.

Я багато грішив перед моїм Небесним Батьком після свого навернення, і завдав Йому багато клопоту за всі 25 років, які живу у спілкуванні з Ним. Однак тепер я переконаний: найбільшим гріхом після навернення, яким украй засмучував

Бога, був гріх нехтування молитвою. Це нехтування стало причиною всіх моїх інших гріхів і упушень. Незліченні приводи для молитви, повз які я пройшов, багато відповідей, які я б отримав, якби тільки молився, – все це поставало перед моїми очима та ще більше звинувачувало мене, що більше я занурювався у святий світ молитви.

Чому ж в більшості з нас такі погані справи з молитвою? Це запитання хвилює відтоді, як я з милості Божої почав молитися. Думаю, всі ми повинні зізнатися, що молитися – це важка для нас справа. І важкість полягає саме у здійсненні молитви. Ми відчуваємо її як якесь напруження.

Не дивно, що тілесна людина сприймає молитву як напруження, бо «людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй це глупота» (1 Кор. 2:14). «І ті, хто ходить за тілом, не можуть догодити Богові» (Рим. 8:8).

Щоправда, тілесна людина може відчувати потяг до молитви, коли вона чогось потребує чи відчуває особливий релігійний настрій. Однак на регулярне щоденне молитовне життя вона не може погодитися. Людині не зрозуміло, чому Бог надає таке велике значення молитві. Вона наводить багато причин для пояснення того, чому молиться не так часто, як того вимагають священики та проповідники. Вона каже собі: «Господь, звичайно ж, не вимагає від здорової, працездатної людини, щоб вона так багато свого

дорогоцінного часу витрачала на молитву. Особливо в наш час, коли всі настільки зайняті. Чи не більше цінує Господь руки, що невтомно працюють?»

Тілесна людина дивиться на молитву як на важкий обов'язок, на тягар, який більшість людей воліла б на себе навіть не покладати. Інші беруть цей тягар і щодня потроху моляться. Однак вони сприймають це як сувору вимогу, й виконують тільки тому, що цього хоче Господь. Нас не дивує, що таким є стан тілесної людини. Нас дуже дивує, що такий настрій ми часто бачимо у християн, принаймні, в багатьох із нас.

Після навернення нас дуже вабило сердечне й сумлінне молитовне життя. Час молитви – найпрекрасніші години дня. Та згодом, після більш-менш тривалого часу, молитва починає ставати для нас важкою й виснажливою справою. Щира душа старанно й вірно трудиться в молитві, але часто вона змушує себе до цього процесу. Молитва – це вільне, радісне та вдячне спілкування помилуваної душі з Богом, однак вона перетворилася на обов'язок, який душа виконує більш-менш пунктуально, залежно від характеру й сили волі.

Що виснажливішою стає для нас молитва, то легше від неї відмовляємося. І тоді згубний результат гарантовано – він проявляється хоч не відразу, але він неминучий. Світський настрій, що дедалі збільшується, віддаляє нас від Бога

і призводить до того, що в нас залишається менше питань, які ми хотіли б із Ним обговорити. У нас зростає дух спротиву, який постійно знаходить виправдання нашому нехтуванню молитовним життям. Наше внутрішнє життя слабне. Скорбота через будь-який гріх уже не відчувається так, як раніше, тому що ми вже не приносимо до Бога наші гріхи у щирому розкаянні. Все це призводить до того, що наш духовний зір слабшає, і ми припиняємо розрізняти, що гріховне, а що – ні. І хоча ми ще боремося з гріхом, однак це відбувається майже так само, як це роблять світські люди, тобто ми уникаємо «небезпечних» гріхів за принципом їхніх наслідків.

У спілкуваннях або у спільних молитвах ми вживаємо слова, які нічого не означають. Ці пусті слова діють гнітюче на той залишок молитовного життя, який ще ледь у нас жевріє.

Усе це наслідок того, що молитовне життя повільно згасає. Ось такі справи відбуваються у багатьох християн.

Цей сумний, пов'язаний із молитвою досвід, який я поділяю з багатьма іншими, дав багато підстав для роздумів.

Деякими думками я хотів би поділитися.

Часто запитував себе: чи не ґрунтується більшість труднощів, пов'язаних із молитвою, на тому, що просто неправильно це робимо? Молитва – це вельми тонкий і чутливий інструмент. Правильне

використання – це велике та святе мистецтво. Та жодного людського мистецтва недостатньо для мистецтва молитви. Будь-яке інше мистецтво базується на вроджених здібностях і вимагає широких знань і чималих коштів, аби сплатити часто тривале й дороге навчання. А з мистецтвом молитви, слава Богу, справа зовсім інша. Воно не опирається ні на жодні вроджені здібності, ні на широкі знання, ні на статки. Навіть найбільш нездібний, найбільш неосвічений, найбідніший може займатися цим мистецтвом. Проте й це мистецтво висуває свої умови. Здебільшого їх дві: вправи й терпіння.

Це необхідно для більшості з нас, хто у своєму молитовному житті має вищезазначений сумний досвід. Проте наш досвід теж є передумовою для розвитку молитовного життя. Думаю, не варто надто понуро дивитися на цей болісний досвід. Він, безсумнівно, більш корисний для нас, аніж ми підозрюємо. Та чи буде він дійсно корисним – це залежить насамперед від того, чи будемо ми щирими й чи не почнемо вибачати та виправдовувати наше слабке молитовне життя. Нам потрібно з усвідомленням власної неспроможності погодитися з тим, що перед нами стоїть завдання, яке значно перевершує наші сили.

Почуватися в молитві як у рідній стихії, щодня молитися з радісним духом, дякуючи Богу і прославляючи Його, – це значно перевершує

людські можливості й сили. Для цього Боже диво необхідне щодня. І диво полягає в тому, що ми отримуємо Духа молитви. Лише цей Дух може навчити нас молитися. Через Біблію та щоденний звичай молитися Він дає нам вправлятися в житті й законах молитви, і все це справді робить нас мужами молитви. Знову і знову Він указує нам через Слова на ті помилки, яких ми припускаємося під час молитви. Він показує, що це ті ж самі помилки, які роблять молитву для нас такою виснажливою. Він показує власний сенс молитви й те, як повинні її використовувати. У такий спосіб ми знову та знову вправляємося в молитві.

Тут справа така ж сама, як і у використанні будь-якого робочого інструмента. Допоки використовуємо його неправильно, ми переживаємо труднощі. Та й користі мало. Наведемо приклад: робітник уперше в житті бере до рук лопату й використовує як заманеться – держакон донизу. Після години такої тяжкої роботи він, вочевидь, скаже: «Але ж це дуже виснажливо – працювати лопатою, небагато нею можна зробити». Ми, звичайно, заберемо з його рук лопату та продемонструємо, як потрібно нею користуватися. І якби робітник тепер попрацював із лопатою ще годину, він би безперечно заявив: «Як легко користуватися лопатою, і як багато з її допомогою можна зробити!»

Усе в житті має власні закономірності. Там, де їх враховують, життя протікає у здоровому,

правильному руслі та приносить рясні плоди. Молитовне життя також має свої закони. Якщо ми неправильно розуміємо ці закони й використовуємо молитву не за її сутністю та призначенням, вона стає для нас тяжкою і безплідною. А якщо ми пізнаємо закони, які Сам Бог заклав в основу молитви, і йдемо за ними, тоді молитовне життя стає нормальним і здоровим. Воно принositиме плоди, які, у свою чергу, стануть новим стимулом до молитви.

Молитва для багатьох часто є такою виснажливою лиш через те, що вона неправильно використовується. Користь від неї в жодному разі не пов'язана з нашим напруженням. Тут ми торкаємося причини втоми, яка знайома багатьом молитвеникам. Кажуть: «Чого досягає моя молитва? Через молитву не відбувається жодних змін ані в моєму внутрішньому житті, ні в зовнішньому. З Біблії відомо, що без молитви неможливо бути християнином, і тому мені необхідно продовжувати молитися. Але я зовсім не відчуваю навіть щонайменшої дії молитви».

От саме тоді чесний молитвеник дозрів для навчання святого мистецтва молитви, яке Дух молитви охоче йому викладе. Я хотів би вказати на деякі помилки, що спільні для багатьох молитвеників, на які нам указує Дух Святий через Боже Слово.

1. Ми думаємо, що повинні допомогти Богу виконати нашу молитву

Однак Бог так не думає. Нам потрібно тільки молитися. Бог Сам турбується про те, щоб чути та здійснювати молитви. Для цього Господь не потребує нашої допомоги.

«Так, – скаже хтось, – я це знаю». Ох, не думай так! Ми навіть не підозрюємо, наскільки глибоко схована в нас думка, що через нашу молитву ми якось допомагаємо Богу виконати наше прохання. У будь-якому випадку ми вважаємо, що необхідно чітко та зрозуміло пояснити Богу, як саме Йому слід чинити. Якщо ми навіть і не говоримо це, то так думаємо: «Дорогий Боже, ось те, про що я Тебе щиро прошу. Я знаю, що це важко, але Ти можеш зробити це так чи так, і тоді все буде гаразд».

Можливо, мені хтось і заперечить: «Ні, так ніхто з молитвеників не думає, коли говорить із Богом». Але ті, хто звик глибоко себе досліджувати, погодяться, що тут немає щонайменшого перебільшення. Саме такий хід думок робить нашу молитву виснажливою, і це є причиною нашої постійної втоми від молитви.

Хочу навести один приклад із повсякденного молитовного життя. Ми молимося за двох людей, аби вони навернулися до Бога. За одну душу молитися легко, за іншу – важко. Чому?

Бо одна людина за природою, вихованням і вдачею така, що нам неважко уявити, як вона зміниться. Та оскільки ми впродовж молитви бачимо шлях, яким Бог може виконати наше прохання, то нам легко молитися. А інша ж людина така, що ми навіть не можемо собі уявити, щоб вона змирилася, зреклася свого гріховного життя і схилилася перед Богом; і оскільки під час молитви ми не можемо вигадати, як Бог повинен виконати наше прохання, тому за таку людину важко молитися. Дух молитви хоче показати, що нам не потрібно запитувати себе, важко чи ні Богу виконати наше прохання. Наші роздуми аж ніяк не впливають на те, щоб наша молитва була почутою, – і ми даремно витрачаємо свої сили на ту роботу, яку нам ніхто не доручав.

Таємниця молитви стала мені якось по-особливому зрозумілою після того, як багато років тому прочитав історію про весілля у Кані Галілейській (Ів. 2:1–11). На це весілля були запрошені Ісус, Його Мати та Його учні. Можливо, сім'я в Кані перебувала в родинних або дружніх стосунках із родиною Ісуса.

У будь-якому разі ми бачимо, що Матір Ісуса стала свідком прикрої ситуації, що виникла під час бенкету, коли закінчилося вино. І тут Марія виявила себе справжньою і досвідченою молитвеницею. Жінка рушає з потребою, про яку знала, туди, куди їй потрібно: вона йде до Ісуса й каже

Йому про цю потребу. Нам необхідно звернути увагу на те, що саме Матір каже Христу. Це короткі та прості слова: «Не мають вина». Тут ми бачимо сенс молитви: сказати Ісусу саме те, чого ми потребуємо. Заступницька молитва означає: сказати Ісусу, чого бракує іншим. Ми бачимо, що Матір Ісуса нічого іншого й не робить. Вона просто переказує Христу потребу своїх друзів і знає, що немає жодної необхідності щось від себе додавати. Жінка знала, що Ісус не потребував її допомоги – ні у формі пропозицій, ані в будь-якій іншій формі. Марія знала Його і була цілком упевнена, що ця потреба переказана за призначенням. Христос теж знає, що потрібно робити. Матері не треба було вмовляти Сина, щоб переконати надати допомогу її друзям. Ніхто ніколи не був настільки готовий допомагати як Він!

Так, воістину, ми бачимо тут справжню живу молитву!

Звичайно, всі ми здогадуємося, наскільки змінилася б наша молитва, якби ретельно дослідили той бік молитовного мистецтва, з яким була добре знайома Матір Ісуса.

Для більшості молитва тому важка, що ми не навчилися бачити сенс молитви, який полягає в тому, аби сказати Ісусу, чого нам або іншим бракує. Ми не віримо, що цього цілком достатньо.

Інстинктивно ми вважаємо, що це не може бути настільки просто та легко. Ось тому в нас

стільки важких думок пов'язано з молитвою: «Чи може Бог мене почути? Чи захоче Бог звернути увагу на моє прохання? А як це станеться? Адже справа здається такою неможливою!» Тим часом життя триває, і оскільки бажана відповідь не надходить, ми думаємо: «А взагалі, чи може Бог нас почути?» Нам самим не зрозуміло, чому ми так думаємо, але саме ця неясність наповнює нас страхом і занепокоєнням, що й робить нашу молитву важкою. Особливо якщо ми чи наші близькі мають велику потребу, і здається, все залежить від того, чи буде нас почуто.

Але все змінюється, щойно ми пізнаємо Христа так само добре, як Його знала Мати. Тому ми можемо бути цілком спокійними, говорячи Йому про наші труднощі. Таке ставлення до Ісуса є суттєвою передумовою для нашої молитви. І саме цього хоче навчити нас Дух молитви. Його завдання полягає в тому, аби представити нам Ісуса та прославити Його ім'я (Ів. 16:14).

Коли в нашій душі відбудеться таке знайомство з Ісусом, тоді молитва стане тихим, довірливим і блаженним спілкуванням із Ним, як із нашим кращим Другом, про все, що є в нашому серці: чи то наші потреби, чи то потреби інших. Нам потрібно залишатися цілком спокійними після того, коли ми всі великі й малі труднощі принесли до Нього. Ісус не лише дбає про наше щастя, а Він краще за будь-кого нас розуміє.

Ми заспокоюємося в молитві, усвідомивши, що зробили все залежне від нас, коли розповіли Ісусу наші прохання. Відтоді все залежить від Нього. Тепер Христос відповідальний, якщо так можна висловитися. І ми, ніде правди діти, наважуємося на таке твердження.

Щойно ми навчилися цієї таємниці, як наше молитовне життя звільняється від страху та занепокоєння, які раніше пригнічували нас під час молитви. І після молитви нас сповнює радість. Ми передали нашу справу Христу і, подібно до Його Матері, вільно й радісно повертаємося на своє місце. Тепер Христос узяв до Своїх рук наші проблеми й готовий виконати наше прохання. Замість недавнього страху і тривоги, тепер нас охоплює своєрідна дитяча цікавість, і ми напружено очікуємо, як Ісус розв'яже нашу проблему.

2. Ми використовуємо молитву, щоб «командувати Богом»

Це друга груба помилка нашої молитви, що цілком суперечить Божому наміру. Господь ні за що не допустить «командувати» Собою. Ні молитва, ні Його обітниці не дані нам для того, щоб ми, опираючись на них, наполягали на виконанні Богом нашої волі.

Повернімося знову до весілля в Кані Галілейській і простежмо за подальшим розвитком подій. Знову Мати Ісуса дає нам незрівнянну

інструкцію до правильного використання молитви. Вона, як уже було вище зазначено, звертається до свого Сина й каже: «Не мають вина». Відповідь, яку отримала жінка, була, як може здатися, суворою й негативною. Ісус відповів: «Що тобі, жоно, до Мене? Не прийшла ще година Моя!»

Зупинися на хвилинку і подумай! Що б ми робили, отримавши таку відповідь? Я думаю, ми сказали б те, що і так часто говорили: «Ось, я молюся, але Він не звертає на мою молитву жодної уваги». І розчаровані ми повернулися б до своїх справ. Але Мати Ісуса вчиняє зовсім інакше. Жінка чує різку й навіть дуже різку відповідь. Я думаю, різкість була в тому, що Ісус тієї миті відчув спокусу, до того ж від Своєї Матері.

Жінка підходить до Христа і каже про неприємну ситуацію, в якій опинилися господарі. Лише негайним втручанням можна запобігти їхній проблемі. Тому для Ісуса було спокусою почати діяти, перш ніж настав Його час.

Ісус жив у такій покорі Своему Батьку й у такій залежності від Нього, що «нічого робити не міг Сам від Себе» (Ів. 5:19). Тому, якщо Христос хотів зробити щось за волею Свого Батька, Він повинен був чекати на визначений для цього Батьком час. У Євангелії від Івана Ісус каже Своїм братам: «Не настав ще Мій час, але завжди готовий час ваш» (7:3–6).

У цій ситуації Ісус бачить перед Собою спокусу втрутитися раніше за визначений Батьком час.

Спокуса була ще сильнішою через те, що про це просила Його Мати. Однак Христос знає спокусника, навіть якщо той приходить в образі Його власної Матері, й одразу ж відбиває його різким словом: «Жоно». Ісус дає їй зрозуміти, що статус Матері не береться до уваги, коли йдеться про час і волю Його Батька. Це різке слово, адресоване Марії, аналогічне слову, що було сказане Петру, коли той, проявляючи турботу про Ісуса, відмовляв Його від думок про смерть (Мт. 16:23). Тож Мати Ісуса почула різку і тверду відповідь. І саме тут виявилось, наскільки досвідченою молитвеницею вона була. По-перше, жінка схилилася перед цією відповіддю. Жодного слова пересердя чи невдоволення не виривається з її вуст. Ми не знаємо, чи зрозуміла Марія причину цієї різкості. Та незалежно від того, зрозуміла чи ні, жінка мовчки прийняла цю відповідь. Вона знала: Христос сказав правильне й добре, хай навіть і незрозуміле.

По-друге, ми бачимо, що різка відповідь не похитнула її впевненості, що Ісус почув її прохання і подбає про це. Жінка настільки впевнена в цьому, що йде до слуг на весіллі й каже їм: «Зробіть усе те, що Він вам скаже». Вона не знала, що саме буде, але знала: неодмінно щось буде. Адже Марія передала цю справу до рук Ісуса.

По-третє, і це найважливіше, жінка не намагається командувати Ісусом і якимось впливати на

Нього, щоб Він змінив той час, про який говорив. Вона надто добре знала Христа, щоб вживати якихось заходів.

Можливо, раніше, коли Він іще жив удома, в Назареті, жінка це робила. Але зараз вона також розуміла, що марно наполягати на тому, щоб Ісус негайно почав діяти. Христос мав Свою годину та Свій час, і жодна людина, навіть Його Мати, не могла це змінити.

Марія зрозуміла цю таємницю молитви: виявляється, існує щось таке, у що ми не можемо втручатися нашою молитвою і що цілковито повинні передати Богу, а саме – коли і як здійснити наше прохання. Інакше кажучи, молитва існує не для того, щоб ми могли впливати на Бога й визначати час та способи виконання наших прохань. Якщо ми так використовуємо молитву, то вчиняємо всупереч законам молитовного життя.

У цьому ми можемо багато чого навчитися. Але ж ми такі нетерплячі. У тому числі й у наших молитвах. Особливо, коли якийсь випробування у нас або наших близьких. Ми йдемо до Бога й наполегливо говоримо Йому про наші проблеми, очікуючи на Його втручання. Потреба наших близьких і наша любов до них надають нам сміливості в молитві. Часто це виявляється в нашій повній довірі й надії на Божу допомогу. Проте нерідко в нашу відверту й відважну молитву втручається нетерплячість із нашого боку.

Ми самі вирішуємо, якою має бути відповідь. Вона здається нам такою простою. По суті, якщо Бог хоче виконати наше прохання, то Йому не залишається нічого іншого, як відповісти нам, і саме так, як ми це собі уявляємо. І в такому стані ми закінчуємо нашу молитовну зустріч із Богом. Ми щогодини очікуємо, що Він нам відповість. Але нічого не відбувається: хвороби й потреби тривають, і всемогутня рука не втручається у природний хід речей. Яке розчарування! Який відбиток усе це накладає на наше молитовне життя!

Ми використовуємо молитву так, як у жодному разі її не можна використовувати. Наша молитва повністю суперечить молитовним законам. І нічого не відбувається. Молитва стає напруженою, і ми втомлюємося.

Ось до чого ми себе довели! Хіба Бог не почув нашу молитву? Звичайно, Він її почув і хоче виконати. Але це Його справа – визначити час і спосіб виконання. Усе відбудеться своєчасно.

Але ми в цьому випадку вже не сприймаємо виконання як відповідь. Ми вже давно забули, що колись молилися за цю пекучу потребу. Крім того, ми мали власне уявлення про виконання нашої молитви, а оскільки цього не сталося, то вирішили, що воно взагалі не здійсниться.

Отже, наша молитва найчастіше буває почута так, що ми цього й не помітили, тому й не

отримали цілковитої радості й не подякували за це Богу.

І тут ми помічаємо, що є ще багато того, чого нас хоче навчити Дух молитви. Якби Він зміг навчити нас хоча б тільки цієї маленької, але вельми важливої таємниці молитви, то все наше молитовне життя неодмінно б змінилося. Ми усвідомлюємо, що цей недолік у нашому молитовному житті, по суті, є недоліком довіри Богу. Ми вважаємо, що краще за Нього знаємо час і метод виконання нашої молитви. Самі того не усвідомлюючи, ми часто перетворюємо нашу молитву на боротьбу з Богом. Ми хочемо переконати Бога, що виконання нашого прохання має відбутися саме тут і саме так, як це уявляємо. Несвідомо ми користуємося молитвою, щоб Господу стало зрозуміло, що в цьому випадку ми безсумнівно маємо рацію. Така боротьба з Богом робить нашу молитву неспокійною і невпевненою. Ми боїмося, що не зможемо переконати Бога нашою молитвою, і Він усе зробить так, як вважає за потрібне. І я думаю, ніщо не робить нашу молитву такою важкою і виснажливою, як саме такий підхід.

Щойно Дух молитви навчить, що Бог у цьому пункті непохитний і що Він Сам хоче визначати, коли і як відповідати нам на наше прохання, спокій і мир почнуть супроводжувати нашу молитву. Коли Дух молитви навчить, що зовсім безпечно

надати Богу час і спосіб виконання нашого прохання, години молитви стануть для нас годинами відпочинку та спокою. Лише тоді ми пізнаємо, що Бог не тільки хоче виконати наше прохання, а що Він бажає забезпечити нас найкращим і найблагодословеннішим виконанням, бо лише Він, Всемогутній Бог, Який усе знає, може це зробити. Тому Він виконає наше прохання тоді, коли це якнайкраще служитиме нам і Його святій справі. І Бог виконає її так, що це виконання якнайкраще і якнайтриваліше впливатиме на нас.

Хочеться навести один приклад із нашого повсякденного молитовного життя. Ми молимося за наших рідних, а особливо за тих, хто ще невіруючий. Ми молимося день за днем, тиждень за тижнем, рік за роком. Проте ніхто з них не навертається. Якщо в них і спостерігаються якісь зміни, то швидше на гірше. Вони дедалі більше занурюються у гріх і щодалі менш чутливі до Божого поклику. Мимоволі в нас виникає питання: чому Бог не чує нашу молитву? Адже Він чує багато інших молитов. Ось, наприклад, сім'я християн, чії діти вже прийшли до Господа. Тим важче і не зрозуміліше – бачити своїх дітей невіруючими.

І молитва стає мало не вимогою. Ти вважаєш, що Господь повинен врятувати твоїх рідних, до того ж негайно.

Тут молитва також використовується всупереч її законам. Ми використовуємо її для вказівок

Богу про час і спосіб спасіння наших рідних. Але як змінюється наша молитва за наших рідних, коли ми навчаємося все це віддавати в Божественні руки! Тоді вона стає тихим, довірливим спілкуванням із Ним про тих, кого ми любимо і за кого хвилюємося, поки вони перебувають далеко від Бога.

Якщо ти помолитимешся так, то відчуєш дещо дивне. Ти почувеш Божий голос, який каже: «Ти любиш твоїх близьких. Але Я люблю їх іще більше. Я створив їх. Я помер за їхні гріхи. Ти і Я – ми вдвох любимо їх. Краще разом намагатимемося привести їх у Царство Небесне. Тільки не зневірися і не розчаровуйся, бо це потребуватиме певного часу».

Це будуть дуже щасливі години, які ти проведеш у спілкуванні з Ісусом про твоїх близьких. І навіть якщо ти продовжуватимеш бачити їхній незадовільний стан, ти все одно будеш спокійний і сповнений надії.

3. Ми забуваємо молитися в ім'я Ісуса

Кожен християнин, який певний час прожив у спілкуванні з Богом, має більш-менш багатий досвід у своєму молитовному житті: це години, коли Бог піднімав нас до Себе і пригортав до Свого сповненого любові серця; години, коли Він тихо говорив до нашої захопленої душі. Власне

кажучи, не було нічого нового в тому, що Він нам говорив. Це були давні, добре знайомі нам біблійні істини про хрест, про пролиту на ньому Кров та про Божу безмежну любов до нас, грішників. Проте ми відчували, що це Бог говорить із нами. Наші серця наповнювалися безмежною радістю. Ми ніколи не підозрювали, що на землі можливі такі чудові відчуття. І ми продовжували молитися; нам просто важко було припинити це робити. Серце було настільки переповнене, і це було таке блаженство – з повноти серця говорити з Богом! Нам було так легко молитися! Ми чітко бачили Бога, бо були так близько до Нього. Ми бачили Його доброту. Тому нам легко говорити з Ним про всі наші гріхи, турботи й конфлікти, про наші внутрішні проблеми, про наш неспокій і наші страхи, а також про наших близьких. Ми нічого не приховували від Нього.

Усе, про що ми думали, було приводом до молитви й подяки. Ми говорили з Богом про наших родичів і друзів, про тих, хто вірить і хто не вірить, про всі аспекти християнської праці.

Наше серце було настільки сповнене любові й турботи про інших, що ми були ладні весь світ нести на руках молитви до Бога.

Після таких відчуттів ми сказали самі собі: я хочу стати зовсім іншим мужем молитви. Я так мало знав про блаженство та значення молитви! Але тепер усе буде інакше. І все стало інакше. Це

тривало не тільки кілька днів, але тижні й навіть місяці. Та одного разу під час молитви ми не відчували тієї радості й того святого завзяття, які відчували раніше. Ми себе заспокоювали: «Це повернеться. Зараз молитимуся тільки про найнеобхідніше, а свої заступницькі молитви я продовжу тоді, коли знову відчую у своєму серці те ж саме завзяття». Ми думали, що неможливо з таким байдужим серцем продовжувати молитися за багато потреб. Але радість і завзяття не поверталися до нашого серця. І поступово ми зійшли на давню дорогу нашого молитовного життя.

Як таке могло статися?

Це сталося просто тому, що ми не навчилися молитися в ім'я Ісуса. Навіть тоді, коли були так близько до Бога й серце наше сповнювалося небесним блаженством, ми не молилися в ім'я Ісуса. Ми молилися заради нашого власного серця, заради нашої власної любові та власних турбот. Пізніше це проявилось досить ясно. Коли наша турбота стала слабшати, ми швидко втратили і прагнення молитися так, як раніше.

Молитися в ім'я Ісуса – це, мабуть, найглибша таємниця молитви, тому і найскладніше досягається. Здається, ніщо так легко не забувається, як це. У Біблії згадано про «таємницю Христову» (Еф. 3:4). Ім'я Ісуса – це найбільша таємниця на землі. На небесах знають цю таємницю, а на землі вона для більшості людей невідома. Уяви собі

грішника, якого через Святого Духа просвітило небесне світло. Що довше він перебуває в цьому стані, то більше пізнає свої гріхи, своє минуле життя, свою нечистоту, своє бездушне серце, свою ворожнечу щодо Бога і свою пристрасть до гріха. Він відчуває власну необхідність звернутися до Бога. Адже ніхто інший неспроможний допомогти. І що ближче грішник підходить до Бога, то гірше йому стає. Бог не може мати нічого спільного з цією негідною, наскрізь просякнутою гріхом людиною. І тоді Дух Божий каже: «Іди в ім'я Ісуса!» Це ім'я відкриває грішній людині доступ до святого Бога. Грішник протестує і перераховує причини, які повинні зробити неможливим для Бога прийняти таку людину. Проте рано чи пізно в його душі світлішає. Він починає усвідомлювати, що означає ім'я Ісуса, і входить у присутність Божу зі всіма своїми гріхами, з усією нечистотою і завзяттям свого серця.

Потім Дух Святий каже йому: «Тепер ти можеш просити, що хочеш. В ім'я Ісуса ти не тільки отримав доступ до Святого Бога, а маєш тепер право просити все, що потребуєш». Грішник знову заперечує: «Я не можу молитися. Мені бракує віри. Я не маю також любові та співчуття. Моє серце таке недуховне і байдуже». Дух Святий спокійно вислуховує ці заперечення і каже: «Усе, що кажеш, правдиво. Якщо ти хочеш молитися в ім'я своє, то для тебе немає жодної надії. Тому тобі необхідно

молитися в ім'я Ісуса. Заради Ісуса ти отримаєш те, про що молишся».

Немає нічого, що мало б таке велике значення для нашого молитовного життя, як молитися в ім'я Ісуса. Без імені Ісуса наше молитовне життя або залишається в стані невдоволення й відчаю, або ж переходить у формальне виконання певного обов'язку. Але яке звільнення існує для щирих душ, котрі усвідомлюють свою духовну бідність, нестачу віри, любові та співчуття! Яке звільнення, коли стає зрозуміло, що нам не потрібно через молитву пробивати собі шлях до духовності, якої нам бракує, що не потрібно якось намагатися збільшити свою маленьку віру. Нам також не потрібно намагатися змусити розквітнути завмерле в нас відчуття турботи й опіки над іншими. Ми взагалі не повинні під час молитви займатися такою духовною гімнастикою. Нам лише потрібно сказати Богу про наші справи, про нашу віру, про нашу любов, про наше по-світському налаштоване й байдуже серце, і потім молитися в ім'я Ісуса. Нам треба прийти до Бога і сказати: «Я навіть не маю права молитися, бо, по-щирості, не маю справжнього молитовного серця. Тому я не маю жодного права отримати те, що прошу. Усе те, що Ти, Господи, бачиш у моєму серці, таке, що Твоє серце мало б закритися від мене і моїх бажань. Але почуй мене – не заради мене самого, не заради моєї молитви й навіть не

заради моєї потреби, бо вона є наслідком моїх гріхів. Почуй мене заради Ісуса».

Молитва в ім'я Ісуса і є власне молитвою. Це безпорадний погляд безпорадної душі на свого милостивого Друга. Дивна дія цієї молитви ґрунтується на тому, що ми саме в цій потребі відчиняємо Ісусу двері та впускаємо Його в нашу потребу. Ми бачили, що Христос хоче увійти в нашу потребу і проявити там Свою силу. Нам не потрібно через нашу молитву викликати в Бога зацікавленість нами. Інакше наша молитва мала б неправильний акцент. Якщо Ісус чує нашу молитву і втручається в нашу потребу, то лише тому, що Він нас любить, хоча ми на це зовсім не заслужили, і Своїми стражданнями та смертю за нас Він здобув усе, чого ми потребуємо. Христос готовий усе нам дарувати. Єдине, на що Він чекає, – щоб ми просили Його про допомогу, бо Ісус не може й не хоче силоміць втручатися в нашу потребу. Ми самі повинні відчинити Йому двері.

Омана, ніби своєю молитвою ми можемо вплинути на Бога, глибоко сидить у нас; ми думаємо, що можемо налаштувати Його на дружній лад, аби Він дарував нам те, про що Його просимо. Це поганин у нас підводить свою голову. Поганин намагається здобути прихильність свого божества та спонукати його приділити йому від свого достатку.

У нас гніздяться ці міркування, навіть якщо ми не усвідомлюємо цього. Ми вважаємо, що

Бог повинен побачити в нас щось особливе, щоб виконати наше прохання. Тому наша молитва часто перетворюється на душевне напруження, причому ми намагаємося проявити такі якості, які справили б на Бога враження. Ми, звичайно, помічали, що більшість із нас змінює свій голос, коли молиться Богу. Тон молитви робиться вельми своєрідним – жалісним і навіть плаксивим. У декого це просто свідоме лицемірство. Але в більшості відбувається зовсім інакше. Тут вгадуються наївні уявлення нашого давнього Адама про Бога й молитву: якщо Бог почує, наскільки велика наша потреба і як ми потребуємо Його допомоги, Він швидше розчулиться і відповість.

Зовсім інше ставлення ми проявляємо після того, як навчаємося молитися в ім'я Ісуса. Ми пізнаємо, що відсутність молитовного настрою і навіть нестача віри не можуть завадити тому, щоб наша молитва була почута. Адже саме це робить нас безпорадними, а безпорадність завжди є підґрунтям будь-якої молитви.

Якщо тепер Святий Дух показує нам усю черствість, лінощі й байдужість нашого серця під час молитви, нам немає необхідності перебувати в стані суму та збентеження, але Дух Святий відкриє наше серце, щоб Ісус зміг увійти в усі ці наші потреби й наше безсилля. І тоді станеться дещо нове й дивовижне: молитовні години перетворяться справді на години спокою,

впродовж яких ми лежатимемо біля ніг Ісуса та говоритимемо Йому про те, що робить нас такими втомленими й похмурими. Коли молитва матиме для нас таке значення, ми почнемо сумувати за нею і жити в радісному очікуванні від однієї молитовної години до іншої. У підсумку ми з нашим Богом зможемо щось робити. І наша кімнатка стане не тільки місцем нашого відпочинку, а й нашим робочим місцем.

ТРУД МОЛИТВИ

*Благайте Господаря жнива,
щоб на жниво Своє Він робітників вислав.*

Коли Ісус, підносячись на небо, залишив на землі Своїх одинадцять учнів, Він доручив завдання, що перевищує людські можливості: вони повинні були йти по всьому світу й усіх людей робити шанувальниками Христа. Ісус також дав їм вказівку, щоб вони почали з Єрусалима. Місто саме лежало біля підніжжя Оливної гори, тож вони звідти, де стояли, могли добре його бачити. У місті були кати Ісуса, на чиїх руках була Його невинна Кров, і вороги ладні були знищити кожного, хто лишень наважиться відверто промовляти ім'я Назарянина. І навіть якщо їм пощастить уникнути рук цих катів – що повинні вони сповіщати? Розіп'ятого Месію, Який для юдеїв був спокусою, а для греків – безумством. І якщо вони з Оливної гори дивилися на захід, через Середземне море, у напрямку центру тодішнього світу – Риму, то така перспектива нітрохи не додавала радості. Там на них чекала могутня світова імперія, велична культура, багатюще духовне життя, яке весь світ не бачив і навіть не уявляв.

Чи не було це майже іронією – послати простих ремісників із Галілеї, щоб увесь цей могутній

культурний світ здобути для Ісуса? Щоправда, пізніше вони в особі Павла отримали вченого співробітника, але того, який сам про себе сказав, що і він у величніших культурних центрах нічого іншого не хотів знати й сповіщати, крім Ісуса розіп'ятого. Це все одно залишалося надлюдським важким завданням. Але Той, Хто послав учнів, знав, що робив. Христос для виконання цього надскладного завдання подвійно їх озброїв.

Об'єктивно Ісус подарував їм Святого Духа, Який віддав до розпорядження маленької Церкви Христа надприродні, неземні сили.

Суб'єктивно Він дарував їм молитву, через яку ці об'єктивні, неземні сили повинні були стати надбанням певних осіб і всієї Церкви.

Те, як Сам Христос оцінює це озброєння, видно з деяких Його висловлювань. «Коли б двоє з вас на землі погодились про всяку річ, то коли вони будуть просити за неї, – станеться їм від Мого Отця, що на небі!» (Мт. 18:19). «Поправді кажу вам: коли будете ви мати віру, хоч як зерно гірчичне, і горі оцій скажете: "Переїди звідси туди" то й переїде вона, і нічого не матимете неможливого!» (Мт. 17:20). Один із тих, хто протягом свого життя відчував дієвість цієї зброї у праці й боротьбі, так каже про неї: «Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою» (Флп. 4:6).

Він, Хто послав їх, знав, що ця зброя, це знаряддя їхньої праці, зробить їх непереможними: «Нічого не буде неможливого для вас», – підбадьорює Христос.

Коли Ісус на очах у Своїх учнів вознісся на небеса, Він так далеко простяг Свої невидимі всемогутні руки, до яких ми, маленькі, грішні люди, щоразу схиляючи наші коліна, можемо торкнутися. І щоразу, коли ми торкаємося цих рук, у наші душі, в наші тіла виливається дещо від Його могутності й через нас це поширюється на інших.

Ця сила настільки багата й дієва, що нам потрібно тільки вказати в молитві на особистості чи обставини, що її потребують, і Володар сил відразу ж направляє туди цю силу. Ця сила не залежить від часу та простору. Тієї ж миті, коли ми молимося за наших братів і сестер, які перебувають в якійсь країні чи якомусь місці, вони отримують цю силу. Це бездротова передача сили, що перевершує все те, про що тільки можуть мріяти винахідники.

Ця зброя цінніша лише для друзів Ісуса, а для Його ворогів вона недоступна.

І тут ми бачимо Його милість і Його мудрість. Як було б жахливо, якби хто-завгодно міг використовувати її для руйнівних і знищувальних цілей! Ні, все передбачено так, що лише Його друзі отримують доступ до цього невичерпного

джерела сили. І Господь влаштував так, що контакт із цим джерелом відразу ж переривається, навіть у друзів Ісуса, щойно вони намагаються використати цю силу всупереч волі й намірам Ісуса. Лише коли ми просимо щось за волею Божею, ми маємо перспективу бути почутими.

Воля Господа в тому, щоб ми, маючи через молитву доступ до цих сил, могли б упродовж нашої земної мандрівки всюди поширювати дію цих небесних сил, яких так потребує цей світ. Згідно з Божим наміром, наше маленьке життя повинне бути тихим потоком благословень, який постійно тече, й через наші молитви виливається на все наше оточення. Як і Його перші друзі, ми також повинні починати «з Єрусалима», крокуючи далі, аж «до краю землі».

Отже, у цьому й полягає Його воля, щоб ми розпочинали з нашого дому. Щодня перебуваючи серед наших близьких, ми повинні через заступницькі молитви сповіщати їм цю надприродну силу, якої всі вони потребують, якщо ми хочемо, щоб їхнє повсякденне життя було переможним життям, а не низкою поразок, що залишають свій відбиток на душі й на тілі. Ми повинні говорити Богу: «Господи, даруй Ти їм щось добре! Вони так потребують цього, ті, хто разом зі мною живуть. Нерідко щодо них я буваю егоїстичним і недостатньо жертвним, хоча і люблю їх».

І Дух доброзичливості наповнює наш дім. Адже Бог чує наші молитви, і Він виливатиме Свої благословення на наш дім, який може стати маленьким раєм, хоча самі собою ми всі, хто живемо тут, недосконалі та схильні помилятися в людях.

Проте багатьом християнам це не вдається. Діти шукають собі радість поза домом. Перше, що Господь сказав би такому дому: «Ви не маєте, бо не просите».

Божою волею є також і те, щоб ми думали про наших сусідів. Коли бачимо їх зранку, ми повинні сказати Богу: «Господи, благослови моїх сусідів; даруй їм те, чого вони сьогодні найбільше потребують».

Якщо ми так проситимемо за наших сусідів, то побачимо дію нашої молитви, навіть якщо наші сусіди не надто приємні люди.

У деяких місцях Норвегії існує чудове привітання: «Нехай благословить Бог твою працю!» Цілком можливо, що це вітання через постійне використання перетворилося на звичну форму, і вже ніхто не думає про значення цих слів. Але тоді, коли це вітання виникло, люди відчували бажання просити Бога про благословення праці їхнім ближнім. Нам і сьогодні необхідно відчувати це бажання, бо знаємо, що праця – це далеко не завжди легка справа. Деколи вона буває дуже важкою. І коли ми зустрічаємо когось із ближніх на роботі, то потрібно попросити в Бога для нього

сили, які полегшать роботу і допоможуть мати в ній більше успіху.

Куди б ми не пішли, скрізь зустрічаємо людей, яким чогось бракує. Якби Святий Дух дарував нам очі любові, які здатні бачити навіть приховану потребу, то все, що ми бачимо навколо, спонукало б нас до молитви. Ми б зверталися до Бога й говорили Йому те, чого бракує нашим друзям і нашим ворогам. І Він дав би їм те, що ми просимо. Такою Він зробив молитву. Тому сказано: «Безперестанку моліться!» (1 Сол. 5:17).

Густав Дженсон якось розповів одну історію: багато років тому в Осло була побудована невеличка церква. Один християнин-підприємець, чий будинок був за містом, а офіс – у місті, щодня впродовж будівництва заходив на декілька хвилин на будівельний майданчик. Там він певний час перебував у тихій молитві за робітників, за тих, хто потім служитиме в цій церкві, та за всіх тих, хто слухатиме в ній Слово Боже. Ця людина навчилася використовувати знаряддя молитви.

Чи не є це Божою волею, щоб ми користувалися правом на молитву щоразу, коли зустрічаємося з людьми, навіть якщо з ними й не знайомі? Я думаю, що Господь чекає від нас на те, щоб ми використовували кожен можливість сповістити людям через нашу молитву надприродну силу.

Хтось може заперечити, що це нездійсненно й аж надто перебільшено. Але так вважають лише

тому, що більшість із нас – байдужі й недосвідчені молитвеники. Щойно ми надамо Духу Божому наповнити нас, і тоді знайдемо вдосталь часу й можливостей підносити до неба заступницькі молитви за інших людей.

Думки швидкі. Лишень згадай, скільки часу знаходять наші думки, щоб зробити критичні зауваження щодо тих, повз кого ми проходимо, йдучи вулицею. Це стається саме собою, бо в цьому проявляється наша зіпсована природа. Але якщо Бог створив у нас нову природу, то замість осудження ближніх ми можемо підносити до Нього наші заступницькі молитви.

Один із моїх друзів-місіонерів повернувся додому з місіонерської ниви. Ми сиділи й розмовляли, й між іншим заговорили про його здоров'я під час перебування за кордоном. Це болюча тема у служінні багатьох місіонерів. Чимало з них іще замолоду гинуть від лихоманки. Мій друг був на станції, де особливо лютувала лихоманка. Коли ми про це заговорили, місіонер розповів:

«Коли я повинен був вирушити на своє місіонерське поле, я обійшов у місті всіх своїх друзів, щоб із ними попрощатися; зайшов я і до однієї літньої християнки. Коли я прощався, вона взяла мою руку, зазирнула мені в очі та спокійно промовила: відтепер я молитимуся, щоб ти не захворів на лихоманку та зберіг свої сили для праці в далекому краї. І знаєш, – зі сльозами

закінчив свою історію місіонер, – я жодного дня не хворів на лихоманку».

Тут знову був хтось, хто навчився використовувати молитву як знаряддя праці. Існує багато можливостей трудитися для місії, навіть якщо ми там і не перебуваємо. Дай Боже, щоб ми могли пізнавати ці можливості й використовувати їх!

Молитва – це найважча праця в Царстві Божому. Бог хоче, щоб ми взяли за цей труд, щойно ми стали Йому належати. Своїми молитвами ми повинні включитися у християнський труд, за який страждали, боролися й молилися наші предки у вірі. Нам потрібно ввійти в їхній труд і продовжити його, насамперед, через молитву.

Мені хочеться назвати деякі моменти, коли молитва є єдиним робочим інструментом, яким ми можемо скористатися.

Щонайперше, варто назвати молитву за служителів. Ісус Сам каже: «Жниво справді велике, та робітників мало; тож благайте Господаря жнива, щоб на жниво Своє Він робітників вислав». Наше основне завдання полягає в тому, аби знайти й закликати трудівників, яких Бог може поставити на різні ділянки Свого винограднику. Це саме те, що може бути здійснено лише через молитву. Про цю частину молитовної праці думають не всі. Ми, ймовірніше, молимося за тих, хто вже трудиться. Можливо, ми також молимося за тих, хто щойно отримав освіту. Однак лише одиниці

моляться за тих, кого немає ні серед працівників, ані серед студентів, але кого Бог передбачив для виконання певних завдань. І наведене вище слово Ісуса говорить те, що ці люди не будуть покликані й послані Богом без наших молитов.

Велику небезпеку для християнської роботи становить те, коли за неї беруться працівники, яких Господь не посилав. Адже праця, яку вони здійснюють, залишається виключно людською справою, навіть якщо вона здійснена з чималою особистою силою і організаторськими здібностями. На місіонерських нивах є люди, яких там не мало би бути. Деякі з них навіть не стали християнами. І водночас удома залишаються люди, які повинні бути місіонерами. І це наша провина. Нам необхідно молитися, щоб на труд виходили лише ті, кого послав Бог, і заразом молитися, щоб ті, кого Господь призначив, не залишалися вдома, але справді виходили на Божий труд.

Те ж стосується і наших пасторів. Ми часто скаржимося на поганих пасторів. Скаржитися, звичайно, справа легка. Проте нам потрібно скаржитися на самих себе і на нашу байдужу молитву. Згідно зі словом Ісуса, ми повинні брати участь у вирішенні питання – кому ж бути пастором. А замість цього ми мовчки терпимо того, кого прислало церковне керівництво. Ми перекладаємо відповідальність на служителів, які повинні вирішувати, хто буде в нашій церкві пастором.

Так не має бути. Християни, згідно зі словом Ісуса, не тільки мають право, але й зобов'язані брати участь у вирішенні питання: хто має бути пастором, а хто – ні. Але це праця, яку можна здійснити тільки на колінах у молитві.

Друзі-християни, ставаймо до цієї праці!

Подумаймо, що це означає для нашої церкви та для нашого народу. Тисячі пасторів, справжніх пасторів, які дбають про душі, послані Богом і розсіяні по всій країні!

Хтось через такі думки усміхнеться, а хтось і сумно зітхне. Та краще знову поміркувати над словом Ісуса: «Благайте Господаря жнива, щоб на жниво Своє Він робітників вислав». І «нічого не матимете неможливого».

Це саме стосується і наших учителів. У нас багато хороших учителів і учительок. Але, на жаль, маємо й таких, які погано здійснюють свій труд і лише шкодять дитячим душам. І тут ми щось упустили. Ми не припадали до Бога в постійних і смиренних молитвах, аби християнська молодь ішла у відповідні навчальні заклади, після закінчення яких вона могла б здійснювати важливий і відповідальний труд у наших школах. І якщо ми отримуємо поганого вчителя, а потім на це скаржимося, то Господь скаже нам: «Не маєте, бо не просите».

Нам необхідно всюди своїми молитвами сприяти дарам благодаті.

Наприклад, у якомусь селі чи в якійсь церкві є потреба в належному керівництві. Замість скарг на відсутність керівника, нам потрібно молитися за дар управління. В іншій місцевості існує такий здібний керівник, але йому бракує дару проповіді. І тут потрібно згадати слова Ісуса: «Благайте Господаря жнива, щоб на жниво Своє Він робітників вислав».

Зрештою, нам потрібно молитися за дари благодаті, яких потребують благовісники, що скрізь проповідують Слово Боже. Ми часто випускаємо з уваги і цей молитовний труд. Унаслідок цього маємо чимало таких мандрівних проповідників, які просто не повинні бути проповідниками. Вони послані не Богом, а людьми.

При цьому багато селян, рибалок, ремісників і підприємців трудяться, кожен у своїй професії, будучи призначені Богом для сповіщення Його істини, але вони не були «вислані на жниво», тому що ми не молимося.

У зв'язку з цим я хочу нагадати історію простої сільської дівчини Болетти Хіндерлі, яка змогла зробити серйозну справу для великого свідка Божого Ларса Ользена Скрефсруда.

Якось у видінні дівчина побачила одного чоловіка, який перебував за ґратами. Вона чітко бачила обличчя і постать чоловіка. І якийсь голос промовив до неї: «Цю людину спіткає та ж доля, що і Оле Хойланда, якщо ніхто не почне за нього

молитися. Молися за нього, і Я пошлю його сповіщати про Мою славу язичникам».

Болетта послухалася небесне видіння, хвилювалася, молилася й боролася за цього ув'язненого, якого вона не знала. Дівчина палко чекала звістки про в'язня, який навернувся і був покликаний на місіонерський труд.

Якось під час поїздки до міста Ставангер вона почула про одного в'язня, який став християнином, і саме того дня він мав проповідувати. Коли Скрефсруд піднявся за кафедру, Болетта Хіндерлі відразу ж його впізнала.

Ця християнка зрозуміла слово Ісуса, що ми повинні молитися про дари благодаті.

Наскільки мені зрозуміло Слово Боже і наскільки мені відома історія Царства Божого, то немає важливішого молитовного труда, ніж цей. Коли потрібна людина посідає своє місце, тоді майже немає меж тому, що вона може зробити. Подумаймо тільки про таких відомих людей, як Мартін Лютер, Ганс Нільсен Хауге, Ларс Ользен Скрефсруд, Ганс Петер Боррезен, Вільям Каррей, Гудзон Тейлор.

Про Івана Хрестителя написано: «Був один чоловік, що від Бога був посланий, – йому ймення Іван» (Ів. 1:6). І потім щось стається, що не залежить від того, наскільки обдарована ця людина.

Хтось, можливо, запитає: чому Бог не посилає ці дари благодаті без того, щоб ми молилися. Те

мале, що маю сказати стосовно цього питання, я хотів би залишити до розділу, де ми розглядатимемо секрет молитви.

До нашого молитовного труда належить також наша боротьба за наших керівників. На них покладена велика відповідальність. Для виконання поставлених перед ними завдань потрібні не лише мудрість і досвід, а й велика особиста мужність, аби відважно діяти, опираючись на власне переконання, а не тільки дослухаючись до думок більшості. Тут потрібні і сила, і терпіння, щоб здійснити те, що є волею Божою, навіть якщо і здається, що вороги тріумфують, а друзі втомилися. Критикувати – це завжди легко. На це у всіх нас вистачає розуму. Ми добре знаємо, як треба було зробити. Але наперед ми нічого не бачимо, і тут повинні діяти керівники. Замість того, щоб критикувати, потрібно за них палко молитися. Я зовсім не маю на увазі, що ми завжди повинні схвалювати їхні рішення. Якщо ти вважаєш, що вони діють неправильно, скажи їм про це з любов'ю. Але передусім – молися за них! Молися стільки, допоки вони самі зрозуміють, що неправильно взялися за ту чи іншу справу. У цьому випадку ти не тільки діяв правильно, а й здобув велику перемогу.

Нам необхідно постійно молитися за проповідників і учителів. Це важко – бути проповідником. Щонайперше, це велика відповідальність –

проповідувати Євангеліє та правильно використовувати Слово Боже. Крім того, проповідник має багато великих спокус. Особливо реальна для нього небезпека загордитися або стати легкодушним, залежно від успіху чи невдач. Якщо ти слухаєш проповідників, які, здається, починають гордитися, то молися Богу, щоб Він зробив їх настільки малими й убогими духом, щоб вони знову могли годувати своїх слухачів. Якщо ж слухаєш пастора, який, навпаки, втрачає свою мужність, то молися Богу, щоб Він підбадьорив служителя.

Особливо молися за простих, неосвічених проповідників, які почуваяються непотрібними. Молися про силу Божу для них! І тоді побачиш, що й вони зможуть сповіщати радісну небесну звістку, навіть якщо й не мають особливих дарів чи здібностей.

Особливе значення має молитва за церковні зібрання. Тут у нас багато недоглядів. Готуючись до зібрань, ми часто недооцінюємо молитовну підготовку. Як зазвичай готуються зібрання? Ми вирішуємо, де й коли вони повинні відбуватися, і дбаємо про те, щоб було кому проповідувати. І якщо ми потім іще подбаємо про те, щоб добре оповістити про зібрання, то тішимося, що зробили все необхідне. У найкращому випадку, ми молимося за зібрання перед тим, як туди вирушати. Багато хто запізнюється. Інші вчасно на місці, та чи використовують вони вільний час для молитви

за зібрання? Ні, зазвичай люди між собою спілкуються, допоки, нарешті, не почнеться зібрання. І потім ми ще дивуємося, чому наші зібрання такі неплідні. Пекло сміється, а небо плаче через такі зібрання. Знову лунають сумні слова нашого Господа: «Не маєте, бо не прохаєте». О, якби народ Божий побачив той труд, який повинен молитовно здійснюватися перед зібраннями! Тоді й самі християни отримали би благословення, і зібрання ці стали б осередками святої сили, де здійснювалися б дивні діла. Форма проповідей, можливо, залишилася б такою самою, але через них проявлялася б нова сила. А Слово Боже почало б торкатися совісті віруючих і невіруючих.

Тепер ми перейдемо до молитви за нехристиян. Цю частину молитовного труда ми, вочевидь, сприймаємо краще, і легко погоджуємося з необхідністю робити цю справу. Той, хто сам вірить, хоче й інших бачити спасеними. Про це багато моляться. Але пробудження трапляються рідко, найчастіше між ними минають роки. Зазвичай вони обмежені певною місцевістю і здебільшого характеризуються нестачею духовної сили. Не сказати, що зовсім немає жодної дії сили – нерідко тут проявляється величезна сила. Та вже у процесі пробудження або невдовзі після нього стає зрозуміло, що тут діяла більше людська, ніж Божественна сила. І причина цього в нестачі молитовного труда.

Ми жадаємо пробудження, говоримо про нього, трудимося і деколи за нього молимося. Але ми не починаємо молитовний труд, який власне і є підготовкою до кожного пробудження.

Багато з нас думає, що дія Духа Святого на нехристиян обмежується часом пробудження.

Це цілковите непорозуміння. Святий Дух трудиться повсякчас. Його труд схожий на труд тих, хто зайнятий підривними роботами. Святий Дух повинен зламати черстве серце грішника та його опір Богу. Пробудження – це час, коли заряд вибухає. Проміжний час використовується для того, щоб у твердому ґрунті просвердлили отвори. Це важка праця, що вимагає чимало терпіння. А покласти гніт і запалити його – це, навпаки, легка й цікава праця. Тут майже відразу видно результат. Для свердління потрібні особливі вміння, а запалити гніт може будь-хто.

Під час пробудження всі ми дуже старанні, але коли настають будні з їхнім одноманіттям, запал у більшості випаровується. Але саме тоді Святий Дух закликає нас до непомітного важкого труда, що вимагає чималого терпіння – через щоденну й невтомну молитву закладати в ненавернені душі святу вибухівку. Це і є власне підготовка до наступного пробудження. І якщо проміжок часу між пробудженнями занадто великий, причина в тому, що не знайшлося нікого з християн, хто захотів би взяти на себе цей нелегкий труд мінера.

Усі ми залюбки хотіли б пережити пробудження, проте бурити отвори у твердому ґрунті ми охоче пропонуємо іншим. Дякувати Богу – все ще є в містах і селах такі душі, які беруться за цей труд. Хай втішить і винагородить тебе Господь, брате і сестро! І нехай дарує Він тобі терпіння у твоєму нелегкому служінні!

Як найкраще ми можемо підносити наші прохання про пробудження? Коли Дух Святий вкладає в наші серця справжню турботу, тоді ми молимося за пробудження в усьому світі. Тоді ми бачимо, що світ потребує його більше, ніж щось інше. Як часто ми розгублено себе запитуємо: куди приведе ця пристрась до наживи, ця повсякчас зростаюча боротьба між народами за статки та владу, ця гонка озброєнь та зневага до Божественних законів і Його Євангелії? Куди це все приведе, якщо не буде пробудження, великого і всеосяжного, яке зупинить каламутний потік гріха в нашому легковажному й зухвалому поколінні, що населяє землю, і яке вкладе в людей повагу до Євангелія?

Отже, сучасний скрутний стан світу спонукає нас молитися за пробудження в усіх країнах. Поклоніння мамоні, пошуки різних задоволень, розбещеність, пияцтво, безбожність і нехтування Божественним Словом загрожують поглинути всі народи. Щоб зупинити цей процес і не дозволити народу опуститися до повного заперечення Бога,

до матеріалізму й відчаю, немає іншого засобу, крім потужного, діючого в тиші пробудження.

Але підвалиною молитви про всесвітнє пробудження повинна бути молитва за пробудження нас самих і нашого маленького оточення. Ось оце й називається «починаючи з Єрусалима».

Кожен із нас несе за це власну відповідальність. Лише коли ми проявимо вірність у малому, Святий Дух доручить нам більші й ширші завдання. Наша молитва за пробудження найбільш дієва тоді, коли ми починаємо з молитви за певних людей. Відомо, що у більшості з нас, хто вже вірує, були такі молитвеники, які молилися особисто за нас, приносячи нас на руках молитви до Бога, коли ми ще не були навернені. Найбіднішою людиною, думаю, є той, хто не має такого молитвеника, який тривалий час за нього молиться.

Тому необхідно негайно взятися за це служіння й регулярно молитися за певних людей. Проси Святого Духа, щоб Він указав тобі на тих людей, за яких повинен молитися. Якби це зробили всі християни, то Святий Дух розділив би всіх ненавернених між християнами-молитвениками, тож, зрештою, ніхто б не залишився без боговгодних і вірних молитвеників. Тоді цим людям не було би так просто жити у гріхах! Тоді свята вибухівка щоденно вкладалася б у їхні душі, і ґрунт під їхнім нерозкаяним життям вибухав би щоразу. Усюди, де перебувають християни для цього святого

молитовного служіння, відбувається пробудження. Воно не буде викликане штучно. Але Господь пошле його, щойно ми дамо простір Його Святому Духу.

Перш ніж я закінчу цей розділ про молитовний труд, хочеться наголосити, що цей труд не може бути замінений іншим трудом у Царстві Божому. Ця істина завжди повинна стояти в нас перед очима, бо ми схильні так легко займати іншу позицію і думати, що можемо без жодної небезпеки для себе менше часу приділяти молитві, якщо постійно зайняті працею для Царства Божого. Нам притаманна ця здатність, і сатана постійно прагне її розпалити.

Тому дуже важливо, щоб Дух Божий поклав нам на серце, що нашим важливим трудом є той труд, який ми здійснюємо на колінах, наодинці з Богом, відсторонено від галасу цього світу й захоплення людей.

Цей труд настільки важливий тому, що він стає передумовою для будь-якого іншого труда в Царстві Божому: для проповіді, для роботи з душами, для проведення зібрань, для управління та збору матеріальних пожертв. Якщо молитовний труд не передує будь-якому іншому труду й не супроводжує його, то цей інший труд буде лише людською справою, яка, будши пов'язана з клопатами й турботами, тільки виснажуватиме і нас, й інших.

Труд молитви є передумовою для будь-якого іншого труда в Царстві Божому з тієї простої причини, що через молитву ми залучаємо небесні сили до нашого безсилля, сили, які перетворюють воду на вино й усувають гори з життя нашого й інших, сили, які пробуджують тих, хто спить, завойовують фортеці, а ще неможливе роблять можливим.

Є чимало християн, які неправильно оцінюють молитовний труд. Здебільшого християни сприймають молитву, як засіб збереження життя в Бозі, оскільки світська атмосфера, що звідусіль їх оточує, постійно загрожує вбити їхнє слабке й хитке внутрішнє життя. Такою є і їхня молитва: вона обертається навколо них самих і їхніх близьких. Це обертання дещо розширюється, коли ми перебуваємо в колі наших братів і перед нашими очима постають величезні внутрішні й зовнішні проблеми Царства Божого. Та щойно ми знову повертаємося до нашого повсякденного життя, коло наших молитовних потреб знову звужується.

Воістину, лише Дух молитви може показати, як можемо використати молитву як робочий інструмент. Щоразу, коли ми натрапляємо на егоїзм, властивий нашій молитві, нам слід в усвідомленні своєї потреби та своєї беспорядності кликати до Нього, Хто дає просто й без докору. І Він зробить те, чого ми просимо. Хвала Богу!

До настанов, яких ми потребуємо в молитовному труді, належить і настанова щодо часу молитви.

Кожен труд вимагає часу. Коли усвідомлюємо, що молитва є частиною нашої щоденної робочої програми, тоді ми плануємо наш день так, аби залишався час і для цього труда, як і для їжі й інших необхідних потреб.

Отже, молитовний труд вимагає часу. Здійснювати його зможе лише той, хто погодився пожертвувати для цього певний час. Уже тільки це свідчить нам про те, що молитовний труд може здійснювати лише той, хто має дух покори. Інші знаходять тисячі причин, щоб не трудитися на цій ниві. Вони не мають часу і навіть не прагнуть його знайти. Багатьох задовольняє стихійність їхнього молитовного життя, яке з цієї причини непродуктивне й неплідне. Вони не мають визначених годин молитви, і роблять це, коли мають час або коли випаде нагода. Та й сам зміст їхніх молитов визначається часом, який вони мають у розпорядженні, і тим, що саме їм тоді спадає на думку.

Молитовний труд вимагає правильного планування та цілеспрямованості. Ворог подбає, щоб у нас якомога менше часу залишалося для молитви і щоб уже з цієї причини через молитву було мало досягнуто. Крім того, він прагне, щоб ми були неуважними й забували про ті питання,

які особливо потребують заступницьких молитов. Такий молитовний труд не є ні продуманим, ні цілеспрямованим. Труд молитви буде успішним лише тоді, коли він ретельно спланований.

Я повинен знати, чого я хочу досягти у своїй молитовній кімнаті, перш ніж туди ввійду. Я повинен знати, які особистості та які питання, що належать до широкої Божої ниви, я маю принести до Нього в молитві. Зважаючи на те, наскільки Святому Духу вдалося розширити коло наших молитовних потреб, це може бути дуже багато питань. Тому моя забудькуватість не повинна завадити мені в цьому труді. Якщо мені важко згадати окремих людей чи проблеми, я можу допомогти своїй пам'яті записами.

Йоган Джонсон якось розповідав про одну місіонерку, яка дедалі більше присвячувала себе святому заступницькому служінню. У неї весь час збільшувалося коло питань для молитви. Нарешті, будучи вже неспроможною все тримати в пам'яті, вона взяла маленьку записну книжку і все там занотувала. І вона продовжувала молитися за людей і за їхні проблеми. Коли виникали нові потреби, вона їх фіксувала у своїй книжечці. Якщо Господь відповідав, жінка закреслювала цю потребу і писала на полях: дякую.

Я ніколи не мав особливої довіри до давніх молитовників, у яких надруковані молитви на ранок, на вечір, а також особливі життєві події,

хоча і вони для деякого можуть бути корисними. Але я дуже раджу мати таку маленьку молитовну книжечку. Цей молитовний труд легко може перетворитися у форму. Тому й важливо, щоб молитви були якомога конкретнішими. Загальні фрази знеособлюють молитву. Якщо молюся за якусь людину, я повинен назвати щось визначене з його життя або обставин. Коли молюся за якусь спільноту, мені потрібно назвати певних осіб, які особливо пов'язані з її працею, або певні труднощі та проблеми, що тоді виникли. Усе це полегшує для нас труд молитви. Ці істини були зрозумілі також і для Лютера, який підкреслював, що в наших молитвах ми повинні просити про щось конкретне.

Якщо ми так здійснюємо молитовний труд, то зрозуміло, що це вимагає настільки багато часу, що ми ледве зможемо щодня висловлювати всі наші потреби. Тому буде розумно, якщо прохання розділимо на шість днів тижня. І коли настане неділя, їх можна об'єднати, бо цього дня маємо більше часу для молитви. Звісно, в кожного з нас є такі люди і проблеми, які особливо близькі нашому серцю і за яких ми молимося щодня.

Сучасні християни – це старанні люди. Ми не дарма живемо у часи труда. В історії Божої Церкви ніколи стільки не трудилися, як сьогодні. І ніколи не було стільки служителів. І ніколи труд не був настільки організованим і спеціалізованим.

Важкий, напружений труд! Постійно потрібно чимось жертвувати. Жертвувати силою, часом, інтересами, грошима.

Механізація досягла великого розвитку – вже багато хто закликає до її обмеження. Одні відкидають подальші новації та вимагають обмеження конвеєрної праці. Інші хочуть іще більшої організації. Адже ми живемо за часів організації, і багато хто вірить, що краща організація принесе благо.

Коли я розглядаю сьогоднішню ситуацію в галузі нашого добровільного християнського труда, мені не спадає на розум жодна з вищеназваних думок.

Усі ми єдині в тому, що існує невідповідність між механізацією та рушійною силою. Однак здається неприродним для усунення цієї невідповідності зменшувати механізацію замість того, щоб збільшувати рушійну силу.

Я згадую, коли на моїй батьківщині молотарки пускалися в рух ручною силою. Цим були зайняті кілька змін, оскільки це була важка виснажлива робота. Тепер усе інакше. Вмикають рубильник, і за день молотять у сотні разів більше зерна. І це з набагато меншими зусиллями, ніж раніше. Вирішальну роль тут грає сила мотора. Вона відразу молотить і очищає зерно. Це допомагає значно зекономити і на людях, і час.

Я часто думаю про це, коли бачу сьогоднішню ситуацію в нашому християнському труді. Коли

механізм нас виснажує, то причина в тому, що ми замість небесної сили використовуємо людську. Я знаю, що ми молимося – як наодинці, так і гуртом. Але боюся, що тут ми робимо не те, що треба, і не покладаємо нашої надії на Божественну силу. Тому наш труд такий напружений і такий виснажливий.

У нашому розпорядженні є небесні сили! Йдеться лише про те, чи все гаразд із нашим контактом. Нам потрібно просити про Духа молитви. Він перебуває в майстерні, де є провідник сили. Над дверима цього приміщення написано: «Нічого не матимете неможливого!»

Те, що вийде з нашого напруженого християнського труда, залежить не від обмежень чи організації, а від того, чи зможе Божий Дух спонукати нас до молитовного труда.

МОЛИТОВНА БОРОТЬБА I

Для більшості з нас пов'язані з молитвою труднощі та страждання є чимось незрозумілим.

Невже молитва повинна бути пов'язана зі стражданнями? Чому наше молитовне життя має бути вічним джерелом страждань?

Коли над цим розмірковуємо, стає зрозуміло, що насправді інакше й бути не може. Якщо молитва є центральним моментом нашого нового життя, сердечним пульсом нашого життя в Бозі, то зрозуміло, що молитовне життя – це мішень, у яку диявол направляє всю свою найкращу зброю. Він краще за нас розуміє, яке значення має молитва для нас і для інших. Тому свій основний удар він спрямовує саме на молитву. Якщо лукавому вдасться хоч якось від неї відволікти, то в нього з'явиться можливість завдати нашому ходінню перед Богом, а ми цього навіть не помітимо. Для диявола це найкращий, непомітний для нас самих, спосіб заволодіти нашим духовним життям. Він охоче здобуває собі таких служителів, які думають, що вони належать Богу, і на яких інші дивляться, як на дітей Божих.

Тому сатана мобілізує все те, чим володіє, щоб зашкодити нашому молитовному життю. І він має сильного союзника в наших власних грудях: нашого давнього Адама. Він, згідно з Біблією і нашим власним гірким досвідом, вороже налаштований щодо Бога (Рим. 8:7) і до смерті боїться, коли ми в молитві наближаємося до Бога. Це повинно бути зрозуміло. Тут криється секрет зазвичай незрозумілого для нас небажання молитися, яке ми часом то більшою, то меншою мірою відчуваємо. Це не повинно нас лякати чи бентежити. Ця обставина лише підтверджує давню істину, що «тіло противиться Духу». Ми живемо в тілі, і тому повинні терпіти страждання.

Із цим тілесним небажанням молитися мені потрібно йти туди ж, куди я йду зі всіма іншими гріховними бажаннями, а саме: безпосередньо до Бога, щоб усе надати Йому. І тоді Кров Христа очищає мене від цього гріха, як і від усіх інших гріхів.

Необхідно завжди зважати на цю перешкоду в молитві, яку ми носимо в наших власних грудях, щоб наше молитовне життя не затихло. Первинна, ворожа Богу природа в нас відверто не відмовляється молитися. У цьому випадку наша боротьба проти тіла не була б такою болісною. Тіло веде непряму боротьбу проти молитви, до того ж вельми спритно й уміло. Інстинктивно й автоматично воно мобілізує всі можливі

причини, щоб молитися не зараз. Ти поспішаєш, ти розгублений, серце не налаштоване на молитву, пізніше буде краща мить, буде більше благоговіння і внутрішньої зібраності. Нарешті все готове до молитви, аж раптом спадає думка: треба зробити ще те й те. Ось закінчиш це, і все буде готове для спокійної молитовної години. Отже, все зроблено. Та поки все це робилося, думки розгубилися, і немає зосередженості. Не встиг, здається, і озирнутися, а день уже минув без тихої години спілкування з Богом.

Так первинний Адам щодня опирається молитві. Той, хто не усвідомлює цього, обов'язково буде обманутий. Допоки ми думаємо, що час для молитви «ще буде», ми не розкусили нашого первинного Адама.

Те, що ми ведемо тут жорстоку боротьбу не проти тіла і крові, але проти піднебесних духів злоби (Еф. 6:12), ми чітко бачимо, коли зважаємо на зовнішні перешкоди, які щодня протистоять нашій молитві.

Коли минає час, який ми визначили для нашої зустрічі з Богом, часто стається так, ніби всі змовилися між собою, щоб цьому перешкодити: люди, тварини й навіть телефон. Неважко зрозуміти, що тут діє невидима ворожа рука. І горе тому християнину, який цього не усвідомлює!

Перша та найвирішальніша битва полягає в тому, щоб відвоювати для тихого спілкування

з Богом певний час на щодень. Але навіть якщо ми і перемогли битву за двері нашої молитовної кімнати, боротьба ще далеко не скінчена. Наші вороги сліднують за нами до цієї кімнати. Там вони продовжують боротьбу – первинний Адам і сатана. Адам і тепер так само боїться зустрічі з Богом, як і на порозі молитовної кімнати. Тепер він докладає всіх зусиль, щоб якомога значніше скоротити час молитви чи настільки заволодіти нашими думками, що про зустріч із Богом не може бути й мови.

Друже мій, чи знайомі тобі ці битви? Ти стоїш на колінах для спілкування з Богом, а саме цієї миті перед твоїми очима постає все, що потребує твоєї уваги. Якими важливими й нагальними здаються тобі ці справи! Ці думки дедалі більше турбують тебе. Ти намагаєшся зосередитися для спілкування з Богом, однак це погано вдається.

Твої думки так і сновигають між Богом і терміновими справами. Час молитви стає для тебе найбільш тривожним за весь день періодом. Радість, спокій і мир від тебе настільки далеко, як і схід від заходу. І що довше ти стоїш на колінах, то ясніше перед тобою постають нагальні справи. Тобі починає здаватися, що це марнування часу – так довго стояти на колінах. Тому ти припиняєш молитися.

Ворог переміг битву. Ми протистоїмо ворогам, які, здається, сильніші за нас. Ми обов'язково

програємо, якщо нам іще не знайома таємниця молитви: відчинити двері Ісусу та впустити Його в нашу потребу. Молитва, як ми вже знаємо, створена для безпорадних. Безпорадність – це не перешкода для молитви, а заохочення. Безпорадність, на відміну від неспокійних думок і незосередженості, не може завадити нашій молитві, якщо Святий Дух навчив нас маленької, але такої важливої таємниці молитви, що наша безпорадність є знаком, даним мені Богом, щоб сказати, що Він хоче мені допомогти.

Христос має владу і над нашими неприборканими думками. Він може керувати бурею так, що настає велика тиша, навіть і в неспокійних водах мого серця. Про це так добре сказано в Посланні до филип'ян : «І мир Божий, що вищий від усякого розуму, хай береже серця ваші та ваші думки у Христі Ісусі» (4:7).

Так, лише у Христі ми маємо можливість зосереджувати наші незібрані думки та зберігати їх у такому стані. Це означає, що Христос оволодіває всією нашою сутністю. Лише за такої умови наша молитва стає справжньою зустріччю з Богом. Подібно до того, як спиці колеса сходяться вцентрі нього, так усі наші думки спрямовуються до Бога. Апостол Павло каже, що це мир Божий виявляє таку дію на наші неспокійні думки. Неспокій і незібраність під час молитви охоплюють доти, доки вважаєш, що повинен силою своєї волі направити

думки до Бога. Щойно починаю усвідомлювати свою безпорадність також і щодо моїх думок і впускаю Ісуса, мого всемогутнього Друга, щоб Він допоміг мені в боротьбі проти сильних ворогів, мир Божий тихим віянням наповнює мою душу. І Дух Божий знову може відкривати нам Христа і прославляти Його. І лише тоді мої думки будуть збережені у Христі Ісусі.

Чому нам необхідно втримувати цей визначений час молитви?

Чи не є це якимось пережитком справ закону? Чи не є це дещо католицьким? Чи не хочемо довести Богу нашу старанність, коли молимося кілька разів на день? Чи не думаємо ми цим заслужити собі винагороду, коли часто постаємо перед лицем Всемогутнього і приносимо Йому своє поклоніння?

Звичайно, все це може бути. Для багатьох молитва залишається таким служінням, яке здійснюється для Господа, бо Він цього хоче. Але нам необхідно запам'ятати, що не заради Творця нам потрібно мати ці визначені молитовні години. Не Він потребує їх, а ми. Дехто заперечить: такі визначені молитовні години містять у собі щось формальне й недуховне. Тому буде краще впродовж дня під час роботи або під час перерви, коли відчуєш у собі такий поклик, спрямовувати до Бога свої молитовні зітхання. Ось тоді молитва й буде вільним і добровільним єднанням душі з Богом.

На це я хотів би сказати: ці дві форми молитви повинні не виключати одна одну, а доповнювати. У розділі про форму молитви я детальніше про це говоритиму. А тепер хочеться лише трохи сказати про необхідність дотримуватися визначеного для молитви часу.

Це правильно й добре, якщо ми можемо під час роботи чи будь-де мати зв'язок із Творцем і говорити Йому все, що лежить у нас на серці. Але чого ми не можемо досягнути – це тиші.

Навіть Ісус, Який постійно протягом дня перебував у безперервному зв'язку зі Своїм Батьком, повинен був віддалятися від людей і шуму, щоб Самому побути у тиші (Мк. 1:35; Мт. 14:23; Лк. 6:12; 22:41). Світ і люди розсіюють наш дух. Тому певного часу нам необхідно усамітнюватися, щоб наша душа могла в тиші досягти тієї зосередженості, яка необхідна для чуття голосу Божого. Ми – це не тільки дух, і тому залежні від зовнішніх обставин. Уже саме усамітнення багато для нас значить. Коли ніхто нас не бачить і не чує, тоді ми наодинці з Богом. Тоді на нас не впливають людська увага та їхні погляди.

Отже, тиша, суто зовнішня тиша так багато значить для зосередження нашої душі. Лишень коли немає нічого, що зазвичай приваблює чи може повернути до себе нашу увагу, душа наша звільняється для внутрішньої активності. Або, можливо, краще назвати це внутрішньою

пасивністю, благоговінням. Щойно зовнішні обставини втраять свій розсіювальний вплив на нашу душу, Бог Сам налаштує її до молитви, приводячи нас у стан святого благоговіння. Цей стан можна порівняти з Божим вісником, який повідомляє нам про Його прибуття. Пізнаваймо цю благодать! Це Божественна близькість готує нашу розсіяну й зайняту земними справами душу до молитви.

Багато тих, хто молиться, цього до уваги не беруть. Щойно вони входять до своєї кімнати, то відразу починають говорити з Богом. Ні, мій друже, трохи зачекай, перш ніж почнеш говорити! Нехай тиша виявить на тобі свою добродійну дію! А також усамітнення! Дай твоїй душі час звільнитися від будь-якого зовнішнього впливу! Дай Богу час для впливу на твою розсіяну душу! Дай благоговінню, цій святій пасивності, широко відчинити всі двері твого серця для вічного життя!

Ми звикли надавати більшого значення активній стороні молитви. Від початку молитви та до її завершення ми старанно намагаємося щось Богу говорити. Нам здається якимось не до ліком чи помилкою, якщо наша молитва не є зв'язною розмовою з Богом. Звичайно, молитва – це дещо активне, і вона містить у собі спілкування з Богом. Але не тільки це. У ці тихі святі години ми повинні бути готові до обстеження Лікарем душ. Ми повинні встати під Його святе

й могутне світло і просвітитися ним, аби стало видно, внутрішнє пошкодження. Ми всі знаємо, що світло – як природне, так і штучне – має цілющу силу. За наших часів ця здатність світла використовується для лікування різних захворювань. Існують методи світлолікування і місця, де хворі тіла піддаються потужному й регулярному освітленню.

Так і хвороби нашої душі не можуть бути виліковані без дії світла. Небесне світло повинно поринути в душу й освітити всі хворі шпарини. Недостатньо того, що ми при наверненні пройшли крізь це світлолікування, причому були освітлені всі потаємні куточки нашої душі, тож усі колишні й нові гріхи стали явними. У такий спосіб хвороба душі була призупинена, але не вилікована. Це світлолікування має відбуватися щоденно, поки ми живемо на землі.

Наші тихі години, які ми проводимо в молитовному спілкуванні з Богом, мають бути цим щоденним світлолікуванням. На жаль, вони такі далеко не завжди. Ми говоримо з Богом про різноманітні речі, ми говоримо весь час. І після того як ми більш-менш тривалий час говорили, кажемо «амінь» і йдемо.

Уяви, що ти прийшов до лікаря. Ти заходиш до кабінету, він пропонує тобі стілець, ти сідаєш і починаєш говорити про свої хвороби і розлади. Після того як ти досить довго скаржився на біль,

ти підводишся, прощаєшся і йдеш. Що подумає лікар? Звичайно, лікар подумає, що до нього заходив дивак.

Такі пацієнти щодня масово відвідують Бога. Тому наші молитовні години такі для нас незачущі. Ми йдемо такими самими, якими прийшли. І Господь стурбовано дивиться на нас, що йдуть від Нього, нашого доброго Лікаря, не шукаючи або ж не отримуючи від Нього ні поради, ні ліків.

Коли ми йдемо до Господа, ми повинні стати схожими на пацієнта, який хоче пройти фундаментальне обстеження й отримати відповідне лікування.

Якщо ти знаєш, у якому місці болить, покажи це місце. Якщо не знаєш, де в тебе болить, а тільки знаєш, що десь болить і через це немає миру, тоді не шкодуй часу, і нехай Господь обстежить тебе у Своєму світлі. Скажи, як колись сказав Давид: «Випробуй мене, Боже, – пізнай серце моє; досліди Ти мене, – пізнай мої задуми, і побач, чи не йду я дорогою злою, і на вічну дорогу мене провадь» (Пс. 138:23,24). Якщо саме так вчиняєш, тоді під час молитви з тобою щось відбудеться. Тоді тобі стане зрозуміло, що у твоєму житті або у твоєму серці перешкоджає спілкуванню з Богом і твоєму служінню в Його винограднику. І тоді зі сльозами та радістю виллеш перед Всевишнім твоє серце й підеш на свій труд не тільки з новим миром і новою впевненістю,

а й з оновленою силою. Бо «очі Господні дивляться по всій землі, щоб зміцнити тих, у кого все їхнє серце до Нього» (2 Хр. 16:9).

Але це не відбувається без боротьби. Дія Святого Духа полягає в тому, щоб викрити наші гріхи. І наші молитовні години надають Йому чудову можливість вимагати від нас звітності. У тихому усамітненні перед лицем Святого Бога наша душа найбільше здатна слухати. Тут Господь говорить нам про ті гріхи, які для нас є наймилішими. Жодне Боже дитя не наважиться вступити у відкритий союз із гріхом. Тому ми намагаємося самі себе переконати, що зовсім не є гріхом те, що нас неабияк вабить. Ми вибачаємо і виправдовуємо себе. Я хочу навести один приклад. Припустімо, Святий Дух хоче поговорити з тобою про фінанси. Поступово щось із твоїми фінансовими справами стає негаразд. І Святий Дух говорить із тобою про це наполегливо і тривалий час. Читаючи Слово Боже, ти помічаєш, що якесь місце про гроші набуває для тебе особливого сенсу. Те саме відбувається, коли ти слухаєш Слово Боже. Ніби всі проповідники змовилися говорити суто про мамону. Але найгірше стається під час молитви. Ніби Святий Дух не міг говорити більше ні про що інше. Ти молишся далі, як це робиш зазвичай, але Святий Дух тихо і наказово говорить: «Гроші! Гроші! Твоя молитва не має цінності – ні для Бога, ні для тебе. Бог хоче говорити з тобою про гроші.

Якщо ти не бажаєш говорити про це, то краще свою молитву залиш при собі».

Чи можеш згадати подібну боротьбу у твоїй душі?

У чомусь, звичайно, Святий Дух мав рацію. Але ж ти не хотів здаватися. Ти вибачав собі й намагався виправдати свої фінансові справи. Це не було скупістю – це звичайнісінька ощадливість.

Коли ж боротьба зі Святим Духом ставала для тебе нестерпною й тоді на допомогу приходила диявольська хитрість: аби заспокоїтися від болісних викривань, ти переходив на заступницьку молитву. Ти починав молитися за інших. Звісно, людське серце так легко помиляється!

Молитовна кімната є кривавим полем бою. Тут завдають сильних і доленосних ударів. Тут вирішується доля безсмертної душі – тимчасова й вічна, в тиші, без глядачів і слухачів.

Молитися – означає відкрити себе Ісусу. Але якщо хоча б один гріх у моїй душі, на який Святий Дух указує моїй совісті, я приховав, то цим перегородив Ісусу доступ до моєї душі. Молитва тоді для мене припиняється, навіть якщо й намагаюся усунути біль і неспокій своєї душі тим, що продовжую щось висловлювати, вважаючи це молитвою.

На цьому фронті багато молитвеників зазнали поразки; Дух молитви був змушений їх покинути, і в такий спосіб вони були вилучені з-поміж мужів молитви.

Якщо ця книга потрапить до рук людини, якій вона особливо потрібна, то хочу нагадати слово, яким ми розпочинали: Ісус стоїть біля дверей і стукає. Він знову хоче ввійти до тебе. Христос хоче тебе підняти. Тобі власний гріх здається по-особливому важким, адже хотілося його приховати. Але слухай, що тут сказано: «Якщо хто відчинить двері, увійду до нього».

Чи хочеш ти відчинити двері? Ти, звісно, розумієш, що тут Ісус має на увазі: чи хочеш визнати гріхом те, що ти до цього часу виправдовував і пробачав? Тоді ти впускаєш Ісуса у твою потребу, яка пригнічувала тебе, у твою безпорадність щодо цього гріха, і Він, Найсильніший, вижене сильного з твоєї нещасної душі.

Підсумовуючи, можемо сказати, що всі пов'язані з молитвою труднощі відбуваються лише тому, що ми виступаємо проти Духа молитви. Так, часто наша молитва є боротьбою проти Духа молитви. Звісно, в такому випадку молитва стає важкою і напруженою справою та часто залишається без відповіді. І зрештою: якщо наша молитва є нескінченною боротьбою проти Духа молитви, цей Дух покине нас, і все наше молитовне життя зійде нанівець.

Очевидно, сенс нашої молитовної боротьби і полягає в тому, що ми стаємо настільки знесиленими – не лише щодо тілесної чи душевної потреби, але набагато більше щодо нашої

нездатності взагалі до молитви – що наша молитва, врешті-решт, є лише проханням про Дух молитви. І хоч би про що ми молилися – про зовнішнє чи внутрішнє, велике чи мале, про дари для нас або інших – тепер це має бути дослуховуванням до того, що звіщає нам Дух молитви.

Насамперед, річ у тім, аби дослухатися до поклику Духа молитви. Тут необхідна боротьба, як каже Ісус в Євангелії від Марка (14:38): бо Дух хоче молитися, а тіло протриває цьому. Далі потрібна боротьба, щоб слухати, що хоче сказати нам Святий Дух під час молитви. Звичайно, нам важко відкривати звичні гріхи. Також необхідна щоденна боротьба і пильність, щоб дослухатися до нагадувань Святого Духа, що нам потрібно молитися за певних людей. Якщо ми допустимо Святого Духа діяти в нашій молитві, то відчуетьмо, що справжня молитва можлива для нас, людей, що вона не є чимось таким, що витає десь у хмарах і доступне лише обраним. Тоді ми розуміємо, що молитва, власне, і є проханням про Духа молитви.

МОЛИТОВНА БОРОТЬБА II

Благаю ж вас, браття, Господом нашим Ісусом Христом і любов'ю Духа, – помагайте мені в молитвах за мене до Бога, щоб мені визволитися від неслухняних в Юдеї.

У і слова Павла демонструють нам нову сторону молитовної боротьби. Апостол тут каже про заступницьку молитву, що набуває форми боротьби. Ті ж самі думки, тільки дещо іншими словами, висловлює Павло у Посланні до колосян: «Поздоровлює вас Епафрас, що з ваших, раб Христа Ісуса. Він завжди обстоює вас у молитвах, щоб ви досконалі були та наповнені всякою Божою волею. І я свідчу за нього, що він має велику горливість про вас та про тих, що знаходяться в Лаодикії та в Гіераполі» (4:12,13). Ця молитовна боротьба часто може сприйматися неправильно. Як правило, її сприймають як молитовну суперечку з Богом. Таке розуміння наштовхує на думку що Бог Свої дари утримує якомога довше, тож нам потрібно їх якось у Нього відвойовувати. Тому молитву вважають засобом подолання супротиву від Бога і спонуканням виконати прохання. І якщо молитва виконується, то лише тому, що той, хто молився,

боровся з Богом, дошкуляв Йому своїми проханнями, переконав Його в нагальності потреби й не відпускав доти, поки Бог, нарешті, не здався. Не треба навіть добре знати Біблію, щоб переконалися, що таке розуміння язичницьке, і аж ніяк не християнське.

Бог благий. І річ у тім, що через наполегливі прохання і боротьбу нам не потрібно налаштовувати Його на добродушний лад. Бог «всім дає просто, та не докоряє» (Як. 1:5). Він не тільки благий, але й усе знає, і Він повсякчас знає, чого ми найбільше потребуємо. Нам немає необхідності ні доказами, ні умовляннями вчити Його, що для нас найкраще.

Учення про молитовну боротьбу, як про суперечку людини з Богом, ґрунтується на певних місцях Біблії, здебільшого на боротьбі Якова з Богом (Бут. 32:22–32). Про Якова сказано, що чоловік боровся з Богом і не відпускав Його, говорячи: «Не пущу Тебе, коли не поблагословиш мене». І чоловік справді отримав це благословення від Бога. Та в результаті цієї боротьби в Якова було пошкоджене стегно.

З Нового Заповіту зазвичай наводять випадок із ханаанською вдовою (Мт. 15:21–28). Тут ідеться про жінку-язичницю, яка неподалік Тира зустрілася з Ісусом. Вона просила Христа зцілити її дочку, яка була біснуватою. Але Ісус не відповідав жінці. Тоді учні почали просити за бідолашну: «Відпусти її, бо кричить услід за нами». Але Ісус сказав:

«Я посланий тільки до овечок загинулих дому Ізраїлевого». Проте жінка, яка мала велику потребу, все одно не здавалася. Вона припала до ніг Христа і сказала: «Господи! Допоможи мені». Але Ісус усе ще не поступався. Він навіть промовив суворі слова: «Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам». Однак жінка не припиняла просити. Винахідливо і водночас із глибоким смиренням вона використовує цей приклад Ісуса й каже: «Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів». І тільки тепер Ісус поступається і виконує материнське прохання.

Не можна заперечувати, що обидва ці приклади на перший погляд ніби підтверджують ту думку, про яку говорили вище: той, хто молиться, повинен подолати супротив від Бога та змусити Його відповісти на молитву. Але оскільки таке тлумачення цих ситуацій суперечить ученню Біблії про Бога та про сутність молитви, ми повинні спробувати знайти таке пояснення, яке узгоджувалося б і з милістю Божою, і з сутністю молитви.

Чому Ісус не відповідав, коли жінка так наполегливо просила Його про допомогу? Чи було це тому, що Христа просто не турбувала її потреба? Зовсім ні! Коли учні попросили за неї – чому тоді Ісус вказав, що Він посланий тільки до вибраного народу? Адже вже раніше Христос робив винятки з цього правила (наприклад, Мт. 8:5).

Кожному, хто знайомий з Ісусом, зрозуміло, що це сталося не через небажання Ісуса допомогти жінці. І якщо все-таки Він так незвично повівся тут, то лише тому, що Він мав особливі наміри. Кожен, хто має певний досвід у молитовному житті, знає, що це не єдиний випадок, а щось таке, що час від часу повторюється в житті віруючих.

Ісус мовчить.

Ми кличемо знову, дедалі голосніше та наполегливіше. Жодної відповіді. І лише коли минає певний час, Він починає говорити. Але це суворе й різке слово, яке пронизує нас, слово, подібне до того, яке Він сказав ханаанській вдові, або до того, що Він сказав Своїй Матері на весіллі в Кані Галілейській: «Що тобі, жоно, до Мене?» А царедворцеві в Капернаумі Христос сказав: «Як знамен тих та чуд не побачите, не ввіруєте!» (Ів. 4:48). Чому Ісус говорить такі різкі слова? Адже сказано, що Христос дає «просто й без докору» (Як. 1:5). Так, Господь дає просто й без докору. Слова, які Бог говорить, різкі, але Він говорить їх не для того, щоб завдати нам болю. Ця дивна й часто незрозуміла для нас поведінка продиктована Його любов'ю, яка настільки велика, що Він хоче дати не тільки те, що ми просимо, а й набагато більше. Як каже Лютер: «Ми просимо срібла, а Бог часто замість цього дає нам золото».

Щоразу, коли Ісус бачить можливість дати нам більше, ніж ми просимо, Він це здійснює.

Однак зараз Христос змушений вчиняти з нами так незрозуміло.

Бог не відповідає на наші прохання. Чи означає це, що Він не хоче нас почути? Ні, Христос завжди нас чує; але якби Він завжди давав нам те, що ми нині просимо, ми ніколи не отримали б те, що Господь нам приготував. Типовий приклад цього знаходимо в одинадцятому розділі Євангелія від Івана. Лазар був хворий, тож його сестри негайно послали до Ісуса вісника сказати Йому: «Господи! Ось, кого Ти любиш, хворий». Вони завчасно раділи з того, що Ісус поквапиться прийти та зцілити їхнього хворого брата. Але Ісус не приходив. Лазареві ставало дедалі гірше, і, врешті-решт, він помер. Це був жахливий час для обох сестер. Чому Ісус не прийшов? Адже Христос із співчуттям ставився до всіх, хто до Нього звертався по допомогу. Чому ж Ісус не прийшов до них? Хіба Він уже не дбає про Своїх друзів? Хіба Христос не розуміє, що це означало б для них, якби Лазар одужав? А тепер – так, тепер уже пізно! Брат не тільки помер, але й похований, і його тіло навіть почало тліти.

Сестри не могли цього зрозуміти.

Жінкам важко було уявити, що Ісус міг ось так учинити.

Чому Він таке допустив? Христос відразу ж мав намір їм допомогти. Але Його намір полягав у тому, щоб дати сестрам більше, аніж вони

просили. Тому Ісус чекав, поки Лазар помре і буде похований. Бог хотів воскресити його з мертвих.

Чому Він хотів це зробити? По-перше, Христос хотів цим дивом більше показати людям Свою міць, або, як Він назвав, «славу Божу» (вірш 40). У такий спосіб вони отримали не тільки те, що просили – відновлення здоров'я їхнього брата, а водночас зміцнилася й поглибилася їхня віра, їхня довіра Ісусу.

По-друге, завдяки цьому люди прийшли до глибокого смирення. Христос зміг їм показати, якими нетерплячими та впертими вони були. Скільки разів за ці дні й ночі вони дорікали Йому – думками або словами! І коли Ісус до них прийшов, сестри дорікають Йому: «Коли б, Господи, був Ти отут, – то не вмер би мій брат» (вірші 21 і 32).

Цілком імовірно, що близьке знайомство Ісуса з цією сім'єю збудило в них більш-менш свідоме відчуття, що вони перебувають в особливих стосунках із Ним. Ісус показав їм, що Він дуже цінує їхню віру і любов до Нього. Але цими нелегкими днями очікування виявилось, що їхня віра та їхня любов ґрунтувалися на хиткому фундаменті. Сестри глибоко змирилися. Але саме тому виконання їхньої молитви й диво воскресіння так багато значили для них.

Щось подібне мав на увазі Ісус і у випадку з ханаанською вдовою, коли Він барився з виконанням її прохання, спочатку болісним для неї

мовчанням, а потім Своїми суворими відповідями. Христос хотів дати жінці більше, ніж зцілення її дочки. Він стукав у серце матері болючими, але продиктованими любов'ю словами. І Христос досягнув того, що жінка відкрила Йому своє серце.

Вона не образилася ні на Його мовчання, ні на Його слова, але і те, й інше лише переконало жінку в її справжньому стані. І вона зайняла те положення, в якому Ісус хотів її бачити. Жінка кинулася до Його ніг і віддалася Його милосердю через прості, але повні блгання слова: «Господи! Допоможи мені». І там, біля ніг Ісуса, вона смиренно вислуховує різкі слова про щенят. Тут ми бачимо справді зламану душу, яка «покорилася під міцну руку Божу». І коли Ісус зцілив її дочку, жінка не тільки звільнилася від своєї потреби, а також і від своєї норовливої та вимогливої сутності. Як смиренна грішниця, вона повністю довірилася Божественному милосердю.

Так само потрібно розуміти і «боротьбу» Якова з Богом. Ми повинні усвідомлювати, що це Бог шукав зустрічі з Яковом і в людській подобі борюся з чоловіком. Яків з острахом очікує зустрічі з Ісавом, але Бог хоче показати, що йому загрожує набагато більша небезпека: Сам Бог проти нього. Отже, це своєрідний звіт Богу, до якого Яків тієї ночі був покликаний. Бог хотів благословити Якова. Господь призначив його бути родоначальником вибраного народу. Але це благословення

внаслідок гріхів Якова проти Бога, проти Ісава і проти його старого батька було паралізоване. І тепер Бог хоче говорити з Яковом про ці гріхи. Ця відплата, вочевидь, відбувалася в душі Якова, а зовнішньо виражалася в боротьбі з Богом.

Яків, імовірно, думав, як і усі ми, що Бог неохоче дає Свої дари, і тому необхідна боротьба. Чоловік використовує характерний вислів: «Не пущу Тебе, коли не поблагословиш мене». Але Боже благословення було готове для Якова тієї ж миті, щойно він розв'язався зі своїми гріхами. І з ним справа така сама, як і з іншими, про кого ми говорили: чоловік отримав більше, ніж просив. Він просив про благословення і допомогу для себе та своєї сім'ї на майбутню нелегку зустріч з Ісавом, яка могла закінчитися тим, що Ісав знищить і Якова, і весь його рід. Бог же мав на увазі не тільки його примирення з Ісавом: Він дав пережити Якову таку зустріч із Самим Собою, яку Яків ніколи не повинен забути. Ця подія неабияк вплинула на весь ізраїльський народ. На згадку про те, що тієї ночі було пошкоджено стегно Якова, юдеї ніколи не їли жили на стегні тварин.

Бог дарував чоловіку глибоке смирення на все подальше життя. Воно зробило Якова маленьким у своїх очах і повністю залежним від Бога. Його слабкість була для чоловіка кращим захистом від ворогів, яких він нажив собі своїм неприборканим і хитрим норовом.

Закінчивши це дослідження, ми повертаємося до тієї боротьби, в якій, згідно з закликом апостола Павла, необхідно допомагати заступницькими молитвами. Після всього зазначеного має бути зрозуміло, що суть нашої боротьби полягає не в змушуванні Бога дати нам те, чого Йому не хочеться нам давати. Наша боротьба дуже схожа на щойно описану, з тією лише різницею, що в цій боротьбі молитва стосувалася нас самих, а те, що каже апостол, стосується заступництва за інших. Тож якщо прохання за інших пов'язане з боротьбою, то воно має той самий фундамент, про який щойно говорили. У ставленні Бога до нашого заступництва є щось для нас важке й незрозуміле, що і викликає боротьбу. Але це не боротьба з Богом, а боротьба із самими собою. У нас самих є дещо, що перешкоджає нашому заступництву за інших. На ці перешкоди вказує Дух молитви, і починається боротьба. Мені хочеться назвати дві перешкоди:

Насамперед, це наше себелюбство.

Головною причиною перешкод у наших заступницьких молитвах є те, що ми настільки зайняті собою, що Святому Духу не вдається пробудити в нашому серці співчуття до інших. У такий спосіб заступництво призупинене, якщо й зовсім не обірване. Але Святий Дух викриває цей наш гріх. І щойно я сповідаю перед Ним своє себелюбство і черствість щодо інших, то звільняюся від цього. Святий Дух наповнює моє серце святою стурбованістю

і нагадує мені про все те, чого потребує моя заступницька молитва.

Але перебування у такому стані знову вимагає боротьби.

Ісус каже: «Пильнуйте й молитесь, щоб не впасти на спробу, – бадьорий-бо дух, але немічне тіло». Без святої пильності ми швидко втратимо відчуття турботи про інших. Бадьорий молитвенник знає самого себе, і тому міцно тримається Того, Хто щодня наповнює наше серце любов'ю і турботою про інших.

Другою причиною я назву нашу схильність до зручності. Ісус дуже чітко бачив цю небезпеку. У Євангелії від Луки (18:1–8) Він про це говорить. Уривок розпочинається так: «І Він розповів їм і притчу про те, що треба молитися завжди, і не занепадати духом» (в нім. перекладі: «не втомлюватися»). Я згадую при цьому Його гіркий докір Своїм учням у Гефсиманії: «Отак, не змогли ви й однієї години попильнувати зо Мною?» Тієї ночі апостолів здолала втома. Нас також часто долає втома. Ми починаємо щось просити для себе або для інших. Усе йде добре, допоки відчуття дискомфорту не дається взнаки. Ми починаємо втомлюватися, і молитва поступово слабшає. О, скільки таких моментів, які нас упокорювали, залишилося позаду!

Тому Ісус і закликає нас бути пильними в молитві. Це має на увазі й апостол Павло, коли каже про молитовну боротьбу Епафраса за християн

у Колосах. Коли ми вирішуємо молитися за тих, чий потреби щоденно спонукають нас до заступницьких молитов, тоді не минає без боротьби і труднощів.

Більшість труднощів пов'язано з тривалою молитвою, яка продовжується до отримання відповіді. Якщо ми боремося в своїй молитві за людину або за якусь справу, то це передусім значить, що ми цією людиною або справою живемо, співпереживаємо і страждаємо. Значна боротьба триває вже тоді, коли нас не пов'язують родинні або дружні стосунки. Вести молитовну боротьбу – значить долати всі перешкоди, що заважають нашій молитві. Нам необхідно бути надзвичайно пильними, й цю потребу також викладати перед Духом молитви, Який заглиблюється в усі наші проблеми.

Це має бути нашою втіхою і нашим підбадьоренням: Святий Дух Сам бажає класти в наше серце різні потреби і тримати нашу увагу, тільки якщо ми відверто сповідуємо перед Ним нашу молитовну втому. Зверни увагу на внутрішній зв'язок між молитовним трудом і молитовною боротьбою.

Святий Дух нікого з нас не зможе спонукати розпочати молитовний труд, який описали вище, якщо ми не готові взяти на себе також і молитовну боротьбу. Тут криється причина того, чому Бог знаходить так мало людей, які здійснюють моли-

товний труд. Про це детальніше говоритимемо в розділі про школу молитви.

Молитва і піст

У Євангелії від Марка Ісус каже: «Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви та посту» (9:29). Тут Ісус веде нас у найважчу молитовну боротьбу. Коли Христос і три апостоли були на горі Преображення, один чоловік привів до інших учнів свого біснуватого сина. Учні намагалися вигнати з хлопчика біса, однак їм це не вдалося. А коли прийшов Ісус, батько привів свого сина до Нього, й Ісус зцілив хлопчика. Щойно апостоли залишилися наодинці з Христом, вони запитали Його, чому не змогли вигнати злого духа. Тоді Ісус відповів: «Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви та посту». І перш ніж розглянемо зв'язок між молитвою і постом, нам необхідно коротко пояснити, що мається на увазі під словом «піст».

Постити – означає впродовж короткого або тривалого періоду часу утримуватися від питва та їжі. Піст було узаконено в Ізраїлі. Весь народ мав раз на рік постити (Лев. 16:29). Після полону було запроваджено різні дні посту (Зах. 8:19). Фарисеї постили навіть двічі на тиждень (Лк. 18:12). Відповідне єврейське слово означає смиренне упокорення душі перед Святим Богом. Тому євреї почали постити великого дня викуплення, коли

народ щорічно звітував Богу, а також під час національних лих (Суд. 20:26; Йойл. 2:12; Йон. 3,5; 1 Сам. 31:13).

Ісус не відмінює піст, але із законного обов'язку Старого Заповіту Він переводить його у свободу Нового Заповіту. Піст – це зовнішня дія, що повинна здійснюватися лише тоді, коли цього вимагає внутрішня необхідність (Мт. 9:14,15). Окрім того, Ісус застерігає, щоб не використовувати піст для демонстрації своєї побожності перед людьми (Мт. 6:16–18).

Отже, чи потрібно нам постити? Це питання хвилює деяких християн. Вони вважають піст зовнішнім виконанням Старозавітного закону, яке практикується у католиків з їхньою показовою, заснованою на вчинках, праведністю. Але те, що піст потрібен вільним, євангельським християнам, здається їм зовсім далекою, майже неможливою, думкою.

У цьому пункті ми пішли далеко від Христа і Його апостолів. І тепер саме час нам, зніженим, слабкодушким і жадібним до насолод християнам поцікавитися тим, що говорить Біблія про цей пункт, який стосується нашого освячення і нашого молитовного життя. Піст – це не тільки утримання від їжі й пиття. Піст означає добровільне, цілеспрямоване утримання від різних життєвих потреб: їжі, питва, сну, відпочинку, спілкування з людьми тощо. Сенс цього утримання в тому, щоб

на більш-менш тривалий час припинити зв'язки, які закликають нас до матеріального світу і нашого оточення, щоб у такий спосіб зосередити всі сили душі на невидимому й вічному.

Отже, християнський піст ґрунтується не на тому, що ми на всі ці життєві потреби дивимося, як на щось нечисте й несвяте. Ні, разом з апостолом Павлом ми пізнали, що немає нічого самого по собі нечистого (Рим. 14:14), і що їжа створена Богом, аби ми з вдячністю її споживали (1 Тим. 4:3). Піст ґрунтується на тому, що наша душа час від часу хотіла б сконцентрувати всі свої сили на якійсь проблемі й тому тимчасово утримується від того, що саме собою дозволено й корисно для нас.

Отже, до посту належить усе те, про що ми говорили стосовно тихої молитовної години; по суті, він є її продовженням. І те й інше потрібне нам не заради Бога, але заради нас самих. Це ми потребуємо посту. Про нього можна говорити багато, але ми обмежимося лише питанням значення посту для молитви.

Ми усвідомлюємо, що великою таємницею молитви є Дух молитви. Тому найважливішим для нас є те, щоб у нашій молитві відбувалося єднання з цим Духом. Молитовна боротьба в підсумку є боротьбою із зовнішніми та внутрішніми перешкодами, які намагаються порушити наш зв'язок із цим Духом молитви. Піст – передбачений Бо-

гом засіб проти найнебезпечніших перешкод для молитви. Він повинен бути добровільним, – говорить Ісус. Тому християнин вдається до посту, коли бачить, що є щось особливе, що перешкоджає його молитві. Це може бути якась особлива трудність, яку він сприймає за перешкоду, а також це може бути щось таке, чого ніяк не зрозуміє. Він тільки відчуває, що є щось, що перешкоджає молитовному спілкуванню з Богом. І тоді вдається до посту, щоб свою обернену до зовнішнього світу душу до часу відірвати від матеріального життя і світського оточення й відкрити у такий спосіб доступ Духу Святому, щоб Він міг освітити його внутрішню людину й показати, чим він засмутив Духа молитви, щоб відновити безперешкодне єднання з Ним, а разом і з рясним потоком Божественної сили.

Тепер розглянемо певні випадки, які спонукають християнина до посту.

По-перше, це період особливих спокус.

Коли Христос був поведений Духом у пустелю для спокуси від диявола, відразу ж після того, як Він охрестився й отримав помазання на Своє служіння, Він постив. І постив Він довго – сорок днів. Настільки серйозно поставився Ісус до боротьби зі спокусами. Із цього можемо зрозуміти, наскільки легковажно ми ставимося до наших спокус. Тож навіть для Ісуса, Який був безгрішним, було знайоме бажання через піст

сконцентрувати Свою душу перед поєдинком із сатаною. Ми також бачимо, що Ісус, дивовижно нагодувавши в пустелі людей, коли народ хотів зробити Його Царем, постив, нехай навіть простіше й коротше. Він відмовився від нічного сну (Мт. 14:23), щоб у спокійному спілкуванні з Батьком сконцентрувати Свою душу й отримати повну силу для боротьби зі спокусником, який і тут переслідував Його. Якщо наші спокуси долають нас, як це деколи буває, то лише тому, що через піст ми не шукаємо святої Божественної близькості, щоб озброїтися проти спокусника.

По-друге, ми відчуваємо необхідність посту перед серйозними рішеннями.

Коли Ісусу належало здійснити велику справу обрання апостолів, Він перед цим усю ніч перебував у молитві (Лк. 6:12). Хоча Христос і перебував у стані безперервного спілкування зі Своїм Батьком, і Його духовний розум ніколи не був затьмарений хоч якимось гріхом, а втім Він відчував потребу зміцнити Свою душу у спокійному спілкуванні зі Своїм Батьком, щоб у майбутньому обранні наступного дня бути спроможним слідувати керівництву Батька.

У зв'язку з цим хочеться згадати невеличку історію, що розповідається у Книзі дій апостолів: «Як служили ж вони Господеві та постили, прорік Святий Дух: "Відділіть Варнаву та Савла для Мене на справу, до якої покликав Я їх"» (13:2).

Отже, коли вони постили, Святий Дух сказав їм вирішальне слово, яке спрямувало Павла на його першу місіонерську подорож, слово, що поклато початок язичницькій місії.

Ми не приймали б так часто покvapливих рішень і не стояли би безпорадно перед важливим вибором, якби своїм постом дали Святому Духу можливість узяти до Свого розпорядження нашу зазвичай таку зайняту і важкодоступну для Нього душу.

По-третє, в період підготовки та виконання особливо важких завдань.

У Книзі дій апостолів (13:2 і 14:23) читаємо, що перші християни постом готувалися до важливого служіння в церкві: призначення пресвітерів і відправлення місіонерів. Усі їхні думки були лише про те, щоб зосередити свої душі й повністю віддати себе в розпорядження Духу Святому, щоб через їхні молитви й покладання ними рук могла сповіщатися та благодать, яку Святий Дух хотів дарувати цим братам. Сповнені Святого Духа перші християни відчували в цьому необхідність, тоді як сьогоднішні бідні духом християни вчиняють так, ніби й зовсім не потребують посту.

Звичайно, піст повинен бути добровільним. Лише Святий Дух може зробити нас настільки смиренними, щоб ми з вдячністю використовували всі даровані Господом засоби.

По-четверте, в період особливого напруження сил.

Ісус каже: «Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви та посту».

Цим твердженням Христос пояснює той факт, що учні виявилися безсильними щодо тієї одержимості. Водночас нам сказано, що бувають періоди великого напруження сил. Вони вимагають особливої сили згори. Ісус вказує на піст як на засіб отримання християнам цієї сили.

Піст можна порівняти з електричним провідником. Що більшу кількість енергії нам треба передати, то потужнішим повинно бути поєднання із силовою станцією, тобто в нашому розпорядженні має бути товстіший кабель.

Як ми вже бачили, молитва є тим провідником, через який на землю передаються небесні сили. Ісус каже, що більша величина сили, яку необхідно передати, то сильнішим і глибшим має бути молитовне єднання душі з Богом.

Як ми вже неодноразово бачили, все залежить від Духа молитви. Наша молитва слабшає настільки, наскільки під час молитви ухиляємося від того напрямку, в якому Дух молитви хотів би нас вести. І вона стане ще слабшою, якщо при цьому ми сперечатимемося з Духом молитви й засмутимо Його.

Отже, піст призначений для такої концентрації сил нашої душі, щоб нам стало зрозуміло, до

чого направляє нас Дух Святий і про що потрібно молитися в цьому особливо складному становищі. Заразом Він допомагає очистити нашу душу від усіх можливих гріхів і нечистих бажань, коли просимо про велику силу. І очищення це відбувається у такий спосіб, що ми в тиші й зосередженості посту виявляємо в собі марнославство та інші мотиви, що втручаються в нашу молитву. Ми отримуємо силу повністю віддатися Господу і сказати: «Нехай краще не станеться диво, ніж я своєю пихою осоромлю Твоє ім'я і зловживатиму молитвою. Але якщо Ти можеш здійснити диво без того, аби мною була принижена Твоя слава, тоді здійсни його, Господи».

ЗЛОВЖИВАННЯ МОЛИТВОЮ

*Прохаєте – та не одержуєте,
бо прохаєте на зло.*

Насамперед, у всіх нас дещо неправильне уявлення про молитву. Наше себелюбство не знає меж. Усе, що трапляється в нашому оточенні, ми наївно сприймаємо як щось саме для нас призначене, що ми можемо поставити на службу собі й використовувати для власної користі.

Різні предмети, рослини, тварини, люди, власні наші члени, навіть своя душа – буквально все ми сприймаємо як засіб для досягнення наших цілей. Навіть Бога ми не виключаємо з цього списку. Відтоді, як ми з Ним зустрілися, то дивимося на Всевишнього як на засіб вдоволення наших бажань. Будь-яке ставлення людини до Бога більшою або меншою мірою засноване саме на цьому: як найкраще використати Бога для свого зиску? Як зараз і в майбутньому Він зможе мені допомогти? З такої ж позиції людина розглядає і молитву. Як від молитви отримати найбільшу користь? Саме тому людина не вважає за потрібне молитися регулярно. Це вимагає

такого напруження, так багато часу й через це вже нездійсненне, тож про молитву просто забуваєш.

Але коли ті ж самі люди починають чогось потребувати й неспроможні собі допомогти, а також не отримують допомоги від людей, вони вирішують, що варто звернутися до Бога. Тоді вони починають молитися, кликати й волати у своїй потребі. І якщо Бог негайно не відповідає, вони глибоко ображаються. Навіщо, власне, потрібен Бог, якщо Він не надає Себе для тих, хто Його так потребує? Їм і на думку не спадає, що Бог може існувати для чогось іншого. Багато хто після такого результату своєї молитви взагалі перестає молитися. Якщо не отримуєш бажаного, то навіщо молитися?

Для нас, хто відкрив себе Духу молитви й навчився певних речей стосовно молитви, неважко зрозуміти, що ці люди мають цілковито хибне уявлення про молитву. Те, як її використовують, є справжнім зловживанням. Таке використання повністю суперечить її сутності. Зрозуміло, що таке сприйняття молитви й не може призвести до позитивного результату, тому виходить лише розчарування. Але не тільки звичайна людина у такий спосіб зловживає молитвою; і ми, християни, нерідко буваємо в цьому винні. І в нас живе первинний Адам. Якщо є можливість отримати щонайменшу користь чи звільнення від страждань, то він не має нічого проти молитви. Навпаки,

первинний Адам виявляє в нас дивовижне прагнення до молитви. Нам необхідно усвідомити, що спокуса до зловживання молитвою властива всім, вона автоматично проявляється у кожного християнина.

У Євангелії від Матвія (20:20–23) знаходимо типовий приклад такої неправильної та нездійсненої молитви. Обидва сини Зеведеєві разом зі своєю матір'ю звертаються до Ісуса і просять Його про найвище становище в Його Царстві, яке, за їхніми сподіваннями, незабаром буде створене. Певна річ, їхнє прохання вельми наївне та простодушне. Ці учні разом із Петром посідають особливе становище в колі інших учнів Ісуса. Тепер їм дуже хочеться, щоб Ісус уже зараз гарантував їм керівні посади в Його майбутньому Царстві. Коли інші учні почули про їхні наміри, то неабияк обурилися на двох братів (вірш 24).

Але Ісус інакше дивиться на таку ситуацію. Він просто і спокійно відповідає, що не може виконати прохання апостолів. По-дружньому та співчутливо Христос пояснює їм, чому не може це здійснити. У Його тоні стільки теплоти й ніжності, що й наша душа зігрівається. Тут ми дізнаємося, як Ісус ставиться до нас, коли просимо Його про задоволення всіх наших потреб, і щоб Він усунув усі небезпеки й неприємності. Христос на нас не гнівається, на що можна було б чекати. Він розуміє нас і намагається пояснити,

яким чином потрібно використовувати молитву. Саме це робить Дух молитви, коли ми у своєму себелюбстві та егоїзмі зловживаємо молитвою. Дружелюбно й ніжно, але цілком визначено Він нагадує нам про те, що сенс молитви полягає не в цьому, і показує, що ми молимося неправильно. Він кладе Свій перст точно на хворе місце. Спочатку ми, можливо, не розуміємо Його. Ми відчуваємо лише внутрішній неспокій як під час молитви, так і після неї. А потім ми відчуваємо, що наша молитва не здійснена.

Для чесного молитвеника цього достатньо. Він починає перевіряти себе та свою молитву. Дух молитви з ним спілкується. І молитвеник дізнається, що зловживає молитвою, що зараз саме його стосуються слова Якова: «Прохаєте – та не одержуєте, бо прохаєте на зле, щоб ужити на розкоші свої». Щойно він зрозуміє, то буде неабияк здивований і водночас стривожений, усвідомлюючи, наскільки його турбота і прохання за справу Божу й потреби християнського труда залежать від його власної участі. Якщо, наприклад, у молитвеника має бути зібрання – як палко та щиро він молиться, щоб це були благословенні Богом години! Але якщо таке саме зібрання планується в сусіда, він, можливо, і забуває про це молитися. Якщо молитвенику належить проповідувати або свідчити в зібранні, він знову та знову за це молиться. А якщо

говорити має хтось інший, тоді його молитві бракує вогню.

Або має вирішуватися дуже важлива справа. Молитвеник молиться, щоб Бог керував при цьому рішенні, щоб він міг пізнати й виконати Його волю. Але потім виявляє, що насправді його молитва спрямована не на пізнання волі Божої, а щоб спонукати Господа схвалити та благословити його власну волю і план у цій справі. Коли він кілька разів упіймав себе на зловживанні молитвою, то відчувається глибоко смиренным у своєму молитовному житті. Молитвеник бачить егоїзм свого серця й усвідомлює, наскільки його молитовне життя просякнуте цим почуттям. Це змушує його від усього серця вигукнути: «Господи, навчи мене молитися!»

І в його молитовному житті настають зміни. Не ручаючись за себе, молитвеник у своїй безпорадності хапається за Дух молитви. Його серце жадає свободи від зловживання молитвою.

Відтепер шлях вільний. Знову і знову Святий Дух може йому показувати, в чому полягає сенс молитви і як за волею Божою потрібно її використовувати.

МОЛИТИСЯ ДЛЯ СЛАВИ БОЖОЇ

*І коли що просити ви будете в Імення Моє,
те вчиню, щоб у Сині прославивсь Отець.*

Багато років тому я був студентом у Німеччині. Після тривалої наполегливої праці мені захотілося відпочити, тому вирішив вирушити до Швейцарії, щоб відвідати літнього патріарха Самуїла Целлера в Маннедорфі. Він тримав там «духовний санаторій» для людей, які шукали відпочинку не тільки для свого тіла, а й для своєї душі. Целлер був по-особливому обдарованою природними здібностями й духовними дарами людиною. Він був також відмінним організатором, якому вдалося свою маленьку установу поступово перетворити на притулок для духовно-й нервовохворих людей.

Целлер був визначним оратором. Я чув людей, які за своєю природою були дуже красномовними; але у сповіщенні Слова Божого Целлер був незрівняним. Йому вдавалося досягати того, що, власне, і є завданням проповідника: через Слово Боже поставити слухача перед лицем Божим. Коли Целлер говорив, то здавалося, що все інше зникало, і ми мали діло тільки з Богом.

Окрім того, Целлер був єдиним серед свого роду опікуном душ. У будь-якому разі я не зустрічав жодної людини, в якої глибоке знання людської натури поєднувалося б із таким милосердям і співчутливою любов'ю до людей. А ще він володів надзвичайним даром молитви. Молитвою віри чоловік допоміг багатьом людям звільнитися як від тілесних, так і від душевних хвороб. Але й не це справило на мене найбільше враження. Ні, найбільше враженим від Целлера я був під час його молитви. Ніколи не чув, щоб люди молилися так як він. Є люди, які моляться дуже виразно і з великою старанністю. Целлер у своїй молитві поводився дуже спокійно та впевнено. Він добре знав Бога, і тому був таким упевненим. Ніколи я не чув когось, хто так багато очікував від Бога і так мало від своєї власної молитви. Целлер лише розповідав Богу про свої потреби, й був упевнений, що Бог усе влаштує. Його молитва була поважним і водночас невимушеним спілкуванням із Богом, десь такою, ніби Господь сидів перед ним на першій лавці. А в Целлера було за що молитися, коли він збирав нас на ранкову молитовну годину: спочатку за наше зібрання, за притулок зі всіма хворими й літніми людьми, потім за багатьох хворих і нещасних, які письмово зверталися до нього по допомогу. За короткий час, протягом якого я перебував у Швейцарії, прийшло багато листів з усіх країн Європи. Він щодня молився

за багатьох людей і за більшість проблем. Коли я впродовж усього цього часу слухав його молитви, то сказав сам собі: по суті, він молиться однією молитвою, а саме – щоб прославилося ім'я Боже. Він часто просив про диво, але завжди при цьому додавав: «якщо через це прославиться Твоє ім'я». Целлер не боявся просити про миттєве зцілення, але завжди з цього погляду.

Тут не було спроби наказувати Богу чи змушувати Його через Його обіцянки. Чудотворна молитва не була для Целлера засобом усунути страждання, а швидше засобом прославити ім'я Боже. Він часто говорив: «Якщо Твоє ім'я більше прославиться в цьому, то нехай він залишиться хворим, і дай йому сили прославити Тебе своєю хворобою». Чоловік молився так не тільки за інших. Він, через якого інші отримували зцілення, сам страждав через небезпечне захворювання, що будь-якої миті могло призвести до хворобливого та смертельного результату. Целлер знав, що своєю хворобою він повинен прославити Бога.

Тут мені вперше відкрилися сенс і мета молитви. Я з повним розумінням, як ніколи раніше, побачив, для чого треба використовувати молитву: для прославлення імені Бога! Ніби завіса спала з моїх очей, і я в новому світлі побачив зловживання і труднощі, пов'язані з молитвою.

Молитовне життя, як і будь-яке інше життя, має власні закони. І головний закон тут такий:

молитва встановлена для прославлення Бога. Вона повинна надати Ісусу можливість використовувати Свої надприродні сили. Через нашу молитву ми повинні відкрити Ісусу доступ до нашої душі, нашого тіла, нашого дому, наших сусідів, нашої країни, до всього світу, до сукупності святих і до неспасених.

Якщо ми молимося для того, щоб випросити для нас і наших близьких те, що прославляє Бога ім'я, а не щоб досягти якоїсь користі для нас і наших близьких або звільнитися від страждань і труднощів, тоді ми побачимо здійснення великих обітниць Біблії, що пов'язані з молитвою, – навіть у нашому слабкому молитовному житті. Тоді відчуємо таке виконання молитов, про можливість яких ми й не підозрювали.

Написано: «Коли чого просимо згідно з волею Його, то Він слухає нас. А як знаємо, що Він слухає нас, чого тільки ми просимо, то знаємо, що одержуємо (у нім. перекладі: «маємо») те, чого просимо від Нього» (1 Ів. 5:14,15).

Отже, апостол Павло, зважаючи на власний молитовний досвід, стверджує: якщо просимо чогось за волею Божою, ми це маємо тієї ж миті. Воно послане з неба і перебуває на шляху до нас; ми лише не знаємо часу прибуття. І хто добре знайомий із Богом, той навчився і це передавати до Його рук, перебуваючи в радісному очікуванні, незалежно від того, раніше чи пізніше виконання молитви стане явним.

Хтось із молитвеників буде збентежений. Після всього сказаного він почне думати, що неправильно використовував святу перевагу молитви. Молитвеник щодня говорив із Богом про великі й малі проблеми і молився Йому про найнезначніші речі. А тепер лякає думка про зловживання молитвою, і тому він взагалі вже не хоче молитися. І від цього так важко на серці.

Ні, мій друже, це зовсім не так! Навпаки – проси Бога про ще більшу простоту у своєму щоденному спілкуванні з Ним. Проси, аби зберігалася твоя довіра до Нього, щоб і далі ти міг би у своєму повсякденному житті все з Ним обговорювати. Саме це Господь хоче бачити в тобі. Згадай, що сказано: «Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою» (Флп. 4:6).

Господь знає, що саме в повсякденному житті ми так легко можемо бути засмученими! Він також знає, що наше повсякденне життя складається з дрібниць. Тому Бог дружньо підбадьорює словами: «Принось усі ці дрібнички до Мене, Я хочу тобі допомогти».

Подумай, у твоєму повсякденному житті немає настільки малої та незначної події, щоб Господь не хотів би тобі допомогти.

Наприклад, може трапитися, що ти шукаєш ключ від будинку. Тобі він дуже потрібен, поспішаєш і ніяк не можеш його знайти. Іди до Бога та

повідом Йому про свою проблему. Або ти шукаєш свого сина, який повинен виконати якийсь доручення. Ти ніяк не можеш знайти хлопця, і гається дорогоцінний час. І в цій ситуації ти можеш іти до свого Небесного Батька.

Але не забудь, що ми обговорювали раніше. Молитва призначена для прославлення Божого імені. Просиш за малу чи велику потребу, скажи Богу: «Якщо це прославить Твоє ім'я, то зроби маленьке диво й допоможи мені! Але якщо це не прославить Твоє ім'я, то залишай мені ці проблеми! Тільки дай мені сили й тоді прославити Твоє ім'я!»

Можливо, хтось думає, що це послаблює силу та дію молитви. Але таке розуміння ґрунтується на неясності. Адже молитися – значить впустити Ісуса в нашу потребу. І лише коли моляться так, як було зазначено вище, досягається ця мета. Лише тоді Господь може використати Свою силу – не тільки, як Він хоче, а й коли хоче.

Тоді мир і спокій оселяються в нашому серці. Неспокій під час молитви завжди ґрунтується на тому, що ми своєю молитвою засмучуємо Духа молитви. Лише коли хочемо прославити ім'я Боже, то перебуваємо в повній гармонії з цим Духом. Тоді ми маємо мир – як під час молитви, так і після. І тоді ми можемо очікувати на Господа.

А Бог уже Сам вирішує, негайне або пізніше виконання молитви більше служитиме справі

прославлення Його імені. Хочеться навести один приклад, наскільки відвертою й наполегливою може бути молитва, коли молитвеник знає, що він не хоче нічого, крім слави Божої. Близький друг Лютера Фрідріх Муконіус (Mucconius) 1540 р. був смертельно хворий. Він сам й інші близькі чекали, що невдовзі настане смерть. Однієї ночі чоловік тремтячою рукою написав Лютеру, якого щиро любив, сердечне прощання. Коли Лютер отримав лист, то відразу ж відповів: «Я наказую тобі в ім'я Бога жити, оскільки ти потрібен мені для проведення церковної реформи. Хай Господь збереже мене від того, щоб я почув про твою смерть! Ти переживеш мене. Про це я молюся, цього хочу, і моє бажання здійсниться, бо я шукаю тільки слави для Божого імені». Коли надійшов цей лист, Муконіус був настільки слабкий, що в нього вже відібрало мову. Проте трохи згодом чоловік повністю одужав. І він дійсно пережив Лютера на два місяці!

Ніщо не може зробити молитву такою відвертою, як те, що ми спокійно приходимо до Бога й кажемо Йому: «Ти знаєш, я прошу Тебе не заради моєї користі чи полегшення, а також не для того, щоб тут здійснилася моя воля; я прошу з одним бажанням, щоб у цьому прославилася Твоє ім'я!»

Коли так молимося, то досягаємо миру та спокою навіть тоді, коли наша молитва не буде виконана.

І тут хочеться трохи поговорити про непочуту молитву. Не можна заперечувати, що вони становлять для нас певну складність, а для дітей наших по-особливому. Наші діти вчаться молитися Ісусу і чують від нас, що Він добрий і хороший, і що впродовж Свого земного життя Христос допомагав усім, хто лише до Нього звертався. І тепер наші діти довірливо приходять до Нього зі всіма своїми великими й малими проблемами і з дитячою простотою очікують на отримання того, про що молилися. Потім настає криза: вони щось в Ісуса просили, але не отримали бажаного.

Тут важливо поспішити на допомогу дитині й пояснити, чому так трапляється. Коли говоримо з дітьми, необхідна наочність, інакше це пройде повз їхню увагу. Наприклад, можемо розповісти, що прочитали в газеті, як діти грали з рушницею, а в результаті на все життя залишилися каліками або навіть загинули. Чому це сталося? Діти просили у своїх батьків рушницю, і дорослі дали їм бажане. Якби батько й мати були розумнішими й відмовили, то цього нещасного випадку не сталося. Із цього прикладу діти можуть зрозуміти: коли Бог відмовляє у їхніх проханнях, то це може бути Його милістю.

І ми, дорослі, повинні знову та знову вчитися цього, бо ми так легко забуваємо! У нас вроджена довірливість до самих себе, і ми вважаємо,

що найкраще розуміємо, що для нас корисно. Якщо ж Бог думає інакше, то дорікаємо Йому, що Він про нас не дбає.

Навіть апостолам були знайомі непочуті молитви. Павло розповідає, як він тричі молився про дещо, проте, незважаючи на прохання, так і не отримав бажаного (2 Кор. 12:8–10). А йшлося про страждання, що завдавало апостолу великих труднощів у його місіонерській праці. Павло просив Бога звільнити його від цього. Однак Бог не виконав прохання апостола.

Божа відмова, звичайно, ґрунтувалася не на тому, що Павло зловживав молитвою. Він просив не для уникнення страждання, а задля місіонерської праці. Отже, молитва Павла мала на меті прославлення імені Божого. Однак її не було здійснено. Безсумнівно, це сталося лише тому, що ім'я Боже могло бути прославлене ще більше тим, що Павло смиренно ніс своє страждання, тож постійно був відкритий для виливання сили Божої. У молитовній боротьбі апостол навчався великій таємниці життя з Богом, що висловив так: «Коли-бо я слабкий, тоді я сильний».

Навіть Ісус промовив молитву, яку Господь не виконав, хоча Він тричі молився: «Отче Мій, коли можна, нехай обмине ця чаша Мене...» Це було в Гефсиманії, де сатані було дозволено своєю спокусою затьмарити те, що протягом усього земного шляху чітко стояло перед очима Ісуса:

Він повинен постраждати й померти задля порятунку людей.

Але й у п'ятьмі цієї спокуси чистий і покірний Дух Ісуса перемагає. Так, Він виливає перед Батьком Свою жахливу потребу, та, незважаючи на це, Його глибоке бажання: «Та проте, – не як Я хочу, а як Ти». Це показує, що не потрібно боятися в нашій молитві висловлювати певне бажання, навіть якщо ми під час молитви сумніваємося – за що, власне, нам потрібно молитися? Ми і тоді маємо просити про щось визначене, але водночас необхідно, подібно до Ісуса Христа, додавати: «Не як я хочу, а як Ти!»

ФОРМА МОЛИТВИ

Серце своє перед Ним виливайте.

Молитва є частиною нашого життя з Богом і, як саме життя, вона різноманітна й невимовна. Форми й вираження молитви коливаються між тихим поклонінням і енергійною, навіть бурхливою боротьбою.

Молитва – це такий стан серця, який Бог сприймає як молитву, незалежно від того, висловлюється цей стан у тихих думках, зітханнях чи гучних словах. Оскільки молитва є вираженням особистого життя у спілкуванні з Богом, її форма пов'язана із самою особистістю людини. Щоденне спілкування між двома особистостями не відбувається за правилами та приписами, воно вільне й невимушене і залежить від предмету розмови. Це і робить спілкування особистим та надає йому життя і свіжості. Що невимушенишим є спілкування, то більше воно виявляє справжній життєвий зв'язок між партнерами.

Так само і з молитвою. Вона повинна бути вільним, невимушеним життєвим зв'язком між створеною людиною і особистим Творцем. Що більше молитва є вільним і природним вираженням того, чим наповнене наше серце, то більше вона є по-справжньому молитвою.

Отже, молитва, це живе спілкування між душею і Богом, яке може набувати різних форм. Це може бути тихе, блаженне заспокоєння в Господі або ж глибокі зітхання, раптовий прояв захоплення, радості, вдячності, поклоніння чи навіть прості вигуки: «Боже! Ісусе!», тихе спілкування, що триває хвилини або ж навіть години; проте сильне душевне хвилювання, внутрішня боротьба також можуть визначати форму молитви. Усе різноманіття форм ми можемо розподілити на такі основні групи:

1. Молитовне прохання

Тут ідеться про бажання, звернення до Бога для отримання чогось. Цілком природно, що ця форма молитви стоїть на першому місці. Слово, яке найчастіше використовується в Біблії стосовно молитви, насправді означає висловлення бажання. Це вельми дорогоцінний привілей – мати можливість висловлювати своє бажання. Наш Небесний Батько хоче, щоб ми просто й вільно приходили до Нього і говорили Йому про свої бажання достеменно так, як наші діти невимушено приходять до нас зі своїми бажаннями. Я сподіваюся, що ніщо з вищезазначеного не затьмарило цей повний благодаті, дивовижний аспект молитви. В Біблії апостол Павло говорить: «Виявляйте Богові ваші бажання» (Флп. 4:6).

Сюди належить і така молитва, яку ми самі пізніше сприймаємо за зловживання молитвою. Але не варто цього настільки боятися, щоб узагалі перестати приносити Богу свої бажання. Коли перебуваємо в Божій присутності, можемо висловлювати бажання наших сердець і не вгамовувати їх у собі страхом перед зловживанням молитвою.

І ми, батьки, радіємо, коли наші діти приходять до нас зі своїми бажаннями. Ми повинні вирішити, чи можемо їх здійснити. І якщо навіть не завжди можемо виконати їхні бажання, та все одно прагнемо, щоб вони й надалі приходили до нас зі всіма своїми бажаннями.

Мій друже! Навіть якщо інколи й неправильно використовуєш молитву, ти не повинен перестати приносити Богу свої бажання. Із Богом можна говорити про все. Господь Сам вирішуватиме, чи повинен ти отримати бажане, чи ні. Якщо Бог не дає тобі бажаного, Він вчинить із тобою так, як із синами Зеведеєвими (Мт. 20:20–23) або з Павлом (2 Кор. 12:7–10): Бог по-дружньому й зі співчуттям говоритиме з тобою, допоки не зрозумієш, що Він не виконає твоє бажання.

При цьому пізнаєш Божу глибоку й далекоглядну турботу про тебе, свою власну нерозумність і себелюбство, а також ту невимушеність, з якою ти можеш усі свої бажання приносити до Бога.

2. Молитва подяки

Вона є природним наслідком молитовного прохання. Якщо від Бога щось отримали, то зрозуміло, що ми вдячні Йому. У Біблії знаходимо цілу низку прямих і непрямих закликів дякувати Богу. Найяскравіший із них наведено у Посланні до ефесян: «Дякуючи завжди за все Богові й Отцеві в Ім'я Господа нашого Ісуса Христа» (5:20). Такою є воля Божа щодо молитви подяки. Отже, подяка є суттєвою частиною нашої молитви. Проте ця частина важка.

Для нас узагалі нелегко навчитися молитися, але по-особливому важко – навчитися дякувати.

Знову поглянемо на наших дітей. Нам не потрібно вчити їх приходити до нас зі своїми бажаннями. Але скільки потрібно праці, щоб навчити дякувати!

Зазвичай ми уявляємо Бога настільки великим і високим, що Йому зовсім байдуже, дякуємо Йому чи ні. Але потрібно зазирнути в Його серце. Це найвелелюбніше серце у всесвіті. Для Нього немає нічого надто малого й незначного, що не справило б на Нього жодного враження: чи то добре, чи то лихе. Ісус каже, що Він не забуде і склянку холодної води, якщо її подано з вдячною любов'ю.

Те, наскільки Ісус цінує вдячність, добре видно з маленької розповіді про слабких на проказу,

яких Він зцілив (Лк. 17:11–19). Христос зцілив людей, наказавши їм піти до священників, аби ті засвідчили очищення від прокази. Коли прокажені були ще на шляху, всі вони зцілилися. Дев'ять осіб продовжили свій шлях, адже вони слухняно виконували настанову Ісуса: «Підіть і покажіться священникам».

Але один із них повернувся, голосно прославляючи Бога, припав до ніг Ісуса та дякував Йому. На Ісуса це справило неабияке враження! Лише зверни увагу на слова: «Чи не десять очистилися, – а дев'ять же де? Чому не вернулись вони хвалу Богові віддати, крім цього чужинця?»

Тут ми від Самого Ісуса чуємо, що дякувати – це значить віддавати славу Богові. І вже в цьому полягає блаженство нашого серця, навіть якщо ми й не вміємо добре дякувати. Сенс у тому, що ми створені для того, щоб віддавати славу Всевишньому як тут, так і у вічності. Тому щоразу, коли віддаємо Богові славу, ми перебуваємо у стані гармонії із сенсом і метою нашого життя. У цьому разі ми дійсно перебуваємо у своїй стихії.

Подяка робить нас не тільки радісними; вона має вирішальне значення для всього молитовного життя. Коли ми були уважними до виконання наших молитов і дякували Богу за отриману відповідь, нам легше було ще більше молитися. Тому правильно всі молитви розпочинати з подяки, адже, згідно зі Святим Письмом, ми отримуємо

від Бога «значно більш над усе, чого просимо або думаємо» (Еф. 3:20). У нас не вистачає ні розуму, ні волі просити все, чого щодня потребуємо. Але Бог, незважаючи на це, дає нам усе. Яку подяку це має в нас пробуджувати! А якщо ж ти все-таки невдячний, то пораджу: почни дякувати Богу за ті земні блага, які отримав від Нього: за фізичне здоров'я, за розум, за труд, за житло, їжу й одяг, за рідних, які люблять тебе і яких любиш ти. Почни з цього, і побачиш, що стане значно легше усвідомлювати ті духовні блага, якими Бог тебе наділив, і щиро за них дякувати.

Якщо хтось тобі прислужився у твоїй скруті, то з'являється бажання міцно потиснути йому руку й від щирого серця сказати: «Я щиро тобі вдячний».

Тож вчиняй так само і з Ісусом! Христа завжди тішить, коли Він бачить, що ти усвідомлюєш, як багато Він для тебе зробив. Візьми Його пробиту руку і скажи: «Я вдячний Тобі, мій Викупителю, що Ти помер за мене». Саме так ти можеш дякувати Йому за всі блага, якими Він щодня тебе обдаровує. Роби це впродовж дня якомога частіше – і під час роботи, і під час відпочинку. Цим ти потішиш Ісуса й сам будеш радісним.

3. Хвала

Уже у Старому Заповіті люди навчилися звеличувати Бога. Ті, хто любить Господа, уже тоді

вміли співати Богу хвалу, що з особливою силою проявилось у Псалмах. Чимала частина Псалмів містить хвалебні пісні. А більшість інших Псалмів починається або завершується хвалою. «Співайте із радістю, праведні в Господі, – бо щирим лицює хвала!» (Пс. 32:1). «Благослови, душе моя, Господа! Господи, Боже мій, Ти вельми великий» (Пс. 103:1). «Хвалитиму Господа, поки живу» (Пс. 145:2). «Зо мною звеличуйте Господа, і підносьте Ім'я Його разом!» (Пс. 33:4). «Хваліте Його за могутню величність Його!» (Пс. 150:2).

Хвала і подяка тісно пов'язані одна з одною. Зовні їх навіть важко розрізнити. Сенс у тому, щоби віддати славу Богу.

Проте з давніх-давен хвалу та подяку розрізняли. Коли дякую, то віддаю Богу славу за те, що Він для мене зробив. А коли я поклоняюся Богу або звеличую Його, то віддаю Йому славу за те, чим Він є Сам у Собі. Тому хвала стоїть вище за подяку. Коли дякую, мої думки якось обертаються навколо мене. А під час хвали душа здійсмається до самовідданного поклоніння, при якому вона споглядає та оспівує Божественну всемогутність і Його жертовну благодать.

Оскільки усвідомлюємо Божественну могутність і Його благодать лише настільки, наскільки Він нам відкрив, можна зрозуміти, що хвала й подяка переходять одна до одної. Наша подяка проявляється у хвалі.

Наша хвала отримує свій зміст із тих благодіянь, за які ми дякуємо.

Із вуст Ісуса ми двічі чуємо возвеличення. Одне з них – це поклоніння Батьку: «Прославляю Тебе, Отче, Господи неба й землі, що втаїв Ти оце від премудрих і розумних, та Його немовлятам відкрив. Так, Отче, – бо Тобі так було до вподоби!» (Мт. 11:25,26). Друге возвеличення завершує молитву «Отче наш»: «Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки» (Мт. 6:13).

У Новому Заповіті хвала передусім пов'язана з відкриттям великої Божественної благодаті, що Він віддав Свого Сина на страждання та смерть за наші гріхи: «Дяка Богові за невимовний дар Його!» (2 Кор. 9:15).

В Об'явленні читаємо, що хвала звучатиме на віки вічні. Предмет цієї вічної хвали описано так: «Тому, Хто сидить на престолі, і Агнцеві – благословення, і честь, і слава, і сила на вічні віки!» (5:13). У небесах, де хвала досконала, Богу віддаватиметься належна Йому слава. І наші голоси зіллються там у досконалій гармонії із цим співом. Земна хвала недосконала, як і все на землі. Але хто тут не навчиться співати Богові хвалу, не зможе приєднатися і до небесного співу. Він «дав пісню нову в мої уста, для нашого Бога хвалу» (Пс. 39:4). Що більше отримуємо ми від щедрої благодаті Божої, то старанніше й чистіше повинні виконувати цю пісню. Тому апостол

Павло й закликає нас вправлятися у возвеличенні Господа.

«Розмовляючи поміж собою псалмами, і гімнами, і піснями духовними, співаючи й граючи в серці своєму для Господа» (Еф. 5:19 і Кол. 3:16).

На мою думку, хвалебний спів посідає доволі незначне місце в наших зібраннях і наших серцях. Зважаючи на пісенні збірники, нашим попередникам легше вдавалося знаходити тон хвалебних пісень.

Нам потрібно частіше співати давні хвалебні гімни на зібраннях. Вони піднімають наші серця з долини плачу до вічних висот, звідки легше судити про все, що випадає на нашу долю. І після того, як ми прославили Бога словами пісень, написаних іншими, нам буде легше прославити Його і нашими власними словами.

4. Бесіда

Якщо молитва, як ми бачили, є природною формою спілкування між душею і Богом, то до неї, звичайно, належить і бесіда. Бесіда означає вільний і невимушений обмін своїми думками між окремими особистостями.

Молитися – значить впустити в душу Ісуса. Він стукає і хоче ввійти. Не тільки святкової години, коли ти наодинці або під час спільної молитви в зібранні здіймаєш свої руки. Ні, Він стукає і хоче ввійти до тебе під час твоєї роботи і твоїх

випробувань. Тут ти найбільше потребуєш Христа. І Він хоче бути в тебе. Ісус знає, що ти ніколи так не потребуєш Його підбадьорення, як під час своєї щоденної боротьби. Тому будь уважним до Його стуку в години щоденного труда. Слідуй заохоченню Святого Духа і посилай Йому тихі зітхання, Йому, Хто вдень і вночі пильнує за тобою.

Молитися – це не лише щось просити.

Він, Хто дав нам молитву, не втомиться слухати нас, якщо навіть наша молитва – суцільне прохання. Проте Він дуже хоче навчити нас спілкуватися з Ним у молитві. Відтоді, як у мене з'явилися діти, це стало дуже зрозумілим. Вони приходять до мене, коли в них щось розбилося, і проявляють при цьому дивовижну довіру, що тато знову відновить ту чи іншу річ. Якщо діти щось бачать у своїх друзів, чого вони не мають, вони знову-таки приходять до мене і просять, щоб і вони це мали. Це чудово, навіть якщо я і не можу з'єднати розбите або дати їм бажане. Але ще радісніше буває тоді, коли вони вдираються до мене й розповідають про всі свої проблеми. Діти настільки ними переповнені, що аж захлинаються своєю розповіддю.

Так само радіє й Бог, коли ми, Його земні діти, маємо бажання розповісти Йому про все, що пережили за день.

Він чекає на твою довіру в усіх дрібницях життя так само, як дві закохані людини діляться

одне з одним великими та малими подіями – і радощами, і турботами. Саме це робить любов такою багатою і радісною.

Тому говори з Богом про все, що ти пережив за день! Це не обов'язково повинні бути великі й важливі події. Говори з Ним про незначні речі, з яких складається твоє повсякденне життя. Розкажи Йому про твою радість, зроби Його учасником своїх подій. Саме на це чекає Бог від тебе. Скажи Йому, коли ти засмучений, коли потребуєш поради або чогось боїшся. Господь і на це чекає від тебе, бо Він тебе любить. Тому Богу небайдуже все, що тебе стосується. Його цікавить усе. Бог ніколи не мав на увазі, щоб ми якось інакше проводили наше християнське життя. Повсякденне християнство неможливе без постійного долучення до джерела сили, що робить наш дух готовим і здатним відкинути себе, служити іншим, терпіти образи й залишати останнє слово за іншими. Крім того, Бог хоче брати участь у боротьбі й турботах про наше повсякденне життя. Він також хоче бути під час нашого повсякденного труда, щоб полегшити його і допомогти. Він завжди з нами, Він хоче все з нами розділяти. І для нас це найпрекрасніше у християнському житті. Це тихе й постійне спілкування з Богом здатне зробити нас щасливими. Відчуття Божої близькості перевищує все те, що зазвичай сприяє нашій радості й миру, нашому

внутрішньому задоволенню і спокою. Навіть нещастя і турботи втрачають своє жало, коли розділяємо їх із Господом. Так, усе має інакший вигляд, коли Господь стоїть на нашому боці. Робота стає легшою, труднощі більше не лякають. Непривітні та дріб'язкові люди не можуть порушити наш мир. Ми навіть спроможні з усією привітністю відповісти: «Ти можеш мене ображати, та я все одно щасливий у Господі».

У такий спосіб ваше християнське життя стане мирним, радісним і переможним, а від Нього ви отримуватимете нові свіжі сили. Якщо більшість із нас така слабка у своєму повсякденному християнстві, то, відповідно, у них не все гаразд із цією частиною молитовного життя.

Молитва – це дихання душі. Для нашого тіла дихання означає безупинне оновлення. Ми їмо три-чотири рази на день. А дихаємо ми щосекунди і вдень, і вночі. Ми не можемо зранку так надихатися, щоб цього вистачило до обіду, і не можемо зранку молитися так, щоб цього було вдосталь до обіду. Тому апостол Павло говорить: «Безперестанку моліться!» (1 Сол. 5:17). Посилай твої зітхання до небес, голосно або в тиші, залежно від обставин!

Молитва без слів

Як ми бачили, молитва – це стан серця перед Богом. Цей стан висловлюється словами чи без них, як це буває між закоханими людьми. Але

щоб передати наші думки іншому, нам необхідно втілити їх у словах. Ця здатність підносить і збагачує наше спільне життя.

Водночас усвідомлюємо, що життя, як би ми не намагалися, неможливо виразити у словах. Є щось у нашому житті, зокрема й наше спільне життя, що неможливо втілити у слова, навіть якщо це пережите разом. Також і у спілкуванні з Богом через молитву є багато такого, що можна й потрібно втілити у слова. Але і тут є таке, до чого ми ніяк не доберемо слів. Вочевидь, це і має на увазі апостол Павло, пишучи про невимовні зітхання (Рим. 8:26).

Якось мій маленький син зайшов до мого робочого кабінету. Він добре знав, що цієї пори я дуже зайнятий, тому відволікати й заважати не можна. Але син подивився на мене своїми прекрасними дитячими очима і промовив: «Тато, я сидітиму зовсім тихо, тільки дозволь побути біля тебе». Кожен батько розуміє, що я, звичайно, дозволив йому це зробити.

Чи не знайоме й нам таке бажання щодо нашого Небесного Батька? Нам також хочеться бути з Богом, мати можливість тихо сидіти біля Його ніг. І ми ніколи не заважатимемо Йому, як часто ми б не приходили.

Ми помолилися і сказали Богу все, що хвилює наше серце і щодо нас самих, і щодо інших. Нерідко зі мною трапляється, що мені більше

немає про що говорити з Богом. Якщо я продовжуватиму молитися словами, то змушений буду повторювати те, що вже сказав. У такій ситуації чудово просто сказати Богу: «Мені більше нічого Тобі сказати, але так хочеться тихенько посидіти з Тобою, відчуваючи Твою близькість!»

Можемо мати мовчазне спілкування і з людьми, яких добре знаємо. З чужими людьми ми спілкуємося про цікаві та глибокодумні речі. Однак з нашими близькими ми можемо вільно говорити про найнезначніші речі, а можемо просто взагалі мовчати. У нас немає необхідності влаштовувати з Богом офіційні бесіди. Ми маємо можливість сидіти біля Його ніг, заспокоюючи наше втомлене серце, і в тиші споглядати Його. Невимовні зітхання, які здіймаються від нас до Нього, краще за будь-які слова говорять Богу про те, наскільки ми Його потребуємо.

Ми здатні смертельно втомлюватися від самих себе, від світу, від життя – від усього. Тому добре мати таке місце, де можемо схилити нашу втомлену голову й серце та сказати: «Я більше не можу. Я навіть не можу нічого сказати. Дозволь мені тут, у тиші, трохи відпочити. Це мине; мені тільки треба біля Тебе трохи перепочити».

Ми всі можемо молитися без слів, ми всі цього потребуємо – якщо не зараз, то у хвилини смертельної боротьби, коли смерть своїми стражданнями вичерпує всі наші сили. Це відбувається не

за останньої миті; смертельна агонія здебільшого припиняється раніше, ніж настає смерть. Мені неодноразово доводилося бути свідком агонії членів церкви. Страждання пронизують душу й тіло. Але це не найгірше. Вони пильно дивилися на мене і з острахом запитували: «Що тепер зі мною буде? Я неспроможний зв'язно думати, не кажучи вже про молитву». Чи знають люди, чим вони ризикують, коли знову та знову відкладають своє навернення? У смертельній агонії всі сили душі й тіла перебувають у страшній напрузі через страждання і біль. Повір, і не відкладай свого навернення.

Коли я стою біля ліжка друга, що бореться зі смертю, то добре, якщо можу йому сказати: «Не хвилюйся, що не можеш молитися. Зараз ти сам є молитвою до Бога. Усе в тобі кличе до Нього. І Бог чує все те, що невимовними зітханнями твоя душа і тіло у стражданнях підносять до Нього. Коли настає полегшення, тоді дякуй Йому, що ти своєчасно зміг налагодити власне ставлення до Бога і тепер можеш усе своє життя передати до Його святих рук».

ЗАГАДКА МОЛИТВИ

*Коли будете ви мати віру,
хоч як зерно гірчичне, і горі оцій скажете:
«Перейди звідси туди», то й перейде вона,
і нічого не матимете неможливого!*

Життя повне загадок. Серед них і молитовне життя. Мені хочеться коротко назвати деякі з них.

1. Як молитва може здійснювати такі великі вчинки, будши такою слабкою?

На перший погляд, це питання може здатися недоречним. Адже сказано, що віра здатна переувати гори. Отже, все базується на вірі. Молитва стає сильною, бо молитвеник має сильну віру. А якщо він не має сильної віри, то і дія його молитви незначна. Ось такої позиції дотримуються деякі християни. Але тим, хто має певний досвід у молитовному житті, таке поверхнєве пояснення ні про що не говорить. Звичайно, вони теж знають, що молитва в супроводі сильної віри має велику дію. Але вони з власного досвіду знають і те, що найдивовижніші здійснення молитви мали місце тоді, коли в них і під час молитви, і після неї не було ні впевненості, ні ясності, ні, як здавалося, віри. Саме тоді Бог могутньо

й дивовижно відповідав на прохання. Для таких молитвеників це справді загадка: як молитва може здійснювати такі великі вчинки, будши настільки немічною? Розгадка полягає в самій сутності молитви. Молитва – це ніщо інше, як впустити Ісуса, Який зможе ввійти в нас зі всією Своєю всемогутністю. Успіх молитви не повинен залежати від упевненості чи відвертості того, хто молиться, чи від чогось подібного, але йдеться виключно про одне: відкрити себе для Ісуса.

І це не питання сили, а питання волі: чи хочу я впустити Ісуса у свою потребу?

Це питання, своєю чергою, залежить від моєї безпорадності.

Молитва тому є таким таємничим знаряддям, що насправді вона може з успіхом використовуватися лише тим, хто цілком безпорадний.

Для наочності можемо порівняти її з електричним контактом. Електричної енергії може бути цілком удосталь. Але якщо немає контакту, то немає і з'єднання. Слабким поворотом вмикача ми забезпечуємо електричною енергією весь будинок. Як відомо, щоб повернути вмикач, багато сил не знадобиться.

Через гріхопадіння не тільки наша душа «відключилася» від Бога, але була порушена вся лінія передачі. Для її відновлення Ісусу довелося постраждати й померти. Однак тепер лінію налагоджено. І ми всі можемо підключитися до сил

небесного світу. Молитва і є тим маленьким таємничим засобом, яким здійснюється вмикання, тож різні рятувальні сили вливаються до нашої душі та нашого тіла, а через нас і далі, до інших, наскільки вистачає нашої турботи й терпіння.

2. Чому нам необхідно молитися?

Це питання декому також здається легким: молитвою ми повинні спонукати Бога щось нам дати! Це звучить дуже просто. Але якщо ми трохи подумаємо, то збагнемо, що таке розуміння є язичницьким, та аж ніяк не християнським. У всіх нас так багато поганського, що ми легко дивимося на молитву, як на засіб досягти милості від Бога, щоб Він виконав наші прохання. Але Слово Боже нас учить, що це абсолютно хибне розуміння як Бога, так і молитви. Від вічності Бог є благим Богом ще до того, як людина почала Йому молитися. Далі Біблія вчить, що Бог завжди благий і милостивий, незалежно від того, чи виконав Він молитву.

Якщо Він здійснив нашу молитву – це від любові до нас; якщо Він не виконав нашу молитву – це також від любові до нас.

Хтось каже: причина, чому ми повинні молитися, в тому, що нам необхідно сказати Богу, чого саме ми потребуємо. Але й таке пояснення не відповідає сутності християнської молитви. Нам, християнам, має бути зрозуміло, що Бог аж ніяк

не потребує наших пояснень, аби знати всі наші потреби. Найпевніше, Бог краще за нас знає, чого ми потребуємо в кожній окремій ситуації. Ми самі цього не знаємо і деколи просимо такі речі, які нам би зашкодили, якби їх отримали. Це нам стає зрозумілим лише опісля. А Бог мудрий і благий, і Він не дає тих речей, які ми дуже наполегливо просимо.

Тоді для чого ж ми взагалі повинні молитися, якщо Бог Сам хоче наділяти нас благами, і нам не треба говорити Йому про власні потреби?

Це питання має не тільки теоретичне, а й велике практичне значення для нашого розуміння Бога й молитви. Воно, власне, має звучати так: чому Бог не дає нам Свої дари перш, ніж ми починаємо за них молитися, або навіть взагалі без молитви, якщо Він благий і хоче дати, не потребуючи наших пояснень?

Якщо ми хочемо на це запитання отримати принципову відповідь, то нам необхідно за вихідну точку взяти слова Ісуса: «Бог наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мт. 5:45). Цими словами Ісус хоче наочно пояснити нам досконалу любов Божу. Злі не просять Його, однак Господь дає і їм. Добрі просять, але, якби вони отримували лише те, що вони просять, це було б небагато. Отже, й ті й інші отримують від Бога безліч благ, не просячи про них. Усе це лише тому, що Бог є любов. А сутність любові

полягає в тому, щоб давати все, чим вона володіє, все, що хоче отримати коханий, усе, що вона може дати, не завдаючи шкоди коханому.

Якщо деякі дари і даються людям без прохань, то інші вони отримують лише в результаті наполегливої молитви. Це пов'язано з видом дару. Багато дарів, особливо земних, стають надбанням усіх бажаючих.

Але перед деякими дарами люди зачиняють двері, особливо перед тими, які стосуються викуплення. Ці дари Бог не може дати нам раніше, ніж ми добровільно відчинимо для них двері. А ми вже зрозуміли, що молитва і є тим інструментом, яким відчиняємо двері Богу та впускаємо Його в нашу душу. Тому молитва необхідна. Вона призначена не для того, щоб досягти милості від Бога; Він уже є таким навіки. Вона також і не інформує Його про те, чого ми потребуємо. Він знає це краще за нас. Молитва також не призначена для того, щоб Божі дари з неба посилати на землю. Господь Сам приносить Свої дарі й через стук у наше серце нагадує нам, що хоче їх дати.

Наша молитва призначена для того, щоб сказати Йому «так», коли Він стукає, впустити Його і надати Йому можливість нам послужити.

І тут нам зрозумілішою стає боротьба і труд молитви, а також сутність посту. Усе це має на меті одне: щоб наша душа відкрилася для всього того, що Ісус хоче дати, щоб усунути всі

перешкоди, і ми чули Духа молитви, Який називає нам різні потреби, що чекають на наші молитви.

3. Чи потребує Бог наших заступницьких молитов?

Ми бачили, що молитва необхідна для нашого особистого ходіння перед Богом. Тепер ми переходимо до заступницьких молитов.

Ми запитуємо: чи потребує Бог наших заступницьких молитов для Свого труда у цьому світі?

Насамперед, ми можемо сказати: Господь без участі людей не може привести світ до призначеної Ним цілі. Саме від людей залежить, досягне світ цієї мети чи ні. Бог у Своему правлінні світом добровільно пов'язав Себе з людьми. На початку історії об'явлення ми бачимо, що встановлення Його влади було пов'язано з тим, що Він віднаходив людей, які добровільно віддавалися в Його розпорядження.

З цього випливає, що Бог добровільно зробив Себе залежним від наших молитов. Адже молитва є вирішальним фактором для кожного, хто віддає себе в розпорядження Бога.

Те, що ми робимо в Його Царстві, залежить від того, ким ми є насправді. А те, ким ми є, у свою чергу, залежить від того, що ми отримуємо. А те, що ми отримуємо, базується на нашій молитві. Це стосується не тільки Божественних дій у нас, а також і Його дій через нас.

Я нагадаю тут слова Ісуса: «Жниво справді велике, та робітників мало; тож благайте Господаря жнива, щоб на жниво Своє Він робітників вислав» (Мт. 9:37,38). Тут Ісус каже, що це Бог висилає робітників, але Він залежний від нашої молитви. Він робить це у відповідь на нашу молитву.

Ісус тут розкриває нам Бога та Його ставлення до світу й до наших заступницьких молитов. Ми знаємо, що цей грішний рід має потребу в безперервному впливові вічних викупительних сил, аби змінюватися для Небесного Царства. Ці сили сконцентровані в особистості Ісуса. Але вони повинні бути перенесені від Нього на людський рід. Це здійснюється через людей. Тих людей, які викуплені Христом, і цим фактом долучилися до Його викупительної сили.

У Старому Заповіті це були лише деякі люди – пророки, яких Господь міг використати для передачі цієї сили. Від дня П'ятидесятниці Він використовує всіх людей, які прийняли Його, і кожен християнин через Святого Духа щодня переносить у цей світ потік вічних небесних сил. Цей вплив Духа Божого на його особисте життя і є тим постачанням сил вічності, які тихо й упевнено сприяють перетворенню цього світу на Царство Боже.

Проте найбільше постачання цих сил відбувається через молитву й заступництво християнина. Молитва віруючого, безсумнівно, є саме тим засобом, яким Бог може за короткий час послати

в наш світ сили вічності, що необхідні тут, аби зробити можливим пришестя Христа і тисячолітнє царство світу.

Коли ж Церква Божа прокинеться й усвідомить власну відповідальність? Своєю молитвою вона має владу керувати всім світом. Церква завжди становить собою лише мале стадо, але якби вона діяла як моноліт, то могла б керувати світовою політикою лише з молитовної кімнати.

4. Як молитва та її виконання узгоджуються з Божественним управлінням світом?

Ґрунтуючись на Святому Письмі та власному досвіді, ми переконані, що молитва однієї людини може змінити Божественне управління – не тільки в її особистому житті, а й у суспільстві, державах і цілому світі.

Тому багато хто запитує: чи може Бог справді керувати світом за визначеним планом і вести його до певної мети, якщо кожна людина може своєю молитвою спонукати Його змінити Свій план? Чи не було б це цілковитою плутаниною? Один просить дощ, інший мріє про сонячну погоду, хтось хоче вітер, а дехто радіє повному штилю.

На це можна відповісти, що Бог отак молитву ніколи не сприймав. По-перше, Він ніколи не обіцяв виконувати бажання всіх людей, а тільки Своїх дітей і тих, хто молиться, аби стати Його дитиною.

По-друге, Господь не обіцяв виконувати всі молитви Своїх дітей, а тільки молитви в ім'я Ісуса: «коли чого просимо згідно з волею Його, то Він слухає нас» (1 Ів. 5:14). У цей спосіб встановлено межі впливу людей через молитву на Божественне управління світом, тобто Господь виконує лише ті молитви, в яких Дух Христа наповнює серця Його послідовників і які тому можуть бути залучені до великого плану здійснення Його Царства. Якщо Бог змінює Своє управління світом заради нашої молитви, то це означає, що управління світом настільки гнучке, що Його втручання завжди відповідає тому, що нині тут відбувається – зле це чи добре. Отже, Господь змінює не Свій план керування світом, а лише окремі дії, якими Він прагне його втілити. Тому молитва людини є засобом, який Бог саме тоді використовує для здійснення Свого плану. Тож молитвою здійснюється дещо, чого без неї б не сталося. Отже, як ми щойно бачили, молитва людини є одним із найдієвіших засобів, яким Бог веде світ до певної мети – до Царства Божого.

5. Чи виконує Бог також і молитви ненавернених людей?

Ненавернені люди теж переживають виконання молитов і вважають це доказом того, що вони також є дітьми Божими.

Це виконання молитов для багатьох часто є нерозв'язаною загадкою. Вони самі переживали

це, коли ще були ненаверненими. Потім прийняли Бога й почали розмірковувати: чи є для Бога значення, навернена та людина, яка молиться, чи ні? Сумніви дедалі збільшуються: «Чим, власне, є молитва, якщо й ненавернені люди можуть отримувати бажане?»

На це я повинен відповісти, що Господь не обіцяв виконувати молитви сторонніх. Він обіцяв це тільки Своїм відродженим дітям.

Однак Бог може робити більше, ніж те, що Він обіцяв. Отже, Господь може, якщо забажає, виконувати також і прохання ненавернених людей. Те, що Бог це зробив, Біблія підтверджує досить чітко (наприклад, Бут. 4:13–16). Бог почув Каїна, хоча чоловік і не покався у злочині, а звернувся до Бога лише тому, що його пригнічували наслідки гріха.

Можна навести кілька причин, чому Бог виконує молитви ненавернених людей. Обмежуся основною: Бог і ненавернену людину засипає Своїми благословеннями, бо любить її і хоче врятувати. Здійснення молитви є одним із засобів благодаті, якими Бог прагне спонукати людину до роздумів.

Я знаю людей, які завдяки такому виконанню їхніх молитов були пробуджені та спасенні. Але я знаю й інших, які, подібно до Каїна, зробилися ще більш жорстокими, отримавши відповідь на свою молитву. Згідно з Божим планом спасіння, існує дві можливості: прийняти спасіння або відкинути його.

ШКОЛА МОЛИТВИ

Господи, навчи мене молитися!

Ми всі більшою чи меншою мірою усвідомлюємо свою неспроможність до молитви. І подібно до перших учнів ми зітхаємо: «Господи, навчи нас молитися!»

Однак наскільки ми буваємо іноді вражені, коли Господь, виконуючи наше прохання, посилає якийсь випробування. Це, власне кажучи, найпростіший спосіб навчитися молитися.

Бог посилає нам духовну потребу, приховуючи на певний час Своє лице від нас і даючи нам у такий спосіб можливість усвідомити цінність нашого християнства. І ми відчуваємо, коли все втрачаємо – молитву, віру, любов, розкаяння, самовідданність, страх перед гріхом. Щира душа почувається цілком розбитою і нещасною. Нічого не вдається, і вона занурюється дедалі глибше, подібно до людини, яка намагається сама себе витягнути з болота за волосся.

Водночас Бог іноді допускає нам і такі випробування як хвороба, клопоти, невдачі або матеріальні труднощі. Лише коли всі ці випробування – й духовні, й матеріальні – об'єднуються разом, чаша наповнюється.

І тоді душа відчуває те, що їй раніше було невідоме, а саме: молитва призначена для безпорадних.

Тоді вона навчається в тиші, без єдиного слова смиренно схилитися перед Богом. Лише тоді вона починає розуміти, що молитися – означає відкрити себе для Ісуса, щоб Він міг проявити Свою могутність у нашому жалюгідному стані.

Якщо просиш, аби Бог навчив тебе молитися, то повинен чітко усвідомлювати, що у такий спосіб ти просиш за випробування і потребу. Чи матимеш ти сміливість далі просити: «Господи, навчи мене молитися»?

Будь чесним. Чи готовий ти страждати й терпіти нужду? Ми інстинктивно боїмося того, що Бог може вчинити з нами суворо. І так само інстинктивно ми покладаємося на те, що самі знаємо, що для нас корисно, а що – шкідливо.

Та не можна забувати, що ні ти, ні я не досягнемо стану спокою, допоки не вхопимося за Його пробиту руку і не скажемо: «Як хочеш Ти, Ісусе; лише Ти будь моєю опорою і підтримкою».

У такий спосіб ми добровільно йдемо до школи молитви, яку Дух Святий поставив для тих, хто не вміє молитися.

Факт, що лише дехто з нас є досвідченими молитвениками, пояснюється тим, що ми не залишаємося в цій школі назавжди. Це нелегка школа. Труднощі полягають не тільки в зазначених духовних і матеріальних проблемах. Якщо так мало серед нас тих, хто стали справжніми молитвениками, то це тому, що ми не витримуємо цієї школи. У цій школі часто

бувають випробування віри. Ісус Сам не раз вказував на це: «І Він розповів їм і притчу про те, що треба молитися завжди, і не занепадати духом» (в нім. перекладі: «не втомлюватися»). Але втома долає нас. Як часто ми щиро бажали молитися за ту чи іншу людину, за ту чи іншу справу! Але ми швидко втомлювалися. Це надто напружений труд, тому наша заступницька молитва поступово згасала.

Заняттями в цій школі керує Дух молитви. Погляньмо, що потрібно, аби стати стійким і досвідченим молитвеником:

По-перше: Дух повинен щодня раз у раз відкривати нашому серцю Ісуса. Це головне.

Це важливо для того, щоб, щойно ми Його «побачимо», у нашому серці народжувалася молитва. Вільна й відверта молитва. Ми знаємо, що Христос може виконати молитву. Ми також знаємо, яка це для Нього радість. Молитва і заступництво спричиняють радісне й живе співробітництво між Христом і молитвеником.

Святий Дух усуває все те, що перешкоджає Йому відкрити серцю Христа. Прочитай, що сказано про це в розділі «Молитовна боротьба».

По-друге: повчання Духа полягають в тому, щоб пробудити в нас щире співчуття до інших. Заступницька молитва – це своєрідний еліпс, що обертається навколо двох центрів: Христа й потреби. Допомога Святого Духа в молитві полягає в тому, аби знову і знову показувати нам

ці обидва центри та щодня живо представляти нам Христа й потребу.

Утішся тим, що це Святий Дух щодня працює в тобі.

Тобі не потрібно намагатися своїми власними силами тримати очі розплющеними і поглядати на Христа й на нужди світу. Ні, слухай, що тобі щодня говорить Святий Дух про Христа й про потребу – у слові, в молитві. І невдовзі ти помітиш прогрес у своїх молитвах і у своєму заступництві.

По-третє: Дух Святий вчить нас бути самовідданими в молитві. Труд молитви й заступництва більший за будь-який інший труд, він вимагає неабиякої самовідданості; і Святий Дух спонукає нас до цього. Адже цей труд здійснюється таємно. Нам дуже складно проявляти постійність у потаємному труді, ніж у тому, який бачать люди. Просто дивовижно, наскільки багато для нас значить, коли інші бачать нашу роботу. І річ не лише в тому, що ми за своєю природою марнославні; коли наш труд визнаний і оцінений, то для нас це великий стимул. Сюди ж належить і те, що ми охоче ждали би бачити плоди свого труда. Однак труд молитви має таку властивість, що ми ніколи не можемо безперечно заявити, чи є те, що сталося, плодом нашої заступницької молитви чи когось іншого. Ці обставини вимагають особливої самовідданості під час здійснення молитовного труда. Тому бачимо, наскільки важко знайти належну кількість людей, які здійснювали б цей

труд. Більшість хотіла б проповідувати, і такі люди ображаються, якщо їх не запрошують до цього труда. А той, хто запрошений, часто настільки старанний, що його важко хоч на короткий час відірвати від кафедри. Коли ж мова заходить про самовідданий труд молитви, зазвичай охочих виявляється небагато; адже цей труд людям не видно, і не може бути ними гідно оцінений.

Припустімо, ти тривалі роки молився за ненавернену людину. І от одного разу тут відбувається євангелізаційне зібрання, і перший із навернених є саме той, за кого ти так довго молився. Однак ніхто про це не знає. Тому ніхто і не говорить про тебе і про твою роботу. Навпаки, в усіх на вустах ім'я проповідника: «Який сильний проповідник! Яке велике пробудження!»

Мій друже, якщо у своєму тихому непомітному труді ти близький до втоми, згадай, що «Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно». Він чує усі твої молитви і достеменно знає, що ти зробив, сприяючи спасінню цієї душі. І якщо не раніше, то великого дня жнив ти неодмінно отримаєш свій вінок.

У тонкому й важкому мистецтві молитви заступницька молитва, безсумнівно, є найважчою. Мені здається, що це той труд, який найбільше потребують люди. Тому це найважчий труд, як ми бачили в розділі «Молитовний труд».

Ніхто з тих, хто відвідував вище зазначену установу в Маннедорфі, не сумнівався, що Целлер був

керівною особою багатого та всебічного труда, що здійснюється там день у день. Целлер, ніби здогадуючись, що ми так думали, одного разу розповів, хто в усій цій роботі був найважливішим: виявилось, що літня жінка, яка незламно стояла біля джерел цього великого труда. Вона завжди була смиренною і постійною молитвеницею. Зараз жінка геть стара і слабка, і вже не може самостійно пересуватися. Целлер зі сльозами розповідав, якою старанною молитвеницею вона була, як щодня несла всіх співробітників на руках своєї молитви.

Якщо заступницька молитва є таким високим мистецтвом, то не дивно, що воно потребує тривалого навчання. Але Господь по-різному веде Своїх друзів. Однак нам потрібно остерігатися встановлювати тут якісь правила. Ми сміливо можемо говорити лише про те, що самі бачили. І тут я повинен сказати: найвірніші молитвеники з найбільшою вірою, яких я тільки зустрічав, навчалися святого мистецтва заступницької молитви через скорботи й важкі страждання. Дехто з них наприкінці свого життя могли лише, як і та жінка в Маннедорфі, лежати в ліжку, можливо, навіть паралізованими, і молитися.

Так, молитися вони могли! Приховані від людських очей, вони були центрами духовної сили, яка завдяки їхнім простим і постійним молитвам діяла серед їхніх сусідів, у їхньому місті, в їхній країні і навіть аж до краю землі.

Коли я зустрівач таких прихованих від людей молитвеників, то часто порівнював їх із нашими потужними електричними станціями. Ті теж зведені у вузьких долинах, дещо прихованих місцях. Але те, що вони для нас значать, найкраще пізнаємо тоді, коли вони чомусь припиняють свою роботу. Тоді в наших будинках робиться темно, заводи зупиняються, рух завмирає.

У садибі мого батька жив один такий вірний молитвеник. Його звали Джон. Від народження чоловік мав такий слабкий зір, що йому ледве вдавалося заробляти на прожиття. Та незважаючи на це, його справи завжди були непогані. Хаугіани (послідовники норвезького проповідника Ганса Нільсена Хауге), до яких він належав, дбали, щоб жоден із їхніх братів не був поставлений перед необхідністю користуватися допомогою каси для бідних. Однак Джон мав власні скорботи та немочі, в нього також було багато темних днів.

Але чоловік змирився під міцну руку Божу. Знову і знову він навчався в цій школі святого мистецтва молитви. У молитві вдень і вночі він приносив до Бога свою громаду. І Бог свого часу відповів. Джон став опікуном душ для всієї громади. Звідусіль до його маленької хатинки приходили люди по пораду чи допомогу. І якщо Джон не міг їм зарадити фізично чи фінансово, то в усіх інших випадках він допомагав щирою турботою свого чистого серця і молитвою. Багато хто протягом року залишав його хатинку

з полегшеним серцем. Останні роки свого життя Джон був уже зовсім слабким. Дві літні християнки, які дбали про нього, розповіли, що ночами він довго лежав без сну. І жінки могли чути, як чоловік молився за всіх членів їхньої громади. І це було не мимохідь, як зазвичай це робимо ми. Ні, Джон усіх називав на ім'я, переходячи з одного будинку до іншого. Навіть дітей, яких він ніколи не бачив, але знав про їхнє народження, чоловік ніс на руках молитви до престолу Божої благодаті.

О, як нам потрібні такі люди! Коли вони йдуть із життя, на світі стає порожньо. Коли смерть наблизилася до Джона, всі очікували, що вона має бути якоюсь особливою, ледь не вознесінням на небо. Християни прагнули бути біля чоловіка. Однак Бог судив інакше. Джон помер так, що ніхто цього й не помітив: жінка, яка чергувала біля його ліжка, тієї миті пішла по щось на кухню. Поховання Джона було таким, якого ще не було на моїй батьківщині. Чоловік не мав родичів, але люди приходили звідусіль. Вони стояли біля труни і гірко плакали, ніби втратили рідного батька. Навіть ті, хто не вірив у Бога, які ніколи не цікавилися Божим Словом, плакали за Джоном.

Бог дарував чоловіку й у смерті бути благословенням. Його життя, так само, як і смерть, було здійсненням Святого Письма: «Просіть, – і буде вам дано».

ДУХ МОЛИТВИ

На Давидів дім та на єрусалимського мешканця Я виллю Духа милости та молитви...

Ми не знаємо, про що маємо молитись, як належить, але Сам Дух заступається за нас невимовними зідханнями.

У всіх розділах цієї книги я говорив про Духа молитви. Моє палке бажання полягало в тому, щоб ця думка стала червоною ниткою, яка проходить через усі розділи й пов'язує воедино наші роздуми про молитву. На завершення хочу спробувати все сказане звести до одної думки: Дух молитви. Перш ніж завершу цей труд, хочу підкреслити, що це Дух молитви всебічно освітлює наше молитовне життя. Він дарує світло – не тільки для наших думок, а й для використання молитви, для вправління в молитвах.

Якщо тобі ще погано знайомий світ молитви, по-дитячому щиро проси про Духа молитви, проси щодня, і ти неодмінно відчуєш щось дивовижне в цьому світі молитви.

Якщо пов'язані з молитвою труднощі тобі здаються нездоланими, і починаєш сумувати, то звернися до Духа молитви. Він прийде на допомогу твоїй слабкості й покаже, в чому полягає

твоя проблема, і потім ти з радістю зможеш продовжити своє молитовне життя.

Якщо сам труд молитви тобі здається важким, і відчуєш втому, з дитячою простотою проси про Духа молитви. Написано, що Господь хоче вилити Духа Свого. Тобі не потрібно заробляти Дух молитви або молитовний настрій.

Якщо молитовна боротьба є суворою й важкою, якщо відчуваєш, що твоя душа не поєднана з Богом, якщо твоя молитва здається пустою промовою, то проси про Духа молитви. Він покладе перст Свій на твоє хворе місце. І тоді Він надасть тобі Христа в такій величч, що ти добровільно відмовишся від гріха, який затуляв від тебе Бога.

Якщо ти усвідомив, що неправильно використовував молитву, то знову-таки проси про Духа молитви. Він не тільки відкриє істинний сенс молитви, а й підійме тебе у твоїй безпорадності до Божого серця, де ти зігрієшся Його любов'ю і запалишся одним бажанням – молитися за волею Його.

Якщо тобі важко молитися та ще важче дякувати чи вклонятися і прославляти Бога, то й тоді проси про Духа молитви. Він усього тебе навчить.

Якщо таємниця молитви здається настільки важкою і нерозгаданою, що слова завмирають на твоїх устах, то благай про Духа молитви. Він відкриє тобі величезну загадку молитви: що безпорадніше ти почувашся, то сильніша твоя молитва.

Якщо школа молитви здається довгою і важкою, то проси про Духа молитви. Він Сам керує заняттями. Він подбає, щоб це навчання не було для тебе довгим і важчим, ніж ти спроможний винести. Час від часу Він даватиме тобі невеличкий перепочинок. Він добре знає, як ми були створені, пам'ятає, що ми – порох.

Дитячі прохання про Духа молитви поступово здійснять такі перетворення в нашому молитовному житті, про можливість яких ми раніше і не здогадувалися.

Молитва стане центром нашого неспокійного і важкого життя, тож ми навіть не помітимо момент цього переходу. Усі щоденні хвилювання ми тихо й невимушено приносимо перед лице Боже. Нам просто необхідно буде говорити з Богом. Усе, що ми бачимо й чуємо про наших близьких, друзів і ворогів, навернених і ненавернених, матеріальне або духовне, велике або мале, легке або важке – всі обставини й турботи нашого повсякденного життя невимушено й радісно сформулюються в сердечну молитву до Бога.

Дві людини, що стоять поряд, не відчують справжнього спілкування, поки не поговорять одне з одним. Так і стосовно молитви. Дух Святий поєднує душу з Богом, і ти не звільнишся від своїх хвилювань, допоки не обговориш їх із Ним чи то у формі гучних волянь, чи тихих зітхань,

чи прохання, чи вдячності та хвали, чи у формі заступницьких молитов.

Поступово тобі буде дедалі легше говорити з Богом про все, з чого складається твоє повсякденне життя. Не тільки свої турботи, а й відповідальність зі своїх рук ти перекинеш до рук Божих.

Ти дедалі більше переконуватимешся, що молитва – це найважливіше з усього, що ти тільки робиш. Ти не зможеш провести час краще, ніж у молитві, як би це не відбувалося: наодинці чи у спілкуванні, під час роботи чи на відпочинку, на вулиці чи вдома – усюди.

Воістину, немає кращого проведення часу, ніж молитва!

Спрямуй своє прохання до вищої інстанції, якщо бачиш, що тобі або твоїм близьким, або взагалі комусь чогось бракує. Не барися, роби це негайно! І при цьому додай: «Якщо це тільки служитиме до слави Твого імені».

Посилай усі свої бажання бездротовим телеграфом угору. Там їх буде уважно розглянуто. І потім, визначеного Богом часу, вони повернуться до нас як почуті молитви. Що менше ти зв'язаний часом виконання молитви, то вона легша й вільніша.

Ти помітиш: що довше ти йдеш цим шляхом, то більше буде почутих молитов.

Подібно сніжинкам, які щільно й тихо падають на землю, так і виконання твоїх молитов будуть

крок за кроком слідувати за тобою аж до твоєї смертної години, – якщо ти тільки йтимеш цим шляхом. Історія твого життя буде історією твоїх виконаних молитов.

Написано: «Добро й милосердя мене супроводити будуть по всі дні мого життя» (Пс. 22:6). Так, виконання твоїх молитов супроводжуватимуть тебе! І жодне з них не потрапить на помилкову адресу. Вони належать тобі відтоді, як ти молився в ім'я Христа. Однак вони не завжди відразу приходять. І коли ти помолився, то не потрібно напружуватися, щоб отримати відповідь, адже надіслані тобі листи надходять до тебе без твоїх зусиль. Їх приносять тобі прямо додому.

Цей дощ виконання твоїх молитов супроводжуватиме тебе до твоєї останньої години. Але і тоді він не припиниться. Коли ти вийдеш за межі цього дощу, твої близькі увійдуть до цієї зони. Будь-яка молитва і будь-яке зітхання, які ти надсилав у небо за них і їхнє майбутнє, визначеного Богом часу повернуться до них у вигляді дощу почутих молитов.

Три покоління тому сім'я моїх предків складалася із християн-молитвеників. Вони невсипуще молилися за своїх нащадків. А зараз я мандрую життям завдяки здійсненню молитов моїх батьків і прабадьків. Тихий потік благословень постійно супроводжує мене. Воістину, я пожинаю те, що сіяли інші.

Мій друже, якщо ти неспроможний залишити своїм близьким багатий спадок – нехай це тебе не пригнічує. Не надривайся – ні духовно, ні тілесно, щоб зібрати для своїх дітей багатство. Але вдень і вночі за них посилай у небо свої молитви, щоб залишити їм багатий спадок у вигляді вчасного виконання твоїх молитов, які супроводжуватимуть їх усе життя. І тоді ти зможеш спокійно й безтурботно померти, навіть якщо й не залишив їм багато грошей.

Хто через прості й постійні молитви дбає про своє майбутнє життя, той буде не тільки в житті, а й у смерті свідком виконання цих молитов. Молися про свою смертну годину! Молися про це часто! Молися, як одна літня графиня:

*Нехай буде, Боже, милістю всевладною
Мій смертний час благословенним часом!*

Якось мій батько розповів про одну його знайому християнку. Жінка була незаміжною, і не мала родичів. Коли наблизилася старість, вона вирушила до одного зі своїх багатих сусідів-християн і промовила:

– Маю 1200 талерів. Чи не візьмеш ти ці гроші за те, щоб прийняти мене у свій дім, допоки я не помру?

– Ні, – відмовив чоловік. – Це може коштувати значно дорожче. Можливо, ти довго хворітимеш, а моїй родині це буде нелегко.

– Ні, – заперечила жінка, – я не хворітиму.

– Ну, цього напевне ніхто не може знати: ні ти, ні я.

Жінка спокійно подивилася йому в очі й відповіла:

– Ні, я знаю. Я просила Бога, щоб у старості мені не хворіти.

Але й це не переконало сусіда, тому жінка пішла ні з чим.

Потім із цією ж пропозицією вона вирушила до іншого християнина зі свого села. І господар погодився на її прохання. Там жінка прожила довгі роки, перебуваючи у здоров'ї, силі та радості Божій. Вона була благословенням для всього дому, допомагала в повсякденній роботі та, як і інші жінки, старанно пряла. Одного ранку вона не з'явилася на сніданок. Коли прийшли дізнатися, що сталося, то знайшли в ліжку мертвою. Обличчя жінки було спокійне. Господь узяв її до Себе під час сну. Молитву жінки було почуто. Вона не хворіла. Ще напередодні ввечері вона, як зазвичай, сиділа за своєю прядкою.

Чому жінка молилася, щоб не захворіти? Щоб уникнути страждань? Ні, просто вона не хотіла своєю хворобою завдати клопоту добрим людям, які прийняли її у свій дім.

Цей маленький випадок став мені великою втіхою і підтримкою. Він навчив мене молитися за свою смерть. Не тільки за те, щоб завдяки Крові

Ісуса Христа я міг померти спасеним, але щоб мені своєю смертю ніяк не зганьбити імені мого Господа. А також, щоб мої близькі були цілком упевнені, що я пішов у вічність помилуваним грішником.

І на завершення: якщо тобі стане важко молитися, тоді молися цією маленькою молитвою: «Господи, навчи мене молитися!»

Зміст

ВСТУП	3
Сутність молитви	4
Труднощі, пов'язані з молитвою.....	32
Труд молитви	60
Молитовна боротьба I.....	85
Молитовна боротьба II	99
Зловживання молитвою	118
Молитися для слави Божої.....	123
Форма молитви.....	133
Загадка молитви	148
Школа молитви.....	158
Дух молитви	166

Про молитву

Переклад з російської Д. Мусієнко

Директор *П. Давидюк*
Редактор *О. Зенченко*
Верстка *М. Давидюка*
Коректор *І. Савченко*

РО «Українське місіонерське товариство „Світло на Сході“»,
вул. Хорольська, 30, м. Київ, 02090.
Ідентифікаційний код: 14300272.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
від 15.02.2018, серія ДК, № 6016.

Вид. № 02.433.

Підписано до друку 12.11.2018.

Папір – 80 г, Lux Cream.

Формат 70х90/32.

Гарнітура: SonetSerif, PT Serif, Vesna

Друк офсетний. Умов. друк. арк. 9,166.

Тираж 5000 пр. Замовлення № 18–1998К.

Надруковано в типографії ТОВ «Новий друк»,
вул. Магнітогорська, 1, м. Київ, 02094.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
від 28.07.2003, серія ДК, № 1447.